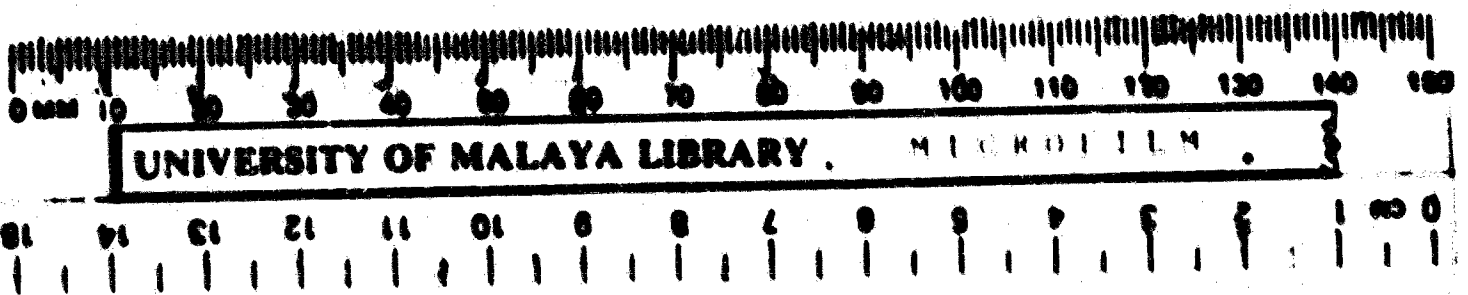

MULA

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ
وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ

**PENTADBIRAN UNDANG-UNDANG KELUARGA
ISLAM NEGERI SELANGOR DARUL EHSAN : TINJAUAN DARI
SUDUT SEJARAH**

25/12/72
INVC.....

**OLEH
NURUL HUDA BT. MOHD. BISRI**

**KERTAS PROJEK INI IALAH SATU LATIHAN ILMIAH
UNTUK MEMENUHI SEBAHAGIAN DARIPADA
KEPERLUAN IJAZAH SARJANA MUDA
DALAM SYARIAH PADA SESI 1989/90**

**FAKULTI SYARIAH
AKADEMI ISLAM UNIVERSITI MALAYA
JANUARI 1990**

**.....Ayahanda kegigihanmu mengajar aku
erti kehidupan,**

**Bonda kesabaranmu mengajar aku erti
kesetian dan kasih sayang.**

**Kakak, abang, adik dan semua keluarga,
hidup ini berona pelangi tempuhilah
ia dengan keimanan dan ketaqwaan,
Terima kasih atas dorongan kalian...**

PENGHARGAAN

Alhamdulillah penulis memanjatkan setinggi-tinggi kesyukuran kehadiran Allah S.W.T kerana dengan keizinanNya penulis dapat menyiapkan latihan ilmiah ini dalam masa yang telah ditetapkan.

Di sini juga penulis ingin mengucapkan setinggi-tinggi terima kasih kepada Prof. Madya Mahmood Zuhdi bin Abdul Majid selaku penyelia dalam penulisan ini. Tanpa bimbingan dan pandangan yang bernas dari beliau tentu agak sukar untuk penulis menyiapkan latihan ilmiah ini dengan sempurna. Semoga segala jasa bakti beliau mendapat ganjaran sewajarnya dari Allah S.W.T.

Tidak ketinggalan juga penulis ingin merakamkan ucapan terima kasih kepada

- 1. Prof. Tan Sri Ahmad Mohamed Ibrahim, Sheikh Kuliah Undang-undang Universiti Islam AntaraBangsa.**
- 2. Tuan Hj. Abu Naim b. Hj. Ikhsan, Kadi Besar Selangor Darul Ehsan. ASA, PJK.**
- 3. Tuan Hj. Mohd Ishak b. Hj. Mohd Yaakob, Tim. Kadi Besar Selangor Darul Ehsan.**
- 4. En. Ismail b. Hitam, PJK.
Bekas Yang Dipertua JAIS dari 1964-1973.**
- 5. Tuan Hj. Mohd. Talha b. Hj. Abd. Rahman, PPT, PJK.
Bekas Pengarah JAIS dari 1976 - 1980.**
- 6. Ust. Hj. Ahmad Dahlan b. Hj. Abd. Manan.
Bekas nazir sekolah-sekolah Agama Islam Selangor.**

7. Ust. Husein b. Ahmad, Ketua Perundangan BHEIS
Jabatan Perdana Menteri.
8. Ust. Muhammad b. Syaari, Pegawai Urusetia 1, BHEIS Jabatan
Perdana menteri.
9. Semua kakitangan JAIS, Arkib Negara, Muzium Negeri Selangor,
Perpustakaan Utama Universiti Malaya, Perpustakaan Fakulti
Undang-undang dan Perpustakaan Negara.
10. Semua penghuni Asrama Tunku Puan Besar Khursyiah, yang telah
memberi sokongan moral kepada penulis.

Akhir sekali penulis memohon ampun kepada Allah dan kemaafan dari semua
sekiranya terdapat kesilapan dan kekurangan dalam menyiapkan kertas perprojek ini.
Bumi mana tak ditimpa hujan. Semoga usaha dan hasil yang sedikit ini mendapat
keberkatan dari Allah.

Nurul Huda bt. Mohd. Bisri

Taman Sri Keramat,

Kuala Lumpur.

31hb. Januari 1990

ABSTRAK

Undang-undang Islam adalah satu-satunya undang-undang Allah yang diturunkan melalui RasulNya Muhammad s.a.w untuk semua umat manusia. Ia meliputi semua aspek kehidupan dan sesuai untuk sepanjang zaman. Namun pengaruh dari penjajahan Inggeris khususnya di Tanah Melayu, keunggulan undang-undang ini telah tercemar. Inggeris telah berjaya mengeneipkan undang-undang Islam yang suatu ketika dulu merupakan undang-undang asas, sehingga menjadi undang-undang yang terpakai untuk bangsa tertentu dengan pemakaian terbatas iaitu dalam aspek undang-undang keluarga saja.

1. Tujuan Kajian

Dalam kajian ini penulis telah memilih Pentadbiran Undang-undang Keluarga Islam negeri Selangor Darul Ehsan : Tinjauan Dari Sudut Sejarah, sebagai tajuk kajian. Pemilihan tajuk ini berdasarkan kepada terlalu kurangnya penulisan-penulisan sejarah negeri Selangor mengenai kedatangan Islam, peranan dan amalannya khususnya mengenai undang-undang keluarga. Atas kesedaran itu penulis cuba untuk menulis kajian ini semoga ia dapat memberikan sedikit manfaat kepada masyarakat berkenaan dengan undang-undang tersebut.

Di samping itu juga, tajuk ini dipilih melihatkan kepada keunikan undang-undang keluarga Islam ini iaitu satu-satunya undang-undang Islam yang terus dikekalkan pemakaiannya oleh penjajah sedangkan undang-undang yang lain telah diganti dengan undang-undang Inggeris. Seterusnya cuba untuk mengetahui pelaksanaan undang-undang tersebut di negeri Selangor ini dan penerimaan masyarakatnya dari zaman pemerintahan Inggeris hingga sekarang ini.

2. Bidang Kajian

Dalam kajian ilmiah ini, penulis memfokuskan kajian mengenai pentadbiran dan pelaksanaan undang-undang keluarga Islam di negeri Selangor. Sebagai satu kajian sejarah tidak dapat tidak, penulis menyentuh semua faktor dan angkubah-angkubah yang dapat dijadikan landasan sehingga terlaksananya undang-undang keluarga yang ada sekarang ini iaitu Enakmen Undang-undang Keluarga Islam Selangor 1984. Ini termasuklah sejarah awal kedatangan Islam ke Selangor, kemasukan penjajah Inggeris dan faktor-faktor mutakhir yang mana semuanya ini merupakan rentetan-rentetan sejarah yang saling berkaitan.

3. Masalah Kajian

Di sepanjang tempoh untuk menyiapkan kajian ini, penulis terpaksa menghadapi beberapa masalah dan kesulitan untuk mendapatkan kerjasama dari pihak-pihak yang berkenaan. Kesukaran untuk memperolehi data-data terutama mengenai sejarah penubuhan JAIS dan penggubalan rang Undang-undang Keluarga Islam Selangor 1984. Ini disebabkan ia tidak direkod dan disimpan dengan baik. Juga disebabkan kelemahan sistem penyusunan fail.

Sebagai manusia yang serba lemah ini, penulis menyedari akan kelemahan diri sendiri terutama dalam mengumpul dan mengolah dapatan-dapatan yang diperolehi. Penulis juga mengakui kemungkinan banyak kesilapan yang dilakukan dalam fakta-fakta yang diajukan berkenaan dengan kajian ilmiah ini. Oleh itu penulis memohon maaf atas kesilapan tersebut.

4. Metodologi

Sebagai satu kajian sejarah, penulis telah menggabungkan dua sumber penyelidikan untuk memperolehi data-data bagi menyediakan kajian ilmiah ini. Dua sumber penyelidikan itu ialah

- i. penyelidikan perpustakaan
- ii. penyelidikan luar.

Melalui penyelidikan perpustakaan ini, penulis lebih menumpukan kepada sumber-sumber sejarah seperti buku, fail, rekod, statut dan kes-kes yang dilaporkan. Dapatan-dapatan ini diperolehi dari Perpustakaan Utama Universiti Malaya, Perpustakaan Negara, Arkib Negara Malaysia dan Muzium Negeri Selangor Darul Ehsan.

Manakala penyelidikan luar pula, penulis mengutamakan metod temubual untuk memperolehi data-data khususnya mengenai pelaksanaan undang-undang keluarga Islam di negeri ini dulu dan sekarang. Metod temubual yang penulis gunakan ialah temubual berarah di mana soalan-soalan telah terlebih dulu disusun dengan teliti dan responden sudah diramalkan; dan temubual fokus iaitu temubual yang dilakukan terhadap orang-orang yang pernah terlibat dalam suatu peristiwa seperti ahli Jawankuasa Kecil Undang-undang yang menggubal rang Undang-undang Keluarga Islam Selangor dan lain-lain.

5. Sinopsis Kajian

Kajian ini dibincangkan dalam empat fasal dengan satu kesimpulan. Dalam fasal pertama menerangkan tentang sejarah kemasukan Islam ke negeri Selangor yang kemudiannya menjadi undang-undang asas negeri ini.

Fasal kedua, mengulas tentang penjajahan Inggeris khususnya di Selangor dan pengaruhnya ke atas pentadbiran hal ehwal agama Islam. Bagaimana tipu daya Inggeris berjaya mengepikan undang-undang Islam sehingga menjadi undang-undang yang terlalu sempit dibincangkan juga dalam fasal ini.

Fasal ketiga, memperlihatkan reformasi-reformasi yang berlaku selepas kemerdekaan Tanah Melayu. Antara perkara yang dibincangkan termasuk kedudukan Islam dalam Perlembagaan Persekutuan. Perbincangan juga ditumpukan terhadap peranan JAIS dan Bahagian Kehakiman yang merupakan penggerak utama undang-undang keluarga negeri ini. Juga menjelaskan tentang reformasi reformasi di dalam Enakmen Pentadbiran Agama Islam Selangor 1952.

Fasal Keempat, memaparkan tentang sejarah penggubalan Undang-undang Keluarga Islam 1984 di peringkat kebangsaan dan di peringkat negeri. Dijelaskan juga tentang usaha-usaha untuk mewujudkan satu undang-undang keluarga yang berkesan dan sesuai dengan kehidupan moden. Penulis juga mengulas tentang usaha JAIS untuk memberi kefahaman kepada masyarakat mengenai Enakmen Pentadbiran Agama Islam Selangor 1952 dan Enakmen Undang-undang Keluarga Selangor 1984, sebagai perbandingan dan untuk membuktikan bahawa Enakmen Undang-undang Keluarga Islam Selangor 1984 ini mampu menjadi undang-undang yang berkesan dan sesuai untuk keperluan masyarakat Selangor.

KANDUNGAN

PERKARA	HALAMAN
Penghargaan	i
Ahstrak	iii
Kandungan	vii
Senarai Huruf Ringkas	x
Senarai Statut	xi
Senarai Kes	xii
FASAL I: ISLAM DAN MASYARAKAT MELAYU SELANGOR SEBELUM PENJAJAHAN INGGERIS	1
1. Sejarah Awal Kedatangan Islam di Selangor	1
2. Islam dan Amalannya di Kalangan Masyarakat Melayu Selangor	3
FASAL II: KEDUDUKAN ISLAM DAN PERLAKSA- NAANNYA DI BAWAH PEMERINTAHAN INGGERIS	13
1. Sejarah Kemasukan Inggeris ke Selangor	14
2. Kesan Penjajahan Inggeris ke Atas Pentadbiran Negeri Selangor Khususnya Dalam Hal Ehwal Agama Islam	19
2.1. Sistem Residen	19
2.2. Pemakaian Undang-undang dan Sistem Kehakiman	27

FASAL III: REFORMASI-REFORMASI YANG BERLAKU SELEPAS KEMERDEKAAN TANAH MELAYU	36
1. Kedudukan Agama Islam Dalam Perlembagaan Persekutuan.	36
2. JAIS Tunggak Pelaksanaan Undang-undang Keluarga Islam	39
2.1. Sejarah Penubuhan JAIS dan Hubungannya dengan Majlis Agama Islam Selangor	40
3. Enakmen Pentadbiran Agama Islam Selangor 1952 dan Perkembangan Mahkamah Negeri Ini	44
3.1. Enakmen Pentadbiran Agama Islam Selangor 1952	44
3.2. Perkembangan Mahkamah Syariah Negeri Ini	46
4. Reformasi Terhadap Undang-undang Keluarga Islam dan Pentadbirannya di Selangor	49

FASAL IV: UNDANG-UNDANG KELUARGA ISLAM KE ARAH MEMPERKEMASKINKAN PERANANNYA DALAM MASYARAKAT MUSLIM	59
1. Sejarah Awal Penggubalan Undang-undang Keluarga Islam di Peringkat Kebangsaan	
2. Pelaksanaan Enakmen Undang-undang Keluarga Islam Selangor 1984	61
2.1. Latar Belakang Perlaksanaannya di Negeri Ini	61
2.2. Pemakaian dan Amalan Enakmen Undang-undang Keluarga Islam Selangor 1984	64

2.3. Kokesanan Enakmen Undang-undang Keluarga Islam Selangor 1984 Dalam Pembentukan Masyarakat Muslim	66
3. Perbezaan di Antara Enakmen Pentadbiran Agama Islam Selangor 1952 dan Enakmen Undang-undang Keluarga Islam Selangor 1984	67
KESIMPULAN	71
BIBLOGRAFI	75
LAMPIRAN	80

SENARAI HURUF RINGKAS

AR	Annual Report
CO	Colonial Office
BHEIS	Bahagian Hal Ehwal Agama Islam Jabatan Perdana Menteri
FMSLR	Federated Malay States Law Report
JAIS	Jabatan Agama Islam Selangor
JMBRAS	Journal of The Malayan Branch of the Royal Asiatic Society
Leic	Leicester's Reports
MKI	Majlis Kebangsaan Hal Ehwal Islam
MLJ	Malayan Law Journal
MLR	Malayan Law Review
Sel. Sec	Selangor Secretariat Papers

SENARAI STATUT

- 1. Akta Undang-undang Sipil 1956 (Pindahan 1972)**
- 2. Bengal Muhammadan Marriage and Divorce Registration Act 1876**
- 3. Enakmen Majlis Agama Islam dan Adat Istiadat Melayu Selangor 1949**
- 4. Enakmen Pentadbiran Agama Islam Selangor 1952**
- 5. Enakmen Undang-undang Keluarga Islam 1984**
- 6. Enakmen Undang-undang Sipil 1937**
- 7. Law of Malaysia, Act 164, Law Reform (Marriage & Divorce) Act 1976**
- 8. Prevention of Adultery Regulation 1894**
- 9. Selangor Administration Rules relating to Marriage, Divorce and Revocation of Divorce 1962**
- 10. Selangor Muhammadan Marriage and Divorce Registration Enament 1900**
- 11. Selangor Penal Code 1886**
- 12. Selangor Muhammadan Law Enactment 1904**
- 13. Strait Settlement Penal Code (Ordinance IV 1871)**
- 14. The Mahomedan Marriage Ordinance of 1880**

SENARAI KES

HALAMAN

Kes-kes yang dilaporkan

1. Haji Ramah V Alpha (1924) 4 FMSLR 179	7
2. Hawah V Daud (1865) Leic 253	29
3. Myriam V Mohamad Ariff (1971) 1 MLJ 265	47
4. Ramah V Laton (1927) 6 FMSLR 128.	30
5 Shaik Abdul Latif V Shaik Elias Bux (1915) 1 FMSLR 204.	3

Kes yang tidak dilapor

1. Fatmawati bte Darlis V Nasir b. Idris 3/87, Mahkamah Syariah Gombak Timur.	53
--	----

FASAL I

ISLAM DAN MASYARAKAT MELAYU SELANGOR SEBELUM PENJAJAHAN INGERIS

1. Sejarah Awal Kedatangan Islam di Selangor

Kedudukan Selangor agak samar dalam persejarahan Malaysia lama hanya dalam kurun ke 15M, barulah beberapa buah tempat negeri dalam negeri Selangor sekarang ini iaitu Kelang, Jeram, Jugra dan Langat tersebut di dalam Sejarah Melayu. Kawan-kawasan ini adalah dibawah jajahan takluk kerajaan Melayu Melaka. Satu petikan di dalam Sejarah Melayu menyebutkan,

"Maka sembah orang Kelang, Tuanku, jikalau ada kurnia patik
Tun Peraklah patik pohonkan akan jadi penghulu patik sekelian.
Maka titah baginda, baiklah Tun Perak jadi penghulu orang
Kelang itu."⁽¹⁾

Pada kurun ke 16M kawasan-kawasan in kemudiannya tunduk pula dibawah kuasa raja-raja Johor yang berketurunan dari raja Melayu Melaka.⁽²⁾

Mengikut Tuhfat al-Nafis ⁽³⁾, penempatan orang-orang Bugis di Selangor (Kuala Selangor) telah wujud sebelum kurun ke 18M lagi tetapi tidak didirikan sebuah kerajaan sehinggalah kedatangan Raja Bugis Lima bersaudara.⁽⁴⁾

Penerimaan agama Islam oleh kerajaan Melayu Melaka pada awal kurun ke 15M dan peranannya sebagai pusat penyebaran Islam di Kepulauan Melayu yang baru menggantikan Pasai turut mempengaruhi kedatangan Islam di Selangor.⁽⁵⁾ Sebagai jajahan takluk kerajaan Melayu Melaka, sudah tentu Selangor tunduk dan patuh kepada ketuanannya dan melaksanakan undang-undang yang dikuatkuasakan.

khususnya Risalah Hukum Kanun Melaka. Undang-undang ini digubal berdasarkan kepada hukum adat Temenggong dan undang-undang Islam mazhab Syafie.

Islam semakin kukuh setelah berapaknya kesultanan Melayu Bugis di Selangor (Kuala Selangor). Raja Lumu yang bergelar Sultan Salehuddin (1766-1782) adalah Sultan Selangor yang pertama. Beliau berasal dari keturunan Raja Bugis yang bernama Upu Luma Lusilat (memerintah sekitar kurun ke 17M di Makassar),⁽⁸⁾ iaitu Raja Bugis pertama memeluk Islam⁽⁹⁾.

Penerimaan Islam di kalangan Raja-raja Bugis ini juga adalah hasil dari penyebaran Islam yang dilakukan oleh kerajaan Melayu Melaka.⁽¹⁰⁾ Pengukuhan Islam sebagai undang-undang negeri dapat dibuktikan dengan adanya kesan-kesan sejarah yang masih wujud di Kota Malawati Kuala Selangor iaitu pusat pemerintahan kerajaan Bugis di negeri ini.⁽¹¹⁾

Fakta ini dapat dikuatkan lagi apabila Sultan Muhammad, Sultan Selangor ketiga (1826-1857) melantik Sahibul Fadhilah Tuan Sheikh Abdul Ghani, seorang ulama dari Bema Sumatera sebagai kadi di Selangor. beliau telah mengharamkan pemakaian mahkota lelung dari emas yang berasal dari Bugis dan seterusnya telah diputuskan bahawa segala barang perhiasan yang diperbuat dari emas dimusnahkan.⁽¹²⁾ Ini bertepatan dengan hukum Islam di mana lelaki adalah diharamkan sama sekali memakai sebarang bentuk perhiasan daripada emas.

2. Islam dan Amalannya di Kalangan Masyarakat Melayu Selangor

Membuat kajian tentang kedatangan Islam di Selangor, tidak akan terlepas dari membicarakan tentang undang-undang Melayu lama yang terdapat di Tanah Melayu khususnya Risalah Hukum Kanun Melaka. Wujudnya undang-undang Melayu lama yang digubal oleh kesultanan Melayu sebelum kedatangan Inggeris adalah suatu kenyataan yang tidak dapat dinafikan; negeri-negeri Melayu sudah mempunyai undang-undang bertulisnya sendiri yang berdasarkan kepada undang-undang Islam

Undang-undang Melayu lama ini menunjukkan bahawa Islam telah menjadi undang-undang asas di Tanah Melayu. Fakta ini dikuatkan lagi dengan keputusan-keputusan hakim yang mengakui Islam adalah the law of the land. Dalam kes Shaik Abdul Latif V Shaik Elias Bux⁽¹¹⁾, hakim Braddie dalam keputusannya menyebutkan,

“Sebelum perjanjian pertama penduduk negeri-negeri ini hampir kesemanya terdiri dari orang Melayu Islam beserta sebilangan besar masyarakat Cina di bidang perindustrian dan perlombongan di kalangan mereka. Satu-satunya undang-undang yang terpakai kepada orang-orang Melayu ialah undang-undang Islam yang diubahsuai oleh adat-adat tempatan.”

Pendapat ini kemudiannya dikuatkan lagi dengan keputusan mahkamah rayuan Negeri-negeri Melayu bersekutu dalam Ramah V Laton⁽¹²⁾ bahawa undang-undang Islam bukan undang-undang asing tetapi merupakan undang-undang asas atau the law of the land yang mesti diambil kira oleh mahkamah dalam pengadilan.

Kenyataan-kenyataan di atas menolak sama sekali pendapat-pendapat Orientalis yang mendakwa Tanah Melayu tidak mempunyai undang-undang dan tidak mempunyai sebarang tamadun.

Selangor adalah sebuah negeri yang kaya dengan hasil bijih timah. Pembukaan kawasan-kawasan lombong baru telah menarik ramai pendatang luar seperti kaum Cina dan kaum yang datang dari kepulauan rumpun Melayu seperti Mendeleng, Rawa, Bugis, Batu Bahara dan lain-lain. Keadaan ini telah mewujudkan suasana masyarakat majmuk di Selangor dengan bahasa dan adat yang berbeza sekalipun mereka beragama Islam.

Secara umumnya masyarakat Melayu ini begitu patuh kepada Islam tetapi mereka tidak mengambil atau melaksanakannya secara menyeluruh. Tumpuan mereka hanya kepada ibadah kususiah dan nikah kahwin sahaja. Dalam aspek-aspek lain mereka lebih mengutamakan adat lama mereka dan meletakkannya sebagai undang-undang Islam.

Menurut R.J. Wilkinson,⁽¹³⁾ orang-orang melayu tidak pernah menerima hukum Islam seluruhnya. Mereka adalah bersedia untuk mengambil perkara-perkara agama semata-mata seperti mengendalikan tanah masjid dan pungutan zakat/fitrah saja tetapi bila sampai kepada pekerjaan yang agak serius dalam hidup, umpamanya perjanjian jual beli, hak hamba, hak milik tanah, hutang dan warisan gelaran serta harta sebenarnya, ketua mereka meneruskannya dengan adat mereka.

Satu lagi kelemahan setengah-setengah masyarakat Melayu ini ialah sikap ambil mudah dan kurang berusaha untuk mengetahui adat-adat mereka sendiri. Mereka boleh dikatakan semata-mata mengikut sistem amalan umum yang mereka ketahui sebagai undang-undang kerajaan saja tanpa mengetahui samada ia hukum Islam, sistem adat atau amalan-amalan biasa sahaja.⁽¹⁴⁾

Undang-undang Islam yang dilaksanakan di Tanah Melayu khususnya di Selangor adalah undang-undang Islam yang diubahsuai oleh adat Melayu.⁽¹⁵⁾ Tidak

dinafikan terdapat adat-adat Melayu yang selari dengan prinsip-prinsip Islam.

Terdapat dua tafsiran mengenai undang-undang Islam di Tanah Melayu semenjak kemasukannya.

Pertama: tafsiran Orientalis - agama Islam itu disesuaikan dengan adat yang sedia ada di Tanah Melayu.⁽¹⁶⁾

Kedua : tafsiran ahli akademik sekarang - adat Melayu itu disesuaikan dengan agama Islam.

Sheikh Ghazali b. Abd. Rahman⁽¹⁷⁾ ketika megulas mengenai hal ini menyatakan bahawa, orang-orang Islam boleh mengikut adat selagi mana-mana adat itu tidak bercanggah dan berlawanan dengan undang-undang Islam. Mana-mana adat yang dianggap baik dan bermanfaat dan tidak berlawanan dengan ajaran Islam adalah diterima dan seterusnya diamalkan.

Walau apa sekalipun tafsiran yang dibuat, apa yang jelas ialah terdapat percampuran di antara undang-undang Islam dan hukum adat. Ini menghasilkan satu bentuk undang-undang Islam yang tidak tulen. Risalah Hukum Kanun Melaka ialah sebuah kumpulan undang-undang yang mengandungi dua unsur tersebut (penulis menjadikannya contoh kerana kemungkinan besar ia juga dilaksanakan di Selangor kerana tidak terdapat bukti Selangor mempunyai undang-undangnya sendiri).

Fasal 14.2 Risalah Hukum Kanun Melaka menyebutkan,⁽¹⁸⁾

"Adapun jikalau menuduh orang mengambil isteri orang maka, menang yang dituduh itu, dibunuh orang yang menuduh itu kerana hukum mengambil isteri orang itu mati hukumannya. Jikalau tiada dibunuh didenda sepuluh tahlil sepeha. Dalam pada itu melainkan syafaat segala hakim juga kerana hukumannya

mati. Adapun hukum Allah tiada sedemikian, hanya disuruh hakim bersumpah atau bertaubat dari perbuatan itu. Demikianlah hukum Allah.

Sebagai undang-undang asas, Risalah Hukum Kanun Melaka mencakupi semua aspek; jenayah, muamalat, keluarga, keterangan, acara dan syarat-syarat menjadi pemerintah. Dalam fasal 25 hingga 28 diperuntukkan tentang undang-undang keluarga tetapi hanya dalam aspek yang terlalu sempit. Penumpuan hanya mengenai perkahwinan dan perceraian seperti perkara yang berhubung dengan wali⁽¹⁹⁾, saksi⁽²⁰⁾, khiyar⁽²¹⁾, hak-hak penentuan perkahwinan⁽²²⁾ serta syarat yang membolehkan faskh⁽²³⁾, talak⁽²⁴⁾, hukum perkahwinan orang Islam dengan bukan Islam⁽²⁵⁾ dan hukum perkahwinan orang merdeka dan hamba⁽²⁶⁾. Di dalam undang-undang keluarga ini undang-undang Islam diambil sepenuhnya iaitu berdasarkan kepada Al-Taqrīb karangan Abu Sujak.⁽²⁷⁾

Perlaksanaan ini tidak dikhususkan kepada satu badan tertentu tetapi diserahkan kepada raja dan pembesar-pembesar negeri. Di peringkat tempatan atau kampung pula penghulu yang berkuasa. Jawatan kadi sebagai pelaksana undang-undang (religious magistrate) tidak pernah diadakan kecuali setelah kedatangan Inggeris khususnya di Selangor. Walaupun Sejarah Melayu ada menyebutkan beberapa orang kadi tetapi peranan mereka hanya sebagai penasihat sultan di istana. Tradisi ini diikuti oleh sultan-sultan Selangor.

Konsep satu badan kehakiman yang bebas dari badan pemerintah tidak ada dalam sistem pemerintahan kerajaan Selangor ketika itu. Sultan dan para pembesar mentadbir undang-undang sebagai sebahagian dari tugas mereka. Dengan lain perkataan, undang-undang itu adalah hak pemerintah. Namun begitu tidak ada bukti yang menunjukkan undang-undang terkanun itu atau sebahagian daripadanya merupakan undang-undang yang berkesan.

Menurut J.M. Gullick ⁽²⁸⁾, undang-undang ini amat menarik untuk menunjukkan sejauh mana teori undang-undang Arab disesuaikan ke dalam kebudayaan Melayu akibat dari orang-orang Melayu memeluk Islam. Namun begitu kanun ini hanyalah merupakan usaha-usaha bijak pandai dalam istana-istana sultan sahaja.

Pendapat ini adalah sebahagian daripada pendapat Orientalis Barat yang dimaklumi berat sebelah dalam penulisan mereka. Walaupun begitu ia juga perlu diambil kira untuk dijadikan perbandingan. Dalam kes Haji Ramah V Alpha ⁽²⁹⁾, kadi besar ketika memberi keterangan mengenai undang-undang tanah mengikut Islam telah mendefinisikannya mengikut hukum adat. Ini adalah disebabkan sukarnya untuk membezakan di antara keduanya. Kebanyakan orang-orang Melayu tidak dapat mebezakan di antara adat dan syariah. ⁽³⁰⁾

Di peringkat tempatan, imam berperanan seperti kadi di peringkat istana. Dibandingkan dengan tugas kadi, imam mempunyai peranan yang lebih luas. Di samping menjadi imam sembahyang di masjid dan penasihat kepada penghulu ia juga seringkali memainkan peranan politik sebagai orang yang dipercayai oleh penghulu, bersama-sama membentuk jawatankuasa mentadbir kampung.

Seorang imam itu tidak semestinya orang yang berpengetahuan tinggi dalam agama tetapi sudah pernah menunaikan haji. Ia juga biasanya dipilih dari satu keluarga yang terkemuka dalam satu kampung itu. ⁽³¹⁾ Sebagai seorang yang paling berpengetahuan dalam agama di sesebuah kampung itu imam ini menjadi tempat rujuk jika timbul masalah yang bersangkutan dengan hal-hal agama.

Apa yang perlu dijelaskan di sini, hal-hal mengenai undang-undang keluarga seperti nikah, cerai, rujuk dan apa-apa yang berkaitan dengannya sebelum kedatangan Inggeris merupakan suatu perkara remeh dan tidak pernah di ambil berat.

Sekiranya timbul permasalahan mengenainya adalah di atas kebijaksanaan imam itu untuk menyelesaikannya.⁽³²⁾

Situasi dan aktiviti masyarakat ketika itu berbeza dengan keadaan sekarang. Tidak timbul gejala-gejala keganasan rumah tangga. Konsep ketaatan kepada suami menyebabkan para isteri mendiamkan diri dari membuka mulut sekalipun berlaku ketidakadilan dalam hal-hal kekeluargaan.⁽³³⁾ Keadaan ini menyebabkan keperluan kepada kadi (religious magistrate) tidak begitu ketara. masyarakat juga menganggap perkara itu adalah masalah rumah tangga yang tidak perlu dihebohkan.

Bersesuaian dengan prinsip Islam, sultan adalah ketua agama, ketua politik dan puncak keadilan. Semua perkara yang berkaitan dengan agama Islam dan adat istiadat Melayu adalah di bawah kuasanya. Menurut Prof. Ahmad Ibrahim,⁽³⁴⁾ kedudukan sultan dalam heiraki tradisional menunjukkan adanya unsur-unsur politik Islam yang tradisional. Kesultanan adalah asimilasi tradisi kerohanian dan keagamaan yang berkaitan dengan institusi khalifah, kemudiannya menjadi seorang raja yang berdaulat menurut erti keduniaan dan muncul untuk mengekalkan dan bertanggungjawab ke atas syariah.

Pada hakikatnya sultan tidak berperanan sepatutnya sebagai ketua agama Islam. Tidak terdapat bukti-bukti yang menunjukkan sultan-sultan cuba untuk mempertingkatkan Islam kecuali Sultan Alaeddin Sulaiman Alam Shah (1898-1938) dan anakanda baginda Sultan Hisamuddin Alam Shah (1938-1942 & 1945-1960).

Sultan Alaeddin Sulaiman Shah adalah raja Melayu yang pertama meluaskan pandangan ke luar negeri melihat kemajuan yang telah dicapai oleh negeri lain. Pandangan dari Sumatera membawa baginda membina sekolah-sekolah agama, memajukan syarikat Islam untuk keperluan rakyat, memperbanyakkan masjid-masjid

dan memperbaiki dan menyebarkan Islam dengan memberi beberapa siri syarahan agama di beberapa kawasan di Selangor.⁽³⁵⁾

Usaha untuk membangun dan memperkembangkan Islam ini telah diteruskan oleh Sultan Hisamuddin Alam Shah ketika baginda memerintah menggantikan ayahandanya. Di zaman pemerintahannya juga telah ditubuhkan satu badan khas untuk mentadbir hal ehwal agama Islam. Atas desakan baginda juga telah terdapat satu undang-undang khas mentadbir undang-undang Islam yang dilaksanakan di Selangor.

Adalah diperhatikan bahawa sikap sultan itu sendiri yang menyebabkan undang-undang Islam itu begitu mudah diketepikan oleh Inggeris dan digantikan dengan undang-undang mereka. Ini akan dibincangkan di dalam fasal yang akan datang.

Di samping itu sikap masyarakat Melayu itu sendiri yang bersikap ambil mudah dan masih mengagungkan adat lama, tidak cuba untuk mempertingkatkan kefahaman tentang Islam juga menyebabkan Islam tersisih. Lebih malang lagi mereka tidak dapat membezakan antara hukum syarak dan adat. Sikap negatif ini boleh dilihat melalui pepatah lama 'biar mati anak jangan mati adat'. Keadaan ini telah memberi peluang kepada Orientalis Barat membuat tuduhan melulu terhadap masyarakat Muslim di Tanah Melayu khususnya di Selangor.

NOTA KAKI:

1. W.G Shellabear, Sejarah Melayu, K. Lumpur: Fajar Bakti, 1978. h. 67.
2. Tan Ding Eing, A Portrait of Malaysia and Singapore, K. Lumpur: Oxford Univ. Press, 1974. h. 25.
3. Raja Haji Ahmad dan Raja Haji Ali, ed. Virginia Matheson, K. Lumpur: Fajar Bakti, 1982. h. 54.
4. Raja Bugis lima bersaudara itu ialah Daeng Parani, Dacing Menambun, Daeng Merewah Daeng Kemasi dan Daeng Celak - dari keturunannya lahir Sultan Selangor yang pertama iaitu Raja Lumu.
5. Syed Muhammad Naguib Al-Attas, Preliminary Statement On General Theory of Islamization of The Malay-Indonesian Archipelago, K. Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka, 1969. h. 15.
6. J. Noordyun, Islamisasi Makassar, Jakarta: Bhratara, 1972. h. 15.; Tan Ding Eing, Op.cit. h. 24.
7. Raja Haji Ahmad dan Raja Haji Ali, Op.cit. h. 24.
8. Keterangan lanjut dalam J. Noordyun, Op.cit. h. 11-22.
9. Lihat lampiran 6.
10. Wan Muhammad Amin b. Wan Muhammad Said, Pesaka Selangor, ed. A. Samad Ahmad, K. Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka, 1966. h. 89.
11. Shaik Abd. Latif V Shaik Elias Bux (1915) 1 F.M.S.L.R 204.
12. Ramah v Laton (1927) 6 F.M.S.L.R 128.
13. R. J Wilkinson, "Law, Part 1, An Introductory Sketch", Papers on Malay Subjects, K. Lumpur: Oxford Univ. Press, 1908. h. 94.
14. Othman Ishak, Hubungan Antara Undang-Undang Islam dengan Undang-Undang Adat, K. Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka, 1982. h. 93.
- * 15. Ahmad Ibrahim, Islam Customary Law, Intisari, Malaysian Sociological Research Institute, Singapore, Vol. 2, h. 48.

16. Hooker, Islamic Law in South East Asia, h. 161; Braddie C.J.C, keputusannya dalam kes Shaik Abd. Latif V Shaik Elias Bux.
17. Sheikh Ghazali Abd. Rahman, "Perlaksanaan Undang-Undang Islam di negeri-negeri di Malaysia dan Masalah yang di hadapi", Ke Arah Merialisasikan Undang-Undang Islam di Malaysia, ed. Mahmood Zuhdi b Hj. Abd. Majid, K. Lumpur: Thinker's Library, 1988. h. 58.
18. Liaw Yock Fang, Undang-Undang Melaka, The Koninklijk Instituut Voon Taal-Land-En Volkenkunde, 1976. h. 88.
19. Ibid. fasal 25.
20. Ibid. fasal 26.
21. Ibid. fasal 27.
22. Ibid. fasal 25.
23. Ibid. fasal 27.
24. Ibid. fasal 28.
25. Ibid. fasal 26.
26. Ibid. fasal 28(1).
27. Ibid. h. 34.
28. J.M Gullick, Sistem Politik Bumiputra Tanah Melayu Barat, K. Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka, 1978. h. 163.
29. Hj. Ramah V Alpha (1924) 4 F.M.S.L.R 179.
30. Moshe Yegar, Islam and Islamic Institutions in British Malaya, Jerusalem: The Magnes Press, 1979. h. 123.
31. J.M Gullick, Op.cit. h. 53.
32. Maklumat dari temubual dengan Tuan Hj. Mohd. Ishak b Yaakob, Tim. Kadi Besar Selangor.
33. Maklumat dari temubual dengan Hajah Mariah bte. Hj. Sidik, berumur dalam lingkungan tujuh puluh tahun, menceritakan tentang masyarakat

Melayu dalam tahun awal tahun empat puluhan.

34. Ahmad Ibrahim, "Kedudukan Islam Dalam Perlembagaan Malaysia".

Perlembagaan Malaysia Perkembangannya 1957 - 1977, ed. Tun Mohamed

Suffian, H.P Lee dan F.A Trindade, K. Lumpur: Fajar Bakti, 1983. h. 56.

35. Yusuf Hassan, Juga Dalam Sejarah, K. Lumpur: Tra-Tra Publishing &

Trading, h. 33.

FASAL II

KEDUDUKAN ISLAM DAN PERLAKSANAANNYA DI BAWAH PEMERINTAHAN INGGERIS.

Kedatangan Portugis pada 1511 dan Belanda pada 1641 ke Melaka juga kedatangan Inggeris ke Pulau Pinang pada 1786 dan Perak pada 1874 telah membawa perubahan besar kepada Tanah Melayu. Khususnya kedatangan Inggeris sebagai penjajah telah banyak mempengaruhi sistem pemerintahan Melayu tradisional dan agama Islam sebagai undang-undang negeri.

Perjanjian Pangkor pada 20hb. Januari, 1874 merupakan titik permulaan penjajahan Inggeris di negeri-negeri Melayu. Melalui sistem residen, Inggeris telah berjaya menguasai semua aspek samada ekonomi, politik, perundangan mahupun sosio budaya orang-orang Melayu dalam tempoh hampir satu abad.

Antara kandungan perjanjian Pangkor itu dinyatakan bahawa Inggeris tidak akan mencampuri hal ehwal agama Islam dan adat istiadat Melayu kerana semua itu adalah hak raja-raja Melayu. Namun begitu melalui tipu muslihat dan tanpa disedari oleh raja-raja Melayu, Inggeris telah berjaya mencampuri urusan tersebut.

Perbincangan dalam fasal kedua ini walaupun khusus terhadap negeri Selangor tetapi mengambil kira juga negeri-negeri Melayu yang lain seperti Perak, Pahang, Negeri Sembilan dan negeri-negeri Selat. Ini disebabkan negeri-negeri tersebut saling berkaitan terutama dalam penggubalan undang-undang.

1. Sejarah Kemasukan Inggeris ke Selangor

Sebelum polisi penjajahan diperluaskan di negeri-negeri Melayu, Inggeris telah pun mempunyai hubungan baik dengan pemerintah-pemerintah tempatan. Pada tahun 1818,⁽¹⁾ Inggeris telah mengadakan perjanjian dengan Sultan Ibrahim (1778-1826) Sultan Selangor kedua. Pada 1825⁽²⁾ pula diadakan perjanjian yang menentukan sempadan antara negeri Selangor dan Perak, di mana Inggeris bertindak sebagai orang tengah. Perjanjian-perjanjian ini bermotifkan perdagangan dan untuk mengekalkan hubungan baik antara Inggeris dan raja-raja Melayu.

Penempatan Inggeris di negeri-negeri Selat (Pulau Pinang, Melaka dan Singapura) adalah kerana faktor perdagangan dan kerana kedudukannya yang strategik di Selat Melaka iaitu laluan terdekat untuk berdagang ke China, juga untuk mendapatkan bahan-bahan mentah yang semakin meningkat akibat revolusi perindustrian di Eropah.

Bibit-bibit permusuhan telah mula kelihatan semasa pemerintahan Sultan Muhammad (1826-1857) Sultan Selangor ketiga. Baginda adalah seorang pemerintah yang lemah, tidak dapat menguasai sepenuhnya pembesar-pembesar yang memerintah daerah-daerah lain di Selangor. Pada ketika Selangor adalah sebuah negeri yang mengandungi daerah-daerah yang berpecah-pecah iaitu Bernam, Selangor (Kuala Selangor), Klang, Langat dan Lukut.⁽³⁾

Pada masa pemerintahan baginda, Klang telah diserahkan kepada anakanda baginda Raja Sulaiman. Namun selepas kemangkatan Raja Sulaiman, baginda tidak menyerahkan Klang kepada warisnya yang sah iaitu Raja Mahadi tetapi diserahkan kepada Raja Abdullah bin Raja Jaafar (keturunan Riau) yang pada masa itu telah pun

menguasai Kuala Lumpur.⁽⁴⁾ Di sinilah bermulanya permusuhan di antara Raja Mahadi dan Raja Abdullah yang kemudiannya mensetuskan Perang Klang.

Pada 1866, setelah hampir tujuh tahun Sultan Abdul Samad (1859-1898) menaiki takhta menggantikan Sultan Muhammad yang mangkat, berlaku Perang Klang I di antara Raja Mahadi dan Raja Abdullah kerana berebut daerah Klang. Peperangan ini berterusan sehingga Mac 1870 apabila Tengku Dhiauddin atau lebih dikenali dengan Tengku Kudin, adik kepada Sultan Kedah juga menantu Sultan Abdul Samad, dapat mengalahkan Raja Mahadi dalam Perang Klang II dan seterusnya menguasai Klang.⁽⁵⁾ Namun begitu usaha-usaha untuk merebut kembali Klang terus digiatkan oleh Raja Mahadi dan konco-konconya.

Walaupun Tengku Kudin 'orang luar' tetapi beliau diberikan kepercayaan penuh oleh Sultan Abdul Samad untuk memadamkan api permusuhan dan memajukan Selangor. Pada 26hb. Jun, 1868 beliau telah dilantik menjadi viceroy atau wakil mutlak sultan. Dalam satu surat kuasa yang melantik Tengku Kudin sebagai wakil mutlak sultan menyebutkan:

"Pada Hijrah Nabi s.a.w 1285 pada hari arba'a 5 Rabiulawal, beta Sultan Abdul Samad Ibni Tengku Abdullah yang bersemayam di atas takhta kerajaan Selangor di bandat Temasha telah mengurnia surat ini kepada Tengku Dhiauddin (Tenku Kudin) Ibni almarhum Sultan Zainul Rashid iaitu yang telah menjadi anak kita. Kita menyatakan kepada semua anak raja, orang besar-besar dan sekalian rakyat yang diam dalam pemerintah kita bahawa kita telah menyerahkan negeri ini jajahan ta'aluknya kepada anak kita Tengku Dhiauddin supaya diperintah dan dimajukannya bagi faedah kita dan putera-putera kita Raja Musa, raja Kahar dan Raja Yaakob dan juga bagi faedah sekalian rakyat negeri ini.... Kita telah memberi kuasa kepada anak kita Tenku Dhiauddin boleh membuat sebarang apa yang boleh memajukan negeri kita dan yang mendatangkan faedah kepada kita. Tiada siapa-siapa boleh membantah apa-apa perbuatan anak kita itu."⁽⁶⁾

Pada Julai 1871, J.W.W Birch sebagai setiausaha Tanah Jajahan ketika itu telah mendesak Sultan Abdul Samad Supaya memperbaharui surat kuasa Tengku Kudin sebagai wakil mutlak sultan. Di sini pihak Inggeris walaupun belum mempunyai apa-apa hubungan politik di Selangor, telah menggunakan kekerasan untuk memaksa Sultan Abdul Samad membuat pengesahan tersebut.⁽⁷⁾

Berikutan dari itu Tengku Kudin semakin berkuasa di Selangor. Ini telah membangkitkan rasa tidak puas hati di kalangan anak-anak raja dan pembesar-pembesar daerah seperti Raja Bot di Lukut, Raja Itam di Bernam dan Raja Mahadi Khususnya.⁽⁸⁾ Dulu mereka memerintah daerah masing-masing tanpa tunduk kepada sesiapa, sekalipun sultan. Keadaan ini menjadi sebaliknya apabila Tengku Kudin diberi kuasa memerintah Selangor. Mereka juga tidak puas hati kerana sultan telah mengenyahkan waris negeri dan mengutamakan 'orang luar'. Keadaan ini meruncingkan lagi suasana yang sedia tegang.

Dengan kuasa sebagai wakil mutlak sultan, Tengku Kudin telah berjaya memajukan daerah Klang dan membuka kawasan lombong timah. Keadaan ini telah menarik ramai pendatang-pendatang Cina untuk bekerja di lombong-lombong itu. Pelombong-pelombong ini telah berebut sesama sendiri untuk menguasai kawasan-kawasan lombong dan mereka telah menubuhkan kongsi-kongsi gelap untuk tujuan itu. Keadaan ini telah menyemarakkan lagi perang di Selangor. Untuk mendapatkan kemenangan dan menguasai lombong-lombong itu terutama di kawasan Kuala Lumpur, Yap Ah Loy ketua kumpulan Hai San di Kuala Lumpur telah memihak kepada Tengku Kudin⁽⁹⁾ menentang Raja Mahadi yang disokong oleh Kah Yeng Chew dari pihak Ghee Hin.⁽¹⁰⁾

Dasar tidak campur tangan yang diamalkan oleh Inggeris tidak dapat bertahan.

Inggeris telah mengubah dasar kepada campur tangan di negeri-negeri Melayu khususnya di Selangor. Motif utama campur tangan ini adalah untuk menguasai ekonomi di samping faktor politik, pentadbiran dan untuk mengembangkan ugama Kristian.⁽¹¹⁾ Peperangan di negeri-negeri Melayu telah menggugat perdagangan dan pelaburan modal mereka juga saudagar-saudagar di negeri-negeri Selat.

Desakan-desakan dari pemerintah-pemerintah tempatan juga antara faktor perubahan polisi ini. Pada 1866, Sultan Abdul Samad, dan Raja Abdullah pemerintah Klang telah mengutuskan surat kepada Gabenor Negeri-negeri Selat untuk tujuan tersebut.⁽¹²⁾ Pada 1873 sekali lagi Tengku Kudin mendesak Inggeris dengan lebih tegas lagi untuk tujuan yang sama. Sekiranya Inggeris enggan memberikan bantuan beliau akan meminta bantuan dari kuasa-kuasa Eropah yang lain.⁽¹³⁾

Bantuan yang diminta oleh Tengku Kudin itu juga adalah untuk mengekalkan kedudukannya sebagai orang yang paling berkuasa di Selangor. Tanpa bantuan luar beliau akan mudah disingkirkan kerana beliau tidak disukai oleh pembesar-pembesar dan anak-anak raja Selangor bahkan beliau tidak mempunyai penyokong dari negeri Selangor.⁽¹⁴⁾

Rayuan-rayuan dari saudagar-saudagar Cina dan Eropah di negeri-negeri Selat juga membantu mempercepatkan proses perubahan dasar campur tangan Inggeris di Selangor khususnya dan dinegeri-negeri Melayu yang lain amnya. Saudagar-saudagar ini merayu kerajaan negeri-negeri Selat supaya campur tangan dalam menyelesaikan peperangan dan menghapuskan kegiatan lanun yang bermaharajalela di sepanjang Selat Melaka.

Saudagar-saudagar Cina di Melaka dengan sokongan The Singapore Chamber

of Commerce telah merayu pihak Inggeris supaya menyokong Tengku Kudin dengan lebih aktif lagi. pada Julai 1873 Gabenor Negeri-negeri Selat telah menerima aduan dari dua ratus empat puluh lapan saudagar Cina dari ketiga-tiga negeri Selat supaya Inggeris memberikan perlindungan kepada negeri-negeri Melayu.⁽¹⁵⁾

Peluasan kuasa-kuasa besar Eropah seperti Perancis di Indochina, Belanda di Indonesia dan Sepanyol di Filipina juga menguatkan keputusan untuk campur tangan di Tanah Melayu. Dalam satu surat arahan dari kerajaan Britain kepada Gabenor Sir Andrew Clarke dinyatakan sebab-sebab dasar campur tangan ini perlu diambil:

"We could not see with indifference the interference of foreign powers in the affairs of the Peninsula on the other hand it is difficult to see how we should be justified in objecting to the native state seeking aid elsewhere if we refuse to take any steps to remedy the evils complained of."⁽¹⁶⁾

Perubahan dasar campurtangan ini hanya berlaku pada 20hb. Sept. 1873 apabila kerajaan Britain menghantar surat arahan untuk tujuan tersebut kepada pejabat Tanah Jajahan Inggeris. Dari sini bermulanya detik-detik penjajahan Inggeris di Tanah Melayu. Antara kandungan surat tersebut:

"Her Majesty's Government have it need hardly be said, no desire to interfere in the internal affairs of the Malay States. But looking to the long and intimate connection between them and the British Government as shown in the treaties which have at various times been concluded with them and to the well being of the British Settlement themselves. Her Majesty's Government find it incumbent upon them to employ such influence as they possess these fertile and productive countries from the ruin which must befall them, if the present disorders continue unchecked. I should wish you especially to consider whether advisable to appoint a British officer to reside any of the states. Such appointment could of course only be made with the consent of the native Government."⁽¹⁷⁾

Bak kata pepatah Melayu pucuk dicita ulam mendatang, apabila arahan itu diterima dari pejabat Tanah Jajahan di Singapura. Gabenor Negeri-negeri Selat yang baru iaitu Sir Andrew Clarke adalah seorang yang cecap dan pantas bertindak. Dengan kuasa yang diberi beliau telah berjaya melaksanakan dasar baru itu dalam tempoh yang singkat. Pada Ogos 1874, Inggeris telah berjaya campur tangan di Selangor dengan terlantiknya seorang penolong residen sebagai penasihat Sultan Abdul Samad di bandar Langat. Perlantikan ini adalah berikutan dari peristiwa rompak di pertemuan Sungai Labu dan Sungai Langat.

Peristiwa ini telah dijadikan alasan oleh Inggeris supaya Sultan menerima pegawai Inggeris sebagai penasihatnya. Pada Januari 1875, kuasa Inggeris di Selangor semakin meluas meliputi seluruh negeri Selangor apabila J.G Davidson dilantik menjadi residen Inggeris pertama membantu Tengku Kudin mentadbir Selangor yang berpusat di Klang⁽¹⁸⁾

2. Kesan Penjajahan Inggeris ke atas Pentadbiran Negeri Selangor Khususnya Dalam Hal Ehwal Agama Islam

Kejayaan penjajahan Inggeris di negeri-negeri Melayu sehingga dapat mengukuhkan pengaruhnya melalui sistem residen dan melalui undang-undang dan sistem kehakimannya yang kerudiannya mengenyahkan undang-undang Islam.

2.1 Sistem Residen

Polisi campur tangan atau dengan kata lain penjajahan Inggeris di negeri-negeri Melayu, lengkap dengan terlantiknya pegawai Inggeris yang dinamakan residen.

Perlantikan residen ini di terima dengan senang hati oleh raja-raja Melayu. Di Selangor, Sultan Abdul Samad dalam suratnya kepada Gabenor Negeri-negeri Selat menyatakan rasa sukacitanya dengan kehadiran F.A Sweetenham di Langat sebagai penasihat baginda. Antara kandungan surat itu:

"Sangat beta menerima kasih kepada sahabat beta yang telah menghantar seorang pegawai Inggeris ke negeri Selangor iaitu dengan pilihan sahabat beta sendiri, pegawai yang sahabat beta hantar itu terlalu pandai dan juga terlalu pandai dalam hal adat pemerintahan Melayu dan Pandai ambil hati raja-raja Melayu dengan tutur kata yang manis dan lemah lembut."⁽²⁰⁾

Malah perlantikan pegawai Inggeris itu ada atas permintaan Sultan Abdul Samad sendiri.⁽²⁰⁾

Tugas utama seorang residen Inggeris pada mulanya ialah untuk mengukuhkan perhubungan yang sedia terjalin di antara pihak Inggeris dan pemerintah tempatan. Di samping itu menjadipenasihat kepada raja-raja Melayu dalam semua perkara kecuali yang bersangkutan dengan ugama Islam dan adat istiadat Melayu. Residen akan menasihati Sultan cara pemerintahan yang bertamadun serta memupuk suasana harmoni supaya perniagaan berkembang maju. Penerimaan sultan-sultan akan konsep tamadun ini merupakan pokok utama penerimaan sistem residen itu.⁽²¹⁾ Tamadun ini tentunya bermakna menerima undang-undang Inggeris, pemerintahan cara Inggeris dan seberapa mungkin cara hidup Inggeris.

Perlantikan seorang residen ini termaktub di dalam Perjanjian Pangkor yang ditandatangani pada 20hb. Januari 1874. Dalam fasal VI ia menyebutkan:

".... gelaran Tuan Residen Perak menjadi orang kepercayaan Government. Akan Yang Dipertuan itu maulah muafakat dengannya dahulu daripada fasal sekalian perkara dan pekerjaan negeri Perak itu melainkan tiada boleh ia masuk daripada fasal agama

Islam dan adat istiadat Melayu itu adanya."

Perjanjian pangkor ini kemudiannya di jadikan model oleh Inggeris dalam usaha meneruskan jajahan ke atas negeri-negeri Melayu yang lain seperti Selangor, Pahang dan Negeri Sembilan.⁽²²⁾

Memang menjadi matalamat Inggeris ingin menguasai pentadbiran negeri-negeri Melayu sepenuhnya. Pelaksanaan campur tangan ini tidak melalui institusi kesultanan Melayu tetapi melalui 'kerajaan bayangan' yang berlingung di sebalik kewujudan sultan sebagai pemerintah iaitu melalui sistem residen itu sendiri. Sultan dianggap sebagai boneka tidak mempunyai peranan dalam menentukan arah pentadbiran dan arah kemajuan negerinya sendiri.

Sejauh manakah kesan sistem residen ini terhadap pentadbiran negeri Selangor? Sistem residen adalah cara terbaik Inggeris untuk mengekalkan kuasa dan pengaruhnya di Selangor. Kewujudannya tidak disedari oleh Sultan dan pembesar-pembesar termasuk Tengku Kudin. Mereka menganggap residen itu tugasnya hanya sebagai penasihat semata-mata. Ini adalah kerana sistem pemerintahan tradisional masih dikekalkan iaitu sistem pemerintahan di mana kuasa mutlak di tangan sultan tetapi hanya terbatas kepada hal ehwal agama Islam dan adat istiadat Melayu.

Untuk menguasai pentadbiran negeri sepenuhnya, tugas residen sebagai penasihat tidak memadai. Untuk tujuan tersebut satu majlis mesyuarat negeri (state council) telah ditubuhkan. Tugas majlis mesyuarat ini ialah untuk membuat polisi pentadbiran dan undang-undang yang secara tidak langsung telah mengeneipikan undang-undang Islam.

Kedua-dua residen dan majlis mesyuarat inilah yang memainkan peranan penting dalam melaksanakan sistem residen ini dengan berkesan. Dengan pengenalan sistem residen ini Inggeris telah berjaya memasukkan sistem sekular barat dalam pemerintahan negeri Selangor. Inilah intipati Perjanjian Pangkor yang memisahkan urusan agama dari pentadbiran negeri.

Di Selangor, sistem residen ini beroperasi tanpa sebarang halangan. Tidak terdapat dalam sumber-sumber sejarah, fakta yang menyebutkan wujudnya penentangan atau pemberontakan terhadap pencerobohan Inggeris ke atas kedaulatan sultan mereka bahkan yang lebih utama agama Islam yang menjadi undang-undang asas telah diketepikan.

Sistem residen ini berjalan berperingkat-peringkat. Di peringkat awal, residen hanya sebagai penasihat Sultan dan Tengku Kudin tetapi tidak mempunyai sebarang kuasa untuk mendesak Sultan atau Tengku Kudin melaksanakan apa yang dicadangkan. Berlainan dengan situasi di Perak, residen di Selangor ditugaskan membantu Tengku Kudin iaitu wakil mutlak sultan yang diberi kuasa untuk mentadbir negeri Selangor. Corak pentadbiran beliau yang berorientasikan barat telah dapat menyekat peluasan kuasa Inggeris. Beliau telah dapat meletakkan dirinya sebagai pentadbir sebenar di samping khidmat nasihat residen. Gabungan tenaga Tengku Kudin dan J.G Davidson sebagai residen telah dapat memajukan daerah Klang khususnya.⁽²⁾

Pengaruh dan kekuasaan Inggeris semakin kukuh dengan tertubuhnya Majlis Mesyuarat Negeri Selangor. Pada 1877, majlis mesyuarat ini telah ditubuhkan dan Tengku Kudin dilantik menjadi Yang Dipertuanya yang pertama.

Majlis ini (pada teorinya) diharapkan dapat memberi peluang kepada pemerintah-pemerintah tempatan mengambil peranan penting dalam pentadbiran negeri.⁽²¹⁾ Majlis mesyuarat negeri merupakan badan eksekutif yang menentukan semua perkara yang berkaitan dengan pentadbiran negeri Selangor. Ia juga adalah badan perundangan yang membahas dan meluluskan semua undang-undang yang hendak dilaksanakan.

Ia terdiri daripada sepuluh orang anggota iaitu Sultan Selangor, anak-anak raja dan pembesar Melayu terpilih, wakil kaum Cina, residen Selangor, penolong residen atau setiausahanya. Bentuk institusi Majlis Mesyuarat Negeri Selangor dan prosesnya bermodelkan Majlis Mesyuarat negeri Perak iaitu majlis mesyuarat negeri yang pertama di negeri-negeri Melayu jajahan Inggeris.⁽²²⁾

Dalam majlis mesyuarat negeri ini kedudukan sultan adalah sebagai sumber perundangan dan pentadbiran. Segala undang-undang dan peraturan yang akan dilaksanakan mesti disahkan oleh baginda. Baginda juga adalah mahkamah rayuan tertinggi untuk menentukan suatu hukuman mati itu harus dilaksanakan atau sebaliknya. Hak keistimewaan tradisional itu masih dikekalkan. Walau bagaimanapun secara praktiknya kuasa sultan ke atas kandungan dokumen atau undang-undang yang diluluskan itu terlalu kecil. Baginda juga tidak boleh sewenang-wenangnya menjatuhkan hukuman mati tanpa melalui majlis mesyuarat negeri, sedangkan majlis mesyuarat itu dalam genggamannya residen.

Setelah berjaya menguasai pentadbiran awam melalui polisi yang dibuat oleh majlis mesyuarat negeri, Inggeris mengalihkan tumpuannya pula untuk campur tangan dalam hal ehwal agama Islam dan adat istiadat Melayu walaupun ia adalah hak Sultan Selangor.

Walaupun hal ehwal agama Islam dan adat istiadat Melayu di luar bidang kuasa residen tetapi untuk membentuk sebuah organisasi yang baik dan pentadbiran yang cekap bagi kadi-kadi untuk melaksanakan undang-undang yang berkaitan dengan nikah cerai, pembahagian harta pusaka dan menghukum pesalah-pesalah yang melanggar batas-batas undang-undang Islam, merupakan perkara yang melibatkan keamanan dan undang-undang negeri. Oleh itu penglibatan residen dalam urusan tersebut tidak dapat dielakkan.⁽²⁶⁾ Inilah alasan yang digunakan oleh Inggeris untuk mempengaruhi sultan supaya menerima 'nasihat' yang disyorkan oleh residen.

Dengan tipu helah yang halus, Inggeris berjaya memboloskan pengaruhnya dalam hal ehwal agama Islam dan adat istiadat Melayu. Dalam minit mesyuarat Majlis Mesyuarat Negeri Selangor pada 14hb. Jun, 1884 dan pada 7hb. April, 1891, pasal ke VI Perjanjian pangkor dipertikai. Isi kandungan perjanjian itu tidak menghalang sultan daripada menerima nasihat mengenai pentadbiran undang-undang Islam. Oleh itu residen bebas memberikan saranan dan terpulang kepada sultan untuk menerimanya.⁽²⁷⁾

Sebagai badan eksekutif dan perundangan tertinggi yang bertanggungjawab membuat polisi kerajaan negeri, Majlis Mesyuarat Negeri Selangor dapat mengensikan undang-undang Islam sehingga menjadi undang-undang yang terlalu sempit.

Dengan terlaksananya Undang-undang Pendaftaran Nikah dan Cerai Bagi Orang Orang Islam Selangor (Selangor Muhammadan Marriage and Divorce Registration Enactment 1900), definisi undang-undnag Islam hanya ditumpukan kepada hal-hal yang berkaitan dengan perkahwinan dan perceraian, sebagaimana yang diperuntukkan dalam undang-undang tersebut.⁽²⁸⁾ Manakala skop-skop yang berlainan seperti undang-undang jenayah muamalat dan lain-lain telah digantikan

dengan undang-undang Inggeris.

Sebelum kedatangan Inggeris sememangnya pentadbiran undang-undang Islam tidak begitu kemas dan tidak begitu dititikberatkan. Dalam 1875 terdapat imam-imam di beberapa buah kampiun di Selangor telah diberi kuasa oleh Sultan Abdul Samad atau Tengku Kudin untuk mengendalikan hal-hal perkahwinan, perceraian dan mengadili kesalahan-kesalahan yang melanggar undang-undang Islam.⁽²⁹⁾

Kedudukan imam-imam ketika itu sebagai hakim persendirian tiada tempat untuk merujuk jika timbul masalah. Pada 1884, Majlis Mesyuarat Negeri Selangor, dengan kelulusan Sultan Selangor telah mengiktiraf jawatan kadi yang dikenali dengan the akdi of Selangor bertugas untuk mengadili perselisihan mengenai agama Islam dan adat istiadat Melayu. Ia juga tempat rujuk para imam jika timbul masalah di peringkat kampung. Wujudnya jawatan kadi dan mahkamahya adalah didasarkan kepada konsep kehakiman barat yang bebas daripada pemerintah. Pada 1892, jawatan kadi of Selangor ini ditukar kepada kadi besar (chief kadi).

Satu perkara penting yang perlu dilihat ialah kedudukan kadi di zaman penjajahan ini. Ia merupakan salah satu jawatan penting dalam pentadbiran negeri. Jika sebelum ini kehadirannya hanya sebagai penasihat sultan tetapi sekarang ia mempunyai kuasa untuk mengadili hal-hal yang berkaitan dengan undang-undang Islam (Personal Law) dan menjatuhkan hukumannya. Terutama pada awal tahun 1930an apabila kerajaan Melayu Bersekutu menyusun semula organisasi majlis mesyuarat negeri di mana kadi adalah salah seorang dari anggotanya.⁽³⁰⁾

Sebelum itu pada 5hb. Sept. 1879 Majlis Mesyuarat Negeri Selangor telah mengisytiharkan Sultan Abdul Samad sebagai ketua agama Islam. Sebenarnya sultan

sememangnya telah menjadi ketua agama Islam sejak sebelum kedatangan Inggeris lagi. Perlantikan itu tidak memberikan apa-apa kesan terhadap perkembangan undang-undang Islam dan pentadbirannya. Ini disebabkan semua urusan pentadbiran dan undang-undang termasuk undang-undang Islam mesti mendapat kelulusan dari majlis mesyuarat negeri dan bukan sultan secara peribadi.

Ini semua adalah tipu muslihat Inggeris untuk mengaburi mata orang-orang Islam khususnya masyarakat Melayu bahawa agama Islam masih belum dicemari oleh pengaruh Inggeris. Dengan itu dapatlah Inggeris meneruskan penjajahannya lebih lama di Selangor tanpa sebarang tentangan.

Kemuncak kejayaan Inggeris dalam mengukuhkan kuasanya ialah apabila Negeri-negeri Melayu Berserkutu ditubuhkan pada 1hb. Julai 1896. Empat buah negeri-negeri Melayu iaitu Perak, Selangor, Pahang dan Negeri Sembilan digabungkan menjadi sebuah negeri persekutuan dan semestinya di bawah tadbiran Inggeris.

Motif penubuhan negeri Melayu Berserkutu ini ialah untuk menyeragamkan sistem pentadbiran, polisi dan perkhidmatan awam di keempat-empat negeri supaya negeri yang kaya dapat membantu negeri yang miskin.⁽³¹⁾ Namun realitinya penubuhan persekutuan tersebut adalah untuk mengurangkan lagi kuasa dan hak keistimewaan sultan dan membolehkan Residen General menguasai sepenuhnya tadbiran keempat-empat negeri tersebut.

Fasal IV perjanjian untuk membentuk perlembagaan Majlis Persekutuan (Constitutional of Federal Council) menyebutkan:

"question connected with the Muhammadan Religion, Mosque, Political Pension, Native Chief and Penghulu shall properly be dealt with only by the state council."⁽²⁰⁾

Petikan ini menunjukkan bahawa perkara mengenai Islam bukan lagi satu perkara yang tidak disentuh oleh Inggeris. Walaupun ia diserahkan kepada majlis mesyuarat negeri untuk menguruskannya tetapi dimaklumi majlis mesyuarat negeri juga adalah di bawah kekuasaan Inggeris. Ini bermakna Inggeris telah jauh mencampuri hal ehwal agama Islam dan sultan tidak mempunyai peranan apa-apa.

Walau bagaimanapun kerajaan Negeri Melayu Bersekutu ini memberikan sumbangan juga untuk meningkatkan lagi kualiti pentadbiran undang-undang Islam. Pada 1931 Majlis Mesyuarat Negeri Selangor dengan arahan dari kerajaan Negeri Melayu Bersekutu telah membentuk satu jawatankuasa kecil terdiri dari sepuluh orang ahli yang dikenali sebagai Ahli Jawatankuasa Hal Ehwal Agama Islam dan Adat Istiadat Negeri Selangor yang mengendalikan semua persoalan mengenai Islam, perlantikan kadi, menjadi mahkamah rayuan kepada mahkamah kadi juga menguruskan hal yang bersangkutan dengan adat Melayu. Jawatankuasa ini akan membuat laporan kepada Majlis Mesyuarat Negeri Selangor supaya dilaksanakan perkara yang telah mereka persetujui.⁽²¹⁾ Konsep jawatankuasa ini dikekalkan dan menjadi asas kepada penubuhan Majlis Agama Islam Selangor sekarang ini.

2.2 Pemakaian Undang-undang dan Sistem Kehakiman

Penubuhan Majlis Mesyuarat Negeri Selangor pada 1877 adalah permulaan kepada penyisihan undang-undang Islam dari pentadbiran negeri. Sebagai badan membuat polisi ia berkuasa menentukan undang-undang yang harus dilaksanakan adalah mengikuundang-undang Inggeris yang dipakai di India dan negeri-negeri Selat dan bukan undang-undang Islam.

Di atas nasihat residen, beberapa undang-undang yang didasarkan kepada undang-undang yang diamalkan di India dan negeri-negeri Selat telah diperkenalkan di Selangor. Contohnya Selangor Penal Code (1886). Undang-undang ini diambil dari Straits Settlements Penal Code (Ordinance IV 1871). Pada 1894 telah diluluskan pula undang-undang mencegah zina yang hanya terpakai ke atas orang Islam. Undang-undang ini dinamakan Prevention of Adultery Regulation 1894. Undang-undang ini kemudiannya dipinda, apabila Selangor Muhammadan Law Enactment 1904 diluluskan. Undang-undang ini telah mendefinisikan kesalahan-kesalahan jenayah Islam dalam skop yang sempit.⁽²⁸⁾

Pada 1900 sekali lagi Majlis Mesyuarat Negeri Selangor meluluskan undang-undang yang dinamakan Selangor Muhammadan Marriage and Divorce Registration Enactment 1900. Undang-undang ini diambil, terus dari undang-undang di negeri-negeri Selat (The Mahomedan Marriage Ordinance of 1880) yang bermodelkan Bengal Muhammadan Marriage and Divorce Registration Act 1876, yang dilaksanakan di India.⁽²⁹⁾

Undang-undang ini digubal tanpa menyentuh ketulenan undang-undang Islam yang berkaitan dengan hal-hal perkahwinan dan perceraian. Ia adalah satu undang-undang pentadbiran yang memberi kuasa kepada kadi yang dilantik supaya mendaftarkan semua perkahwinan dan perceraian. Upacara akad nikah itu mesti dijalankan oleh orang tertentu yang telah dilantik oleh sultan. Pendaftaran perkahwinan dan perceraian itu adalah 'wajib' tetapi kesilapan dalam pendaftaran tersebut tidak mencatkan perkahwinan dan perceraian itu dan sijil atau surat nikah akan dikeluarkan begitu juga cerai.⁽³⁰⁾

Undang-undang ini juga telah menyempitkan bidang kuasa kadi yang sebelum

ini mengendalikan semua urusan yang melibakjan hal ehwal dan adat istiadat Melayu. Inilah satu-satunya undang-undang Islam yang dikekalkan oleh Inggeris di negeri-negeri Melayu. Dalam kes Hawah V Daud.⁽³⁷⁾ Sir Benson Maxwell menjelaskan,

"that Muhammadan marriage was a good marriage in the eyes of our law seems incostested here without bastarding the mass of the population. And the validity of the divorce was equally incostestably."⁽³⁸⁾

Perbicaraan di mahkamah menurut Islam dipercayai telah pun wujud sejak undang-undang itu menjadi undang-undang asas di Selangor tetapi perbicaraan di waktu itu tidak dijalankan dengan teratur dan tiada badan khas yang mentadbirkannya.⁽³⁹⁾ Menurut laporan residen Selangor yang pertama, pada 1877 (sebelum diadakan jawatan kadi) semua kes-kes yang berkaitan dengan Islam diadili oleh imam di mahkamah terbuka.⁽⁴⁰⁾

Seperti juga sistem pentadbiran dan undang-undang, Inggeris telah memperkenalkan sistem kehakiman barat iaitu satu badan perundangan yang bebas daripada pemerintah. Keputusan hakim di mahkamah-mahkamah memberi kesan yang besar kepada pelaksanaan undang-undang Inggeris dan seterusnya mengenenpikan undang-undang Islam. Untuk tujuan tersebut Inggeris telah menubuhkan mahkamah majistret di daerah Klang, Langat, Kuala Selangor dan Bernam.⁽⁴¹⁾ Manakala mahkamah kadi pula ditubuhkan bersama perlantikan kadi. Malangnya mahkamah ini tidak mempunyai bangunannya sendiri tetapi diadakan di rumah-rumah kadi itu sendiri.⁽⁴²⁾

Mahkamah kadi ini mempunyai bidang kuasa yang kecil dan ia terikat dengan mahkamah yang lebih tinggi khususnya mahkamah rayuan. Walaupun mahkamah rayuan itu diketuai oleh sultan tetapi baginda masih lagi dalam kuasa Inggeris. Selepas penubuhan Negeri Melayu Bersekutu, kedudukan sultan sebagai mahkamah

rayuan telah dihapuskan apabila pesuruhjaya undang-undang (judicial commissioner) ditubuhkan menggantikan tempat sultan.⁽⁴³⁾ Sejak itu seringkali keputusan hakim mencerooboh keputusan kadi dan menggantikannya dengan undang-undang Inggeris terutama dalam kes-kes rayuan, contohnya dalam kes Ramah V Laton.⁽⁴⁴⁾ Hakim mahkamah majistret bersetuju dengan keterangan kadi bahawa seorang janda itu berhak mendapat satu setengah dari nilai harta takalah suaminya yang mati. apabila kes ini dibawa kepada mahkamah rayuan, keterangan kadi itu telah ditolak.

Bagaimanakah undang-undang Islam yang menjadi undang-undang asas itu begitu mudah diketepikan?

Walupun sultan adalah ketua agama Islam sejak sebelum kedatangan Inggeris lagi tetapi pengetahuan baginda tentang agama Islam tidak mencakupi semua aspek dalam Islam itu sendiri. Ini dapat dinilai dari persetujuan baginda terhadap perjanjian yang dibuat bersama Inggeris pada Ogos 1874 iaitu titik permulaan campur tangan Inggeris di Selangor. Bahawa residen akan memberi nasihat dalam semua perkara melainkan perkara yang bersangkutan dengan hal ehwal agama Islam dan adat istiadat Melayu.

Islam itu mencakupi semua kehidupan, bukan hanya terbatas kepada perkahwinan, perceraian, pembahagian harta pusaka dan ibadah khususiah seperti sembahyang, puasa, zakat dan haji sahaja.

Moshe Yegar dalam bukunya, *Islam and Islamic Institutions in British Malaya*,⁽⁴⁵⁾ mengulas tentang sikap masyarakat Islam di Tanah Melayu di zaman penjajahan Inggeris:

"Masyarakat Melayu tidak begitu minat terhadap hal ehwal orang-orang Islam di luar Tanah Melayu dibandingkan dengan lain-lain masyarakat Muslim (di negeri-negeri lain jajahan Inggeris) terutama di Selangor dan tidak terdapat pergerakan Islam yang menentang penjajahan Inggeris di Malaya ketika itu."

Usia yang begitu lanjut juga menyebabkan Sultan Abdul Samad tidak begitu berminat dengan urusan pentadbiran dan politik negeri Selangor, sekalipun menyentuh hak dan maruah undang-undang Islam. Segala hal-hal pentadbiran negeri teklah diserahkan kepada Tengku Kudin iaitu wakil mutlak sultan. Sebelum campur tangan Inggeris lagi beliau telah memperkenalkan sistem pentadbiran barat di daerah kuasanya iaitu Klang dan telah pun mempunyai penasihat undang-undang dari bangsa Inggeris yang membantu beliau mentadbir terutama dalam soal kewangan. Kehidupan beliau seharian pun banyak yang bertentangan dengan batas-batas Islam dan adat Melayu. Beliau memelihara dua ekor anjing import yang besar yang menakutkan tetamu bangsa Melayu. Beliau juga menyediakan Sherry (sejenis arak) untuk tetamu bangsa Eropah dan Russian Syrup untuk tetamu bangsa Melayu.⁽⁴⁷⁾

Tidak hairanlah pihak Inggeris begitu mudah memboloskan undang-undang Islam dengan keadaan pemerintah yang tidak begitu mengambil berat tentang Islam. Ada ketikanya residen pula yang bersusah payah terhadap kelicinan pentadbiran Undang-undang Islam. Ini berlaku apabila kadi Selangor pertama yang dilantik pada 1885 telah meletakkan jawatannya. Untuk mengisi kembali jawatan tersebut, Sultan Abdul Samad telah berjanji untuk mencari penggantinya tetapi pada 1888 pihak Majlis Mesyuarat Negeri Selangor diberitahu bahawa Sultan Abdul Samad tidak pun bersedia untuk melantik sesiapa bagi jawatan tersebut. Akhirnya residen sendiri dengan inisiatifnya sendiri telah melantik seorang kadi dari Pulau Pinang untuk jawatan kadi Selangor.⁽⁴⁸⁾

Pada 1937, Enakmen Undang-undang Sivill 1937 telah diluluskan. Undang-undang ini memberi kuasa statut untuk memperkenalkan dan seterusnya melaksanakan common law dan kaedah-kaedah equiti Inggeris di negeri-negeri Melayu Bersekutu. Sebelum ini penerimaan undang-undang Inggeris adalah secara tidak rasmi. Penguatkuasaan undang-undang ini tidak membawa perubahan besar kepada kedudukan de facto (sebenar) tetapi sekadar memberi kuasa statut kepada mahkamah di atas keputusan-keputusan yang mereka ambil sebelum undang-undang ini dikuatkuasakan.⁽⁴⁹⁾ Undang-undang ini telah dibuat beberapa pindaan dan yang akhir sekali Akta Undang-undang Sivill 1956 (Pindaan 1972). Pemakaian akta ini, dengan rasminya undang-undang Inggeris menjadi sumber perundangan bagi Malaysia. Mahkamah-mahkamah sivil hendaklah memakai common law dan kaedah equiti jika tidak kedapatan undang-undang bertulis yang berkuatkuasa di Malaysia bersangkutan dengan perkara yang menjadi persoalan dan bukan undang-undang Islam.

Kesimpulannya kedatangan Inggeris ke Tanah Melayu khususnya di Selangor telah membawa perubahan besar samada dalam sistem pentadbiran mahupun dalam sistem perundangan.

Kedatangan Inggeris bukan saja untuk menguasai ekonomi dan pentadbiran tetapi juga untuk menyebarkan agama Kristian. Maklumat mengenai fakta ini terlalu sedikit di jumpai dalam sumber-sumber sejarah, khususnya mengenai kedatangan Inggeris ke Tanah Melayu. Kebanyakan sumber-sumber sejarah ini dikarang oleh penulis-penulis bangsa Inggeris seperti F.A Sweetenham dan R.J Wilkinson. Dalam buku-buku tersebut tidak disebutkan kepentingan-kepentingan Inggeris dan keperluan mereka dalam campur tangan di negeri-negeri Melayu. Mereka lebih banyak mengemukakan faktor-faktor tempatan yang menyebabkan mereka bertukar polisi.⁽⁵⁰⁾

NOTA KAKI:

1. Selangor Journal, vol.1, 1892/93. h. 70; J.de Allen, A.J Stockwell and L.R Wright, A Collection of Treaties and Other Documents Affecting The State of Malaysia, Oceana Publications, 1981, h. 434.
2. Ibid.
3. Buyong Adil, Selarah Selangor, K. Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka, 1971. h. 45.
4. Ibid. Bah. Pendahuluan.
5. Ibid.
6. Terjemahan dari versi Inggeris (CO 273/48; Anson to Kimberly, 28 July 1871, encl. 5), Khoo Kay Kim, Negeri-negeri Melayu Pantai Barat 1850-1873), Petaling Jaya: Fajar Bakti, 1984. h. 176-177.
7. Emily Sadka, The Protected Malay States 1874-1895, K. Lumpur: Univ. of Malaya Press, 1968. h. 42.
8. R.J Wilkinson, "The Peninsular Malays", Paper on Malay Subject, Part 1, K. Lumpur: Oxford Univ. Press, 1971. h. 122.
9. Emily Sadka, Op.cit. h. 34.
10. Barbara Watson Andaya and Leonard Y Andaya, A History of Malaysia, MacMillan, 1982. h. 147.
11. Vernon Barlett, Report from Malaya, New York: Criterion Books, 1955. h. 15.
12. Khoo Kay Kim, "The Origin of British Administration in Malaya", JMBRAS, vol. 3, bah. 1, 1966. h 15.
13. Buyong Adil, Op.cit. h. 54.
14. Barbara Watson Andaya and Leonard Y Andaya, Op.cit. h. 148; Khoo Kay Kim, 1984, Op.cit. h. 207.

15. Emily Sadka, Op.cit. h. 45.
16. Khoo Kay Kim, 1966. Op.cit. h. 52.
17. Emily Sadka, Op.cit. h. 46.
18. Ibid. h. 48.
19. Buyong Adil, Op.cit. h. 142.
20. Lihat Lampiran 7.
21. Barbara Watson Andaya and Leonard Y Andaya, Op.cit. h. 151.
22. Moshe Yegar, Islam and Islamic Institutions in British Malaya, Jerusalem: Yhe Magnes Press, 1979. h. 33.
23. Keterangan lanjut dalam Emily Sadka, Op.cit. h. 27. dan 72-74.
24. Ibid. h. 106.
25. R.O Winstedt, "A History of Malaya", JMBRAS, vol. 13, bah. 1, 1955. h. 249-250.
26. Emily Sadka, Op.cit. h. 265.
27. Ibid. h. 187.
28. Hooker, Islamic Law in South East Asia, Singapura: Oxford Univ. Press, 1984. h. 95.
29. Emily Sadka, Op.cit. h. 268.
30. Moshe Yegar, Op.cit. h. 65.
31. Selangor Annual Report, 1895. h. 44.
32. FMS Annual Report, 1909. h. 40.
33. Selangor Annual Report, 1925. h. 1; FMS Annual Report, 1931. h. 60.
34. Lihat Lampiran 8.
35. Moshe Yegar, Op.cit. h. 171; Undang-undang ini kemudiannya dipinda pada 30hb. Januari, 1931.
36. Ibid. h. 185; Lihat Lampiran 9.
37. Hawah V Daud (1865) Leic 253.

38. Ahmad Ibrahim, "The Legal Position of Muslims in Singapore", Intisari, Malaysian Sociological Research Institute, Singapore, vol. 1, no. 1, h. 44.
39. Baharuddin b. Ali, Undang-undang Pentadbiran (Penekanan Kepada Mahkamah Syariah), Fak. Undang-undang U. Malaya, 1977. h. 52.
40. Emily Sadka, Op.cit. h. 268.
41. Ibid. h. 251.
42. Baharuddin b. Ali, Op.cit. h. 52.; Maklumat dari Tim. Kadi Besar Selangor. Tuan Hj. Mohd. Ishak b. Yaakob.
43. Emily Sadka, Op.cit. 259; Mosye Yegar, Op.cit. h. 154.
44. Ramah V Laton (1927) 6 F.M.S.L.R 128.
45. Mosye Yegar, Op.cit. h. 109.
46. Umur baginda ketika perlantikan residen Inggeris pertama di Selangor pada 1875 ialah 70 tahun.
47. Emily Sadka, Op.cit. h. 27.
48. Ibid. h. 268.
49. Keterangan lanjut lihat G.W Bartholomew, "The commercial Law Affairs - A study in The Reception of English Law", MLJ. 1965. h. 12-15.
50. Yusuf Ibrahim, Pengertian Sejarah, K. Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka, 1986. h. 110.

**REFORMASI-REFORMASI YANG BERLAKU SELEPAS
KEMERDEKAAN TANAH MELAYU**

Pada tarikh 31hb. Ogos 1957, secara rasmi Inggeris meninggalkan Tanah Melayu sebagai tanda kemerdekaannya dan berakhirilah penjajahan politik Inggeris. Namun pada hakikatnya Inggeris telah berjaya mengekalkan penjajahannya iaitu penjajahan mental. Mereka telah berjaya mengekalkan ideologi mereka dalam fikiran anak-anak watan (kebanyakannya golongan anak-anak raja dan bangsawan) yang telah dilatih dengan pendidikan sekular di negara penjajah dan kembali untuk memegang tampuk pemerintahan.

Kemerdekaan yang dicapai oleh Tanah Melayu tidak memberikan banyak manfaat kepada kedudukan Islam walaupun ianya diisytiharkan sebagai agama rasmi bagi Malaysia. Sistem pentadbiran yang dijalankan masih mengikut bentuk pentadbiran Inggeris dengan beberapa perubahan untuk disesuaikan dengan keadaan. Begitu juga undang-undang yang diamalkan masih terikat dengan Common Law dan equiti Inggeris.

1. Kedudukan Islam dalam Perlembagaan Persekutuan

Sebagai sebuah negara yang mengamalkan sistem demokrasi berparlimen, undang-undang yang dilaksanakan di Malaysia adalah tertakluk kepada Perlembagaan Persekutuan, undang-undang tertinggi di Malaysia.⁽¹⁾

Manakala kedudukan agama Islam di dalam Perlembagaan Persekutuan ini

ialah agama bagi Persekutuan. Perkara 3(1) memeperuntukkan;

"Agama Islam ialah agama Persekutan; tetapi agama lain boleh diamalkan dengan aman dan damai".

Ketika Suruhanjaya Perlembagaan Reid menggubal Perlembagaan Persekutuan bagi Tanah Melayu, beliau telah mempertimbangkan soal samada patut diadakan apa-apa kenyataan dalam perlembagaan yang bermaksud bahawa Islam hendaklah menjadi agama negeri. Hakim Abdul Hamid, ahli dari Pakistan dalam Suruhanjaya tersebut, merasakan patut memasukkan peruntukan Islam hendaklah menjadi agama bagi negeri Tanah Melayu, bersesuaian dengan perakuan sebulat suara dari Parti Perikatan.²

Raja-raja Melayu pada mulanya menentang peruntukan menjadikan Islam sebagai agama bagi Tanah Melayu. Baginda sekalian telah diberitahu oleh para penasihat perlembagaan masing-masing bahawa jika persekutuan mempunyai suatu agama rasmi, ketua negara yang dicadang bagi Persekutan secara logiknya akan menjadi ketua bagi agama rasmi itu di seluruh Persekutan. Ini bertentangan dengan kedudukan tiap-tiap raja sebagai ketua agama rasmi di negerinya sendiri.³

Parti Perikatan telah menjelaskan bahawa peruntukan tersebut tidak bermaksud untuk mengganggu kedudukan raja-raja sebagai ketua agama Islam di negerinya sendiri. Tujuan menjadikan Islam sebagai agama rasmi bagi persekutuan adalah bagi maksud misalnya membaca doa mengikut cara Islam dalam upacara-upacara rasmi seperti pertabalan Yang Dipertuan Agong, hari merdeka dan majlis-majlis lain seperti itu.⁴

Hanya terdapat satu peruntukan undang-undang saja yang menunjukkan agama Islam itu sebagai agama yang diperlihara keluhurannya dari dakyah agama-agama

lain. Pekara 11, memperuntukkan:

(1) Tiap-tiap orang adalah berhak menganuti dan mengamalkan agamanya dan tertakluk kepada fasal 4, mengembangkan agamanya.

iaitu

(4)...undang-undang Persekutuan boleh mengawal atau menyekat pengembangan apa-apa ikhtikad atau kepercayaan agama antara orang-orang yang menganuti agama Islam.

Walaupun Parti Perikatan telah mendesak supaya Islam patut diisytiharkan dalam perlembagaan sebagai agama rasmi bagi Persekutuan tetapi parti itu tidak pula meminta supaya perlembagaan patut juga mengisytiharkan bahawa Persekutuan hendaklah menjadi sebuah negara Islam seperti dalam Perlembagaan Pakistan.

Merujuk kepada memorandum yang diketemukakan oleh Parti Perikatan kepada Suruhanjaya Perlembagaan Reid - agama bagi Malaysia ialah Islam. Penuh perinsip ini tidaklah mengenakan apa-apa sekatan ke atas anak negeri bukan Islam yang menganuti dan mengamalkan agama mereka dan tidaklah bermaksud bahawa negeri ini bukanlah sebuah negeri sekular.¹ Perdana Menteri Malaysia yang Pertama juga menyatakan:

"Saya suka menjelaskan bahawa negara ini bukanlah sebuah negara Islam sebagaimana difahamkan secara umumnya, kita cuma memperuntukkan Islam hendaklah menjadi agama rasmi bagi negara."²

Bolehlah disimpulkan bahawa maksud 'agama Persekutan' itu bukan sebagai agama rasmi yang melotakkan undang-undang Islam di tempat teratas sekali tetapi hanya sekadar untuk upacara-upacara rasmi.

Perlaksanaan agama Islam adalah di bawah kuasa kerajaan negeri-negeri yang ada di dalam Persekutuan. Tidak terdapat ketua agama Islam bagi seluruh

Persekutuan. Yang Dipertuan Agong di samping menjadi ketua agama bagi negerinya, baginda juga menjadi ketua agama bagi negeri-negeri yang tidak mempunyai sultan seperti Melaka, Pulau Pinang, Wilayah Persekutan, Sabah dan Sarawak. Manakala negeri yang mempunyai sultan, sultan itu sendiri menjadi ketua agama bagi negerinya.

Walaupun mentadbir agama Islam itu adalah hak kerajaan negeri tetapi bidang kuasa ke atas agama Islam itu masih dalam skop yang sempit.⁷ Keadaan ini tidak berbeza dengan keadaan zaman penjajahan Inggeris, walaupun sudah tigapuluh dua tahun kemerdekaan dicapai. Sistem pemerintahan Inggeris iaitu mengasingkan agama Islam dari pentadbiran kerajaan pusat dan meletakkannya dalam skop yang sempit, masih dikekalkan.

Sultan boleh bertindak mengikut budi bicaranya terhadap pelaksanaan agama Islam di negerinya sendiri tetapi jika didapati undang-undang yang digubal itu berlawanan dengan undang-undang Persekutan dengan sendirinya undang-undang tersebut terbatal setakat mana ia berlawanan. Peruntukan ini disebut dalam Perkara 35 Perlembagaan Persekutuan. Keadaan ini telah menyekat lagi pemakaian undang-undang Islam dalam konteks yang lebih luas selain yang diperuntukkan oleh undang-undang Persekutuan.

2. JAIS tunggak pelaksanaan Undang-undang Keluarga Islam

Jabatan Agama Islam Selangor atau ringkasnya JAIS, adalah salah satu daripada Jabatan Kerajaan yang memainkan peranan penting dalam pembangunan negara, khasnya dalam bidang kerohanian.

Secara umumnya, objektif penubuhan JAIS ini adalah untuk melahirkan individu muslim dan mukmin yang menjadikan Islam sebagai cara hidup yang sempurna sebagaimana terkandung dalam al-Quran dan Sunnah yang meliputi aspek-aspek aqidah, syariah dan merangkumi seluruh kehidupan individu muslim.

JAIS juga adalah jentera pelaksana bagi hukum-hukum Islam sebagaimana diperuntukkan dalam Perlembagaan Persekutuan. Juga untuk mencegah kemungkaran, maksiat, bidaah, murtad dan lain-lain yang menjejaskan kemurnian dan kesucian agama Islam.

2.1. Sejarah Penubuhan JAIS dan hubungannya dengan Majlis Agama Islam

Selangor

Setelah kerajaan Inggeris dapat menguasai kembali Tanah Melayu dari tangan Jepun, Sultan Hisamuddin (1938-1942) telah diangkat semula oleh Inggeris menjadi Sultan Selangor⁸

Dalam tahun 1945, Sultan Hisamuddin telah mendesak supaya diadakan satu institusi yang mentadbir hal ehwal agama Islam di Selangor. Pada 1hb. Okt. 1945 baginda telah melantik Raja Nong bin Raja Hussin menjadi setiausaha Jabatan Hal Ehwal Islam yang dirancang itu. Jabatan ini ditempatkan berhampiran dengan istana Kota Klang. Penubuhan jabatan ini adalah tidak rasmi. Segala urusan adalah di bawah pengawasan Sultan dan perbelanjaan dibiayai oleh peruntukan Diraja.⁹

Tujuan penubuhan jabatan ini adalah untuk memperbaiki akhlak dan aqidah di kalangan rakyat. Malah yang lebih penting lagi ialah untuk menyekat fahaman komunis dari merebak khususnya di Selangor.¹⁰ Dalam tahun 1948, Jabatan Ehwal

Agama Islam ini telah ditubuhkan secara rasmi.¹¹ Pada 1hb. Okt. 1949, organisasi Jabatan ini telah disusun semula. Di bawah organisasi baru ini jabatan tersebut merupakan jabatan yang berdiri sendiri (bukan di bawah pengawasan Sultan) dan diberi taraf sebagai sebuah jabatan kerajaan negeri Selangor. Manakala Sultan tetap sebagai ketua agama Islam bagi negeri ini.¹²

Pada tahun 1949, berdasarkan kepada kuasa yang diberi oleh Perkara 6 Perlembagaan Negeri Selangor, Enakmen Majlis Agama Islam dan Adat Istiadat Melayu Selangor digubal untuk menubuhkan Majlis Agama Islam dan Adat Istiadat Melayu. Matlamat utama penubuhan majlis ini adalah untuk menasihati sultan dalam hal-hal yang bersangkutan dengan agama Islam dan adat melayu.¹³

Sebelum 1972, majlis Agama Islam dan Jabatan Agama Islam (JAIS) adalah dua badan yang berasingan yang mempunyai fungsi masing-masing. Adakalanya berlaku pertindihan fungsi. JAIS ditadbir oleh kerajaan negeri manakala Majlis Agama Islam Selangor adalah di bawah kuasa Sultan yang bersifat sebagai ketua agama Islam bagi negeri Selangor.

Untuk mengemaskinikan pentadbiran kedua-dua badan ini, Kerajaan Negeri Selangor telah memohon kepada Jabatan Perkhidmatan Awam supaya membantu menyusun semula organisasi kedua-dua badan tersebut. Penyusunan semula organisasi ini telah melibatkan pindaan dalam Enakmen Pentadbiran Agama Islam Selangor 1952 iaitu undang-undang induk bagi pentadbiran agama Islam di Selangor.¹⁴

Pindaan ini telah memberi kesan positif. Pentadbiran kedua-dua badan ini semakin tersusun dan tidak wujud lagi pertindihan tugas di antara Majlis dan JAIS. Ini disebabkan fungsi dan tugas kedua-dua badan ini telah digabungkan. Majlis

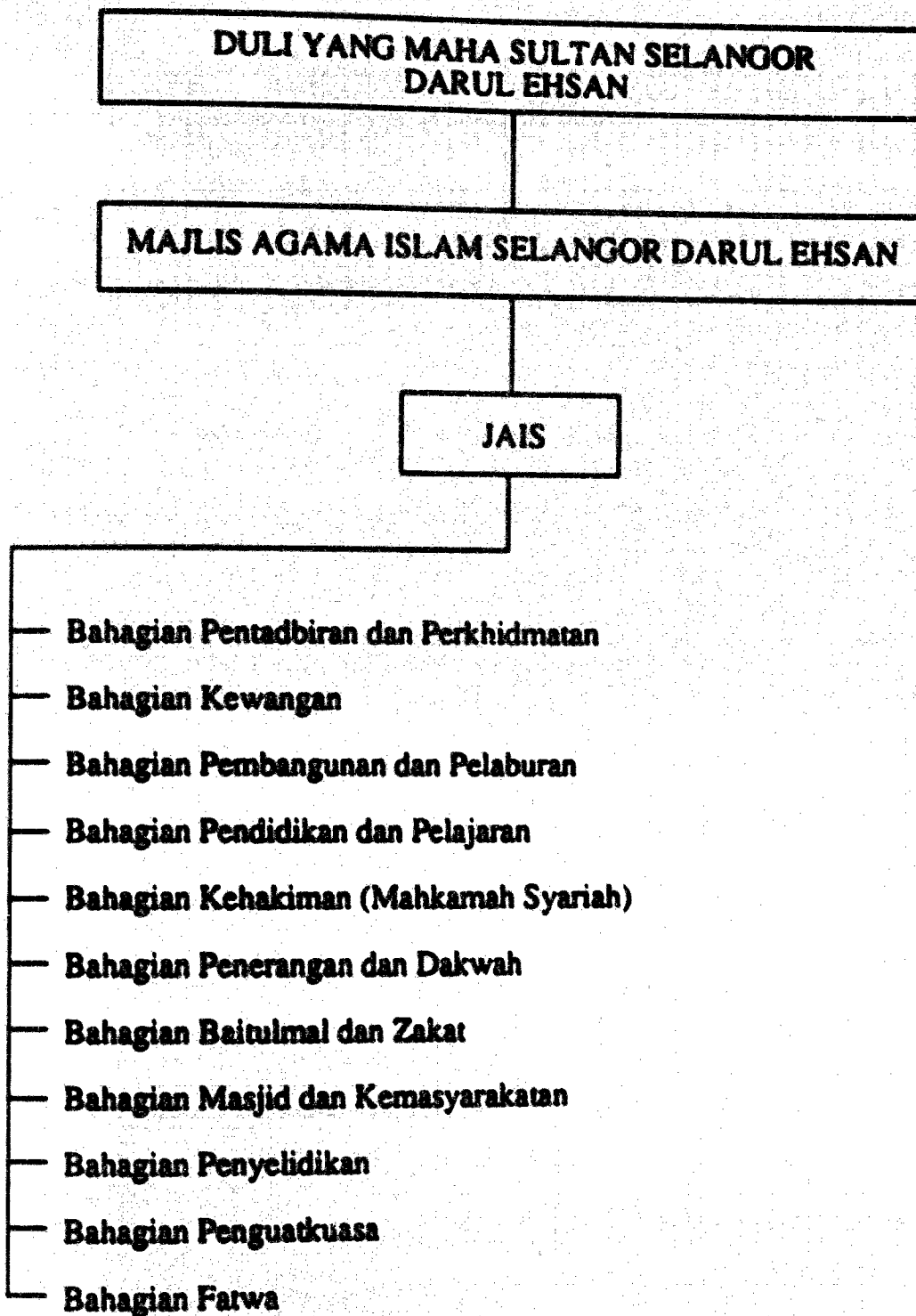
Agama Islam dan Adat Istiadat Melayu Selangor ini kekal sebagai sebuah badan tertinggi yang bertanggungjawab membuat polisi yang sepatutnya untuk dilaksanakan oleh JAIS. Ia juga bertindak untuk mengawasi dan mengkaji segala tindakan JAIS agar selaras dengan polisi Majlis. Di samping peranannya menjadi penasihat kepada Sultan Selangor dalam perkara-perkara mengenai hal ehwal agama Islam dan adat Melayu.¹³

Manakala peranan JAIS sebagaimana diperuntukkan dalam seksyen 38 A(1) Enakmen Pentadbiran Agama Islam Selangor 1952 iaitu:

"Jabatan Agama Islam Selangor hendaklah bertanggungjawab dan memberi kesan kepada dasar-dasar dan keputusan yang telah diluluskan oleh Majlis Agama Islam."

Untuk dekad 80an ini, sekali lagi organisasi dan pentadbiran JAIS disusun semula sebagaimana yang dicadangkan oleh MAMPU. Ini membolehkannya selari dengan kehidupan moden dan meningkatkan lagi potensi perkhidmatan kakitangan JAIS.

Dalam struktur organisasi JAIS, ia dibantu oleh sebelas unit yang mempunyai peranan masing-masing untuk melicinkan tugas yang diamanahkan. Lihat carta organisasi JAIS.

3. Enakmen Pentadbiran Agama Islam Selangor 1952 dan Perkembangan Mahkamah Syariah di Negeri Ini

3.1. Enakmen Pentadbiran Agama Islam Selangor 1952¹⁶

Walaupun undang-undang ini adalah ciptaan manusia tetapi tidak bertentangan dengan hukum syarak (kecuali hukuman yang dijatuhkan tidak bertepatan dengan kehendak Syarak terutama dalam kes jenayah). Penggubalannya adalah wajar memandangkan negeri Selangor belum mempunyai satu undang-undang pentadbiran yang lengkap. Ia menjadi undang-undang Islam di Selangor.

Pada 13hb. Nov. 1950, telah diadakan satu mesyuarat Kerajaan Selangor. Sultan Selangor dalam mesyuarat itu telah melantik satu jawatankuasa bagi mengkaji dan menimbang perkara-perkara mengenai baitulmal, kutipan zakat dan fitrah serta menubuhkan mahkamah syariah seterusnya membuat rang undang-undang bagi mentadbirkannya.

Pada waktu yang sama Kerajaan Negeri Kelantan mengisytiharkan satu rang undang-undang yang lengkap memasukkan perkara-perkara yang tersebut di atas. Jawatankuasa tersebut pun menyembahkannya kepada Sultan supaya membuat undang-undang yang seakan-akan undang-undang negeri Kelantan itu bagi negeri Selangor. Berikutan dari itu kuasa jawatankuasa itu telah diluaskan untuk membolehkan menimbang segala undang-undang dalam negeri ini yang bersangkutan dengan undang-undang Islam dan adat istiadat Melayu.¹⁷

Enakmen Pentadbiran Agama Islam ini dikuatkuasakan pada 5hb. Dec. 1952. Walaupun pada dasarnya enakmen ini bermodelkan rang undang-undang negeri

Kelantan tetapi dalam perlaksanaanya enakmen ini mendahului negeri-negeri lain dan ia merupakan undang-undang pentadbiran agama Islam yang pertama diluluskan di tanah Melayu.¹⁸

Enakmen ini terbahagi kepada sepuluh bahagian yang diperuntukkan di dalam 180 seksyen iaitu;

- Bah. I - Permulaan
- Bah. II - Majlis Agama Islam Penubuhan dan Acara Mesyuarat.
- Bah. III - Mahkamah Syariah, acaranya dalam perkara jenayah dan sivil.
- Bah. IV - Peruntukan Kewangan (Baitulmal).
- Bah V - Masjid-masjid.
- Bah VI - Perkahwinan dan Perceraian, semua hak-hak yang timbul akibat dari perkahwinan dan perceraian.
- Bah. VII - Nafkah tanggungan.
- Bah. VIII - Mualaf (orang baru memeluk Islam).

Tiga bahagian ini iaitu bahagian VI, VII dan VIII dimansuhkan dari enakmen ini apabila Undang-undang Keluarga Islam 1984 dikuatkuasakan pada tahun 1989, menjadi undang yang berasingan.

- Bah. IX - Kesalahan-kesalahan.
- Bah. X - Peruntukan Am.

Dibahagian terakhir Bahagian X ini terdapat satu daftar undang-undang yang dimansuhkan iaitu semua undang-undang yang ada sebelum undang-undang ini dikuatkuasakan.¹⁹

Di samping al-Quran dan Hadis Nabi sebagai sumber hukum, penggubalan Enakmen Pentadbiran Agama Islam Selangor 1952 ini juga berpandukan kepada mazhab Syafie yang muktamad. Walaupun begitu pendapat tiga mazhab yang lain (Hanafi, Maliki dan Hambali) diambil kira juga sekiranya qaul dari mazhab Syafie itu berlawanan dengan faedah umum dengan syarat mendapat keizinan dari Sultan.²⁰

Penguatkuasaan undang-undang ini hanya ke atas orang yang beragama Islam dan ia terbatas dalam tiga aspek saja - undang-undang keluarga, warisan, beberapa kesalahan matrimoni dan kesalahan takzir.

3.2. Perkembangan Mahkamah Syariah di Selangor

Mahkamah syariah adalah institusi pertama yang melaksanakan Enakmen Pentadbiran Agama Islam Selangor 1952. Penubuhan mahkamah syariah (sebelum merdeka dikenali sebagai mahkamah kadi) di Selangor sejak tahun 1885 lagi iaitu bersama dengan perlintikan kadi Selangor yang pertama. Dalam tahun 1922 terdapat lapan buah mahkamah kadi di negeri ini. Mahkamah tersebut diletakkan di daerah Klang, Kuala Selangor, Kuala Lumpur, Kuala Langat, Sabak Bernam, Ulu Selangor dan Rawang. Rumah-rumah kadi itu sendiri dijadikan mahkamah kadi.²¹

Pada 1hb. April 1949, seorang kadi telah dilantik untuk bertugas di kawasan sebelah utara Sungai Selangor, tidak termasuk daerah Sabak Bernam. Ini adalah disebabkan pertambahan penduduk di daerah Kuala Selangor kerana ia merupakan kawasan padi.²²

Setelah tertubuhnya JAIS, bilangan mahkamah syariah bertambah hingga mencapai dua belas buah yang di tempatkan di setiap daerah. Bangunan mahkamah

juga mula dibina. Pertambahan bilangan mahkamah syariah ini berdasarkan kepada pertambahan penduduk dan keluasan sesebuah daerah. Pada 1976, pejabat agama Islam Shah Alam telah ditubuhkan menjadikan bilangannya tiga belas semuanya. Ini berikutan dari penubuhan Shah Alam sebagai ibu negeri Selangor yang baru. Namun begitu mahkamah syariah untuk bandar baru ini masih menumpang di mahkamah daerah Petaling Jaya sehingga sekarang.²³

Mahkamah syariah yang dibentuk berdasarkan kepada Enakmen Pentadbiran Agama Islam Selangor 1952, terbahagi kepada dua peringkat. Pertama Mahkamah Kadi Besar dan kedua Mahkamah kadi. Mahkamah Kadi Besar diketuai oleh Kadi Besar dan berkuasa di seluruh negeri Selangor. Kedua-dua mahkamah ini mempunyai kuasa ke atas jenayah, mal dan lain-lain perkara yang disebut dalam undang-undang ini.²⁴

Penubuhan Jawatankuasa Ulang Bicara²⁵ bertindak sebagai mahkamah rayuan untuk mendengar kes-kes rayuan dari mahkamah Kadi Besar dan mahkamah Kadi. Walaupun begitu tidak terdapat satu pun peruntukan di dalam undang-undang ini yang menghalang mahkamah sivil dari menyentuh hal-hal mahkamah syariah. Seksyen 45(6) memperuntukkan;

“Jika ada berlawanan oleh sebab berbangkit daripada keputusan mahkamah Kadi Besar dan mahkamah Kadi atau keputusan mahkamah mal²⁶ menjatuhkan hukuman di dalam kuasanya, keputusan mahkamah mal hendaklah di pakai.”

Dalam kes Myriam V Muhamad Ariff²⁷ menunjukkan bahawa mahkamah Tinggi sewenang-wenangnya menyentuh keputusan yang telah dibuat oleh kadi mahkamah syariah. Kes sepatutnya didengarkan kepada Jawatankuasa Ulang Bicara. Disebabkan tiada peruntukan tertentu, mahkamah sivil boleh mendengar rayuan dari mahkamah syariah dan membatalkan keputusan yang dijatuhkan oleh kadi.

Pada 10hb. Jun, 1988 satu pindaan telah dibuat ke atas Perkara 121 Perlembagaan Persekutuan. Pindaan ini adalah untuk meninggikan taraf mahkamah syariah dan menghalang mahkamah sivil dari menyentuh hal-hal mahkamah syariah. Perkara 121(1a) ²⁸ menyifatkan;

"Mahkamah-mahkamah yang disebutkan di dalam fasal (1) tidaklah boleh mempunyai bidang kuasa berkenaan dengan apa-apa perkara dalam bidang kuasa mahkamah syariah."

Berikutan dari itu, Dewan Undangan Negeri Selangor telah meluluskan Enakmen Pentadbiran Perundangan Islam 1989, pindaan dari Enakmen Pentadbiran Agama Islam 1952 pada Julai 1989. Enakmen ini bukan saja mengasingkan mahkamah syariah dari pentadbiran JAIS tetapi juga menyamakan kedudukannya dengan mahkamah sivil. Menurut enakmen ini mahkamah syariah terbahagi kepada tiga kategori iaitu Mahkamah Rendah Syariah, Mahkamah Tinggi Syariah dan Mahkamah Rayuan Syariah.

Dengan pengasingan ini mahkamah syariah negeri Selangor menjadi satu badan tidak dipengaruhi oleh mana-mana pihak. Ini membolehkannya melaksanakan perkhidmatan pengadilannya mengikut undang-undang syarak secara adil, lengkap dan berkesan.

Perlaksanaan Enakmen Undang-undang Keluarga Islam Selangor 1982 telah menambahkan lagi beban tugas mahkamah syariah dalam masa yang sama kekurangan kakitangan. Ini disebabkan pertambahan tuntutan mal dan jenayah begitu juga kes-kes rayuan.

Justru itu wajarlah mahkamah syariah negeri Selangor diberi perhatian serius dari segi pentadbiran, kakitangan dan tarafnya demi menjaga prestasi mahkamah

sebagai satu badan pengadilan bebas.

4. Reformasi Terhadap Undang-undang Keluarga Islam dan Pentadbirannya di Selangor.

Perlaksanaan undang-undang keluarga Islam negeri ini sebagaimana yang diperuntukkan di dalam Enakmen Pentadbiran Agama Islam Selangor. Di awal fasal ini telah dijelaskan bahawa JAIS di dalam pentadbirannya dibantu oleh unit-unit tertentu dan tugas untuk melaksanakan undang-undang keluarga ini diserahkan kepada bahagian Kehakiman/Mahkamah Syariah.

Bahagian Kehakiman/Mahkamah Syariah ini mempunyai unit-unitnya sendiri iaitu unit undang-undang keluarga (munakahat)²⁹, unit mahkamah syariah dan unit perundangan..³⁰ Perlu di jelaskan di sini bahawa bahagian Kehakiman ini walaupun secara tidak langsung di bawah pengawasan bahagian Pentadbiran JAIS namun unit mahkamah syariah dan perbicaraannya adalah bebas dan tidak dipengaruhi oleh mana-mana bahagian pentadbiran JAIS. Tindakan ini perlu untuk memastikan kes-kes yang dibicarakan tidak menjadi prejudis atau dipengaruhi oleh unsur-unsur lain selain dari fakta-fakta yang didapati dari penyiasatan dan perbicaraan.

Ketiga-tiga unit ini saling berhubungan dalam usaha untuk menjadikan undang-undang keluarga sebagai undang-undang yang berkesan. Sekiranya timbul masalah berkenaan undang-undang keluarga dan memerlukan perbicaraan di mahkamah syariah, maka Hakim Syarak yang akan mensabitkan keputusannya. Dalam satu penyata kes-kes yang dibicarakan di mahkamah syariah negeri Selangor, semua kes yang yang dibicarakan adalah melibatkan undang-undang keluarga.³¹

Jadual 1.

Tahun	Kes Mal	Kes Jenayah
1986	273	404
1987	217	537
1988	257	407

Manakala dalam penyata hasil pendapatan keseluruhan yang diperolehi dari hal-hal yang melibatkan undang-undang keluarga dalam tempoh tiga tahun iaitu 1986, 1987 dan 1988, memperlihatkan bahawa hasil pendapatan yang diperolehi dari nikah cerai, rujuk dan poligami memberi hasil terbesar jikan dibandingkan dengan lain-lain hasil, terutama pada tahun 1988.

Jadual 2.

Bil.	Perkara	1986	1987	1988
1.	Hasil nikah cerai, rujuk dan poligami	103,970.00	110,205.00	116,825.00
2.	Hasil denda	105,263.00	149,134.00	101,969.00
3.	Hasil lain-lain bayaran perkhidmatan	28,297.00	20,361.00	16,697.00
	Jumlah	237,531.00	279,700.00	235,491.00

Oleh yang demikian undang-undang keluarga itu, di samping menjadi perkara asas kepada pentadbiran bahagian Kehakiman ia juga mendatangkan hasil pendapatan yang terbesar kepada bahagian ini khususnya dan JAIS amnya.

Walaupun pentadbiran hal ehwal agama Islam di bawah kuasa Sultan Selangor namun begitu undang-undang mengenainya tidak ketinggalan dari mengalami reformasi akibat proses perundangan moden iaitu pelaksanaan undang-undang dalam bentuk statut sebagaimana yang diperkenalkan oleh Inggeris. Menurut Tahir Mahmood,³² reformasi terhadap undang-undang Islam di Tanah Melayu, tidak menjejaskan ketulenan undang-undang Islam yang asal tetapi kesemua undang-undang tersebut telah tidak dikodifikasikan. Ini dapat dilihat dari penggubalan Enakmen Pentadbiran Agama Islam Selangor 1952. Sebagaimana dimaklumi, enakmen itu merupakan satu undang-undang pentadbiran yang meliputi semua peruntukan undang-undang Islam (mengikut peruntukan Perlembagaan Persekutuan) khususnya undang-undang keluarga. Walaupun begitu penggubalannya tidak menjejaskan kandungan asal undang-undang Islam yang berkenaan dengannya.

Dari itu bolehlah disimpulkan bahawa reformasi itu ialah suatu pembaharuan terhadap undang-undang Islam khususnya dari segi pentadbirannya dan ia tetap berteraskan kepada undang-undang Islam yang asal yang diambil dari pendapat-pendapat mazhab yang muktabar dalam Islam.

Untuk melihat dengan jelas reformasi dalam undang-undang keluarga Enakmen Pentadbiran Agama Islam Selangor 1952, di sini akan dipaparkan secara ringkas.

Pertunangan

Undang-undang Islam tidak menganggap pertunangan itu sebagai satu ikatan perkahwinan kerana itu pemungkiran pertunangan tidak mendatangkan kesan kepada mana-mana pihak. Dalam Enakmen Pentadbiran Agama Islam Selangor 1952, dipe-

runtukkan, jika suatu pertunangan itu batal tanpa sebab yang munasabah, pihak yang mungkir itu dikehendaki membayar wang sebagaimana ditetapkan dalam perjanjian dulu kepada pihak yang satu lagi. Sekiranya yang mungkir itu dari pihak lelaki, ia dikehendaki membayar maskahwin beserta dengan wang yang dibelanjakan untuk persiapan perkahwinan itu. Sekiranya yang mungkir itu dari pihak perempuan, ia dikehendaki mengembalikan semula segala pemberian pertunangan, jika ada satu nilainya.³¹

ii. Perkahwunan

Menurut undang-undang Islam, wali pihak perempuan adalah orang yang paling berkuasa untuk menjalankan akad nikah. Manakala dalam Enakmen Pentadbiran Agama Islam Selangor 1952, di samping kuasa wali, dibenarkan juga akad nikah tersebut dijalankan oleh orang yang telah ditauliahkan oleh Sultan samada kadi atau imam nikah.

Di negeri Selangor, kebiasaannya akad nikah tersebut diwakilkan kepada imam-imam nikah sekalipun wali tersebut wujud. Imam-imam nikah ini juga ditugaskan untuk mendaftarkan setiap pernikahan yang dijalankan dan mengeluarkan surat keterangan nikah kepada suami isteri tersebut. Pendaftaran perkahwinan ini adalah 'wajib' di sisi undang-undang dan kegagalan untuk mendaftarkannya merupakan suatu kesalahan.³²

iii. Perceraian

Sebagaimana perkahwinan, suatu perceraian juga mesti didaftarkan kepada pendaftar di mana-mana tempat perceraian itu berlaku.³³ Begitu juga rujuk.³⁴

Mengikut peruntukan dalam Pentadbiran Mengenai Peraturan Perkahwinan, Perceraian dan Rujuk Selangor 1962, setiap akad nikah hendaklah disertakan dengan suatu akuan taklik iaitu akuan memberi isteri hak cerai melalui mahkamah. Lafaz taklik itu adalah seperti berikut,

Tiap-tiap kali saya tiada memberi akan isteri saya akan nafkahnya yang mencukupi pada adat lamanya empat bulan atau lebih maka bolehlah isteri saya mengadu kepada Hakim Syarak, jika disabitkan oleh Hakim akan aduannya maka gugurlah talak satu dan tiap-tiap kali saya rujuk akan isteri saya dengan tiada redhanya maka gugurlah pula talak satu.

Dalam kes, Fatmawati bte Darlis V Nasir bin Idris,³⁷ Hakim Syarak berdasarkan kepada fasal 128(1)3/52 telah mensabitkan tuntutan cerai taklik yang dibuat oleh isteri disebabkan kegagalan suami untuk memberi nafkah terhadap isteri dan anaknya

iv. Kesalahan-kesalahan Matrimoni

Enakmen Pentadbiran Agama Islam Negeri Selangor 1952 ini juga menyenaraikan denda dan hukuman bagi kesalahan-kesalahan yang melanggar peruntukan undang-undang keluarga. Walaupun begitu denda dan hukuman tersebut berdasarkan hukuman takzir seperti yang telah ditentukan oleh pihak berkuasa. Di bawah ini disenaraikan kesalahan-kesalahan tersebut.

1. Kesalahan meninggalkan isteri setelah diperintahkan oleh mahkamah supaya balik semula kepada isterinya. Kesalahan tersebut boleh dikenakan hukuman penjara tidak lebih daripada dua bulan atau denda tidak lebih tiga ratus ringgit atau kedua-duanya sekali. Begitu juga kesalahan menyiksa isteri.³⁸

2. Bagi mana-mana isteri yang tidak taat kepada perintah suami mengikut undang-undang Islam, ia boleh di denda tidak lebih daripada dua ratus ringgit bagi kesalahan kali pertama dan lima ratus ringgit bagi kesalahan kali kedua.³⁹
3. Bagi mana-mana lelaki yang telah melafazkan cerai ke atas isterinya dan berbalik semula tanpa rujuk yang sah, boleh dipenjarakan tidak lebih empat belas hari atau denda tidak lebih daripada lima puluh ringgit.⁴⁰
4. Bagi kesalahan zina, hukuman yang dijatuhkan ialah penjara tidak lebih dari enam bulan atau denda tidak lebih seribu ringgit atau kedua-duanya sekali.⁴¹
5. Masalah mengadakan pernikahan yang berlawanan dengan peruntukan dalam bahagian ke VI enakmen ini, boleh dihukum penjara tidak lebih daripada tiga bulan atau denda tidak lebih daripada lima ratus ringgit atau kedua-duanya sekali.⁴²
6. Bagi kesalahan tidak mendaftarkan mana-mana perkahwinan atau perceraian boleh didenda tidak lebih lima ratus ringgit atau tiga bulan penjara atau kedua-duanya sekali.⁴³

apabila

Kesemua kesalahan di atas telah dimansuhkan dari peruntukan Enakmen Undang-Undang Ke Unerge Islam Pentadbiran Agama Islam Selangor 1984 dikuatkuasakan. Perlaksanaan enakmen baru ini merupakan reformasi terbesar terhadap undang-undang keluarga selepas Malaysia merdeka.

Reformasi ini diadakan melihatkan peri pentingnya undang-undang keluarga ini sebagai asas pembentukan masyarakat Muslim. Oleh itu perlaksanaannya memerlukan pentadbiran yang lebih luas bidang tugasnya dan lebih kemas penyusunanya. Tajuk ini akan dibincangkan dengan lebih lanjut di dalam fasal keempat.

NOTA KAKI:

1. Perkara 4 (1) Perlembagaan Persekutuan.
2. Laporan Suruhanjaya Perlembagaan Persekutuan Tanah Melayu 1957, K. Lumpur: 1957, (perenggan 169) h. 73 dan 100.
3. Ahmad Ibrahim, "Kedudukan Islam dalam Perlembagaan Malaysia". Perlembagaan Malaysia Perkembangannya 1957-1977, ed. Tun Muhammed Suffian, H.P Lee dan Trindade, Petaling Jaya: Fajar Bakti, 1983. h. 58.
4. Ibid.
5. Laporan Suruhanjaya Perlembagaan Persekutuan Tanah Melayu, Op.cit. h. 73.
6. Laporan Rasmi Perbahasan Majlis Perundangan, 1hb. Mei, 1958, ruangan 4631 dan 4671-4672.
7. Lihat lampiran 10.
8. Sultan Musa Ghiathuddin Riayat Shah (1942-1945), Sultan Selangor yang diangkat Jepun dan telah diturunkan semula dari takhta apabila Inggeris kembali berkuasa; Lihat silsilah keturunan Sultan Selangor di lampiran 1.
9. Ahmad Rafai Abdullah, Struktur, Organisasi dan Fungsi Jabatan Hal Ehwal Agama Islam Selangor, U. Malaya, 1970/71. h. 27.
10. Maklumat dari temubual dengan Tuan Hj. Ahmad Dahlan b. Hj. Abdul Manan, bekas nazir pelajaran sekolah-sekolah agama di Selangor.
11. Ahmad Rafai Abdullah, Op.cit. h. 27.
12. Sel. Sec. 1945.1950: Annual Report of The religious Affairs and Courts Department Selangor for The Year 1949.
13. Ahmad Ibrahim, "Muslim Family Law in Selangor". Al-Islam, vol. 3, No.3 Jul/Sept. Singapura: Al-Islam, 1972. h. 17.
14. Baharuddin b. Ali, Pentadbiran Undang-undang Islam Selangor (Penekanan Kepada Mahkamah Syariah) Fak. Undang-undang 1977. h. 20.

15. **Sek. 3 Enakmen Pentadbiran Agama Islam Selangor 1952.**
16. **Enakmen no. 3 1952, Pindaan: F.L.N. 293/1959, E.4/1960, E.7/1961, E.8/1962., E.8/1966, E.11/1972, E.1/1979.**
17. **Sel. Sec. 2322/1951; Maklumat dari En. Ismail b. Hitam, salah seorang ahli jawatankuasa yang menggubal rang Undang-undang. Pentadbiran Agama Islam Terengganu, mengatakan bahawa Undang-undang Pentadbiran Agama Islam Selangor 1952 ini bermodelkan rang Undang-undang Terengganu itu.**
18. **Ahmad Ibrahim, "The Administration of Muslim law in South East Asia", MLR. Vol. 13. No. 1, 1971. h. 128.**
19. **Sek. 180 Enakmen Pentadbiran Agama Islam Selangor 1952.**
20. **Ibid. Sek. 42(1).**
21. **Selangor Estimate 1922.**
22. **Sel. Sec. 1945/1950, Op.cit.**
23. **Maklumat dari temubual dengan Tuan Hj. Mokhtar Janead, kadi pertama bagi pejabat agama Islam Shah Alam.**
24. **Sek. 45 (1), (2), (3), (4) Enakmen Pentadbiran Agama Islam Selangor 1952.**
25. **Sek. 46 Enakmen Pentadbiran Agama Islam Selangor 1952.**
26. **Maksud mahkamah mal ialah mahkamah sivil.**
27. **Myriam V Muhamad Aeiff, 1971, 1MLJ. 265.**
28. **Perkara 121 (1A) pindaan oleh Akta A 704/88.**
29. **Unit ini bertanggungjawab mengenai kelicinan urusan nikah, cerai, rujuk, sijil faraid, tauliah imam nikah dan lain-lain yang berkaitan. Pentadbiran unit ini diketuai oleh Tim. Kadi Besar Selangor, Tuan Hj. Mohd. Ishak b. Hj. Yaakob.**
30. **Maklumat dari Kadi Besar Selangor, Tuan Hj. AbuNaim b.Hj. Ehsan.**

31. Maklumat dari Kadi Besar Selangor (mewakili Mahkamah Kadi Besar),
kes jenayah kebanyakannya mengenai jenayah zina.

32. Tahir Mahmood, Family Law Reform in Tha Muslim World, Bombay:
N.M Tripathi PVT Ltd, 1972. h. 7.

33. Sek. 124, Enakmen Pentadbiran Agama Islam Selangor 1952.

34. Sek. 160.

35. Sek. 126.

36. Sek. 127.

37. Fatmawati bte. darlis V Nasir bin Idris, No. Fail 3/87, Mahkamah Syariah
Gombak Timur.

38. Sek. 155 (1),(2).

39. Sek. 156.

40. Sek. 158 (1).

41. Sek 158 (3).

42. Sek. 169.

43. Sek. 160.

FASAL IV

UNDANG-UNDANG ISLAM KE ARAH MEMPERKEMASKINIKAN PERANANNYA DALAM PEMBENTUKAN MASYARAKAT ISLAM

Untuk melahirkan satu generasi yang berakhlak tinggi, dinamik dan dedikasi, memerlukan sebuah keluarga muslim yang dibina atas dasar yang telah ditentukan oleh Islam. Perkahwinan adalah titik permulaan untuk mencapai tujuan tersebut. Memadangkan besarnya peranan keluarga itu, Islam telah menggaris beberapa prinsip dan peraturan yang wajib diikuti untuk membina sebuah keluarga bahagian.

Dalam usaha untuk memperkemaskinikan urusan pentadbiran nikah, cerai dan lain-lain yang berkaitan dengannya, suatu undang-undang bagi mengkanunkan peruntukan-peruntukan undang-undang keluarga itu telah diluluskan oleh Kerajaan Negeri Selangor.

1. Sejarah Awal Penggubalan Undang-undang Keluarga Islam di Peringkat Kebangsaan

Dalam fasal ketiga, telah dijelaskan bahawa pentadbiran agama Islam adalah di bawah kuasa kerajaan negeri-negeri di Malaysia. Keadaan ini telah mewujudkan ketidakseragaman dalam pentadbiran dan peraturannya. Menyedari hakikat ini Majlis Raja-raja¹ telah bersetuju menubuhkan satu jawatankuasa tetap yang mengandungi seorang ahli daripada tiap-tiap negeri Melayu yang dilantik oleh sultan bagi negeri-negeri itu. Jawatankuasa ini ditubuhkan untuk berunding dan memikirkan cara-cara untuk memperbaiki, memaju dan menyamakan pentadbiran agama Islam di Negeri-negeri di Malaysia.

Pada 17hb. Okt. 1968, Majlis Kebangsaan Hal Ehwal Islam (MKI) telah ditubuhkan. Majlis ini diletakkan di bawah tadbiran Bahagian Hal Ehwal Agama Islam Jabatan Perdana Menteri. Di antara fungsi MKI ini ialah memberi nasihat kepada Majlis Raja-raja, Kerajaan negeri atau Majlis Agama Islam negeri mengenai perkara yang berkenaan dengan pentadbiran agama Islam. Tujuannya untuk memperbaiki, menyamakan atau menggalakkan persamaan undang-undang atau pentadbiran di antara negeri-negeri.

Kesedaran masyarakat terhadap ketinggian Islam, desakan pertubuhan-pertubuhan wanita dan perlunya undang-undang keluarga Islam itu diselarikan dengan kehidupan moden menjadi faktor utama untuk mengemaskini, memperketat dan menyelaraskannya di seluruh Malaysia. Juga melihat kepada orang-orang bukan Islam yang sudah mempunyai undang-undang perkahwinan yang lengkap iaitu Law Reform (Marriage & Divorce) Act 1976.

Ekoran dari itu, pada 18hb. Mei 1972, MKI dalam mesyuaratnya telah melantik satu jawatankuasa² untuk mengkaji dan menyelidik hukum-hukum syarak yang berkaitan dengan masalah perkahwinan, poligami dan perceraian. Bidang tugas jawatankuasa ini kemudiannya diluaskan meliputi semua aspek undang-undang keluarga Islam. Jawatankuasa penyelidik ini menyarankan supaya undang-undang keluarga yang bersendirian. Tidak merupakan bab yang menampung dan menempel Undang-undang Pentadbiran Agama Islam yang sedia berkuatkuasa di tiap-tiap negeri.

Jawatankuasa itu dalam membuat laporan sementara tersebut mengambil kira pandangan Jawatankuasa Fatwa (unit di bawah MKI) dan juga meneliti undang-undang keluarga Islam di negeri-negeri Arab seperti Mesir, Syria, Iraq juga Pakistan.

Jawatankuasa ini juga menghadap DYMM Sultan Terengganu untuk mendapatkan pandangan yang lebih mendalam lagi mengenai laporan tersebut.

Laporan sementara itu kemudiannya dirafakkan kepada Majlis Raja-raja.

Dalam mesyuarat yang ke 101 pada 18hb. Jun 1975, Majlis Raja-raja membuat beberapa resolusi, diantaranya,

1. Majlis (negeri-negeri yang mengambil bahagian saja) mengambil perhatian atas perkara-perkara dasar di dalam tempoh sementara mengenai poligami dan cerai.
2. MKI hendaklah menghantar kepada kerajaan negeri yang mengambil bahagian (tidak termasuk Kedah, Johor dan Pahang)
 - i. laporan sementara undang-undang mengenai poligami dan cerai.
 - ii. rumusan yang dibuat oleh ahli jawatankuasa negeri Terengganu yang disahkan oleh Sultan Terengganu.
 - iii. draf undang-undang keluarga Islam
 - iv. pandangan Majlis Raja-raja.

Pada 19hb. Ogos 1978, urusetia MKI telah menghantar kepada kerajaan negeri sebagaimana keputusan Majlis Raja-raja yang disebut diatas. Seterusnya disusuli dengan beberapa mesyuarat dan pertemuan supaya draf undang-undang tersebut dilaksanakan di tiap-tiap negeri dengan segera.

2. **Perlaksanaan Enakmen Undang-undang Keluarga Islam Selangor 1984**

2.1 **Latar Belakang Perlaksanaannya di Negeri ini**

Enakmen Pentadbiran Agama Islam Selangor 1952 yang digubal pada tahun tersebut juga hanya sesuai untuk masyarakat ketika itu, di mana masyarakatnya belum berkembang dan unik seperti sekarang ini. Oleh kerana itu suatu pindaan ke atas enakmen tersebut perlu untuk diselarikan dengan kehidupan moden dan peradaban masa.

Berikutan dari itu Majlis Agama Islam Selangor telah menubuhkan satu jawatankuasa kecil undang-undang untuk mengkaji semula semua peruntukan di dalam Enakmen Pentadbiran Agama Islam Selangor 1952. Jawatankuasa ini ditubuhkan pada awal 1976 dan dipengerusikan oleh YB Dato' Wan Yahya bin Pak Wan Teh.¹ Berbetulan pula dengan cadangan MKI supaya kerajaan-kerajaan negeri hendaklah memperbaiki dan memperkemaskinikan lagi undang-undang keluarga yang sedia ada. Pada 1979, Jawatankuasa Kecil Undang-undang tersebut mula mengkaji dan membahaskan setiap peruntukan di dalam draf undang-undang keluarga sebagaimana yang dihantar oleh MKI. Segala laporan mengenai kajian tersebut kemudiannya dibentangkan di setiap persidangan Majlis Agama Islam untuk diminit dan disahkan.

Pada 12hb. Jun 1982, Jawatankuasa Kemajuan Hal Ehwal Agama Islam² dalam mesyuaratnya mendesak supaya draf undang-undang keluarga Islam itu dijadikan undang-undang dan segera dilaksanakan di peringkat negeri. Ekoran dari itu, usaha untuk melaksanakan rang undang-undang tersebut dipergiatkan lagi. Majlis Agama Islam Selangor telah membentuk Jawatankuasa Kecil Pindaan Rang Undang-undang Keluarga Islam Selangor 1984.³ Tujuan utama pindaan ini adalah untuk mengemaskinikan lagi undang-undang keluarga negeri Selangor bagi menjamin kelicinan dan keberkesanan perlaksanaan peruntukan yang terdapat di dalamnya iaitu mengenai perkahwinan, perceraian, nafkah dan lain-lain yang berkaitan dengan kehidupan keluarga.

Dalam penggubalan rang undang-undang keluarga Islam peringkat negeri Selangor, Jawatankuasa Fatwa Majlis Agama Islam Selangor tidak memainkan peranan. Penglibatan Mufti sebagai penasihat dari segi agama Islam (Penasihat Undang-undang memberi nasihat dari segi undang-undang dan pentadbiran negeri

Selangor) adalah sifatnya sebagai mufti dan tidak dirujuk kepada Jawatankuasa Fatwa.

Asas pertimbangan dan rujukan semasa penggubalan undang-undang tersebut adalah merujuk kepada

1. Al-Quran dan Hadis-hadis Rasulullah S.A.w
2. Pendapat-pendapat ulama dengan menekankan kepada mazhab Syafie. Walau bagaimanapun pendapat-pendapat mazhab Maliki, Hanafi dan Hanbali juga dipertimbangkan.
3. Pindaan ini juga dirujuk kepada Rang Undang-undang Keluarga Islam Negeri Selangor, Johor, Melaka, Kedah dan Wilayah Persekutuan sebagai panduan.

Penasihat Undang-undang Selangor dalam suratnya kepada Setiausaha Kerajaan Selangor menyatakan,

“Seperti yang tuan sedia maklum rang undang-undang ini telah disediakan berasaskan kepada undang-undang yang sama maksud yang telah digubal untuk Wilayah Persekutuan yang telah disediakan oleh Jabatan Peguam Negara.”

Penggubalan rang undang-undang di peringkat negeri ini tidak melibatkan sebarang pindaan hanya sekadar mengulas peruntukan-peruntukan di dalam rang undang-undang asal iaitu yang dihantar oleh MKI. Oleh itu peruntukan Enakmen Undang-undang Keluarga Islam Selangor ini tidak jauh berbeza dengan peruntukan di dalam AKta Undang-undang Keluarga Islam Wilayah Persekutuan 1984 iaitu negeri pertama melaksanakan undang-undang tersebut.

Akhirnya pada 1hb. Januari 1989, Enakmen Undang-undang Keluarga Islam Selangor 1984 dikuatkuasakan di seluruh negeri Selangor, setelah satu dekad ia diselidik dan dibahaskan semata-mata untuk menjamin keberkesanan pelaksanaannya.

2.2 Pemakaian dan Amalan Enakmen Undang-undang Keluarga Islam Selangor 1984

Enakmen Undang-undang Keluarga Islam 1984 ini adalah terpakai bagi semua orang Islam (mengikut kriteria reputasi am) yang tinggal atau bermustautin dalam negeri Selangor tetapi diluar negeri ini.⁷ Untuk menentukan bahawa ia tinggal di Selangor adalah mengikut maklumat yang tercatat dalam kad pengenalan atau lain-lain maklumat yang dapat diterima bahawa ia menetap di Selangor.

Enakmen ini secara ringkasnya terbahagia kepada empat bahagian besar.

Bah. I - Berkenaan dengan permulaan. (Bah.I)

Bah. II - Mengenai perkahwinan, pendaftaran perkahwinan dan kesalahan-kesalahan yang berkaitan dengan pendaftaran perkahwinan. (Bah. II,III,IV)

Bah. III- Berkaitan dengan pembubaran perkahwinan dan perkara-pekerja yang berkaitan dengannya seperti nafkah untuk anak-anak, penjagaan anak dan sebagainya, serta kedudukan perkara-perkara ini berkaitan dengan perkahwinan yang telah dilangsungkan di luar negeri Selangor dan kesalahan-kesalahan yang berkaitan dengan pembubaran perkahwinan dan lain-lain (Bah. V,VI,VII,IX)

Bah.IV- Bahagian am berkenaan dengan kuasa sultan membuat kaedah-kaedah di bawah undang-undang ini dan permansuhan beberapa peruntukan Enakmen Pentadbiran Agama Islam Selangor 1952

Peruntukan paling jelas yang tidak terdapat dalam Enakmen Pentadbiran Agama Islam Selangor 1952 ialah peruntukan mengenai poligami⁹ dan hadanah.⁹ Sebelum penguatkuasaan Enakmen Undang-undang Keluarga Islam Selangor 1984, amalan poligami adalah mengikut budi bicara kadi dan imam nikah untuk menguruskannya. Bahagian Kehakiman mengeluarkan borang-borang tertentu yang difikirkan patut untuk melicinkan pentadbiran mengenainya.¹⁰

Pada tahun 1988, Enakmen Undang-undang Keluarga Islam (Pindaan 1988) telah dikuatkuasakan meminda beberapa peruntukan dalam Enakmen Undang-undang Keluarga Islam Selangor 1984 khususnya mengenai poligami. Seksyen 23 (1) Enakmen Undang-undang Keluarga Islam 1984 menyebutkan.

"Tiada seorang lelaki boleh berkahwin dengan seorang lain dalam masa ia masih beristerikan isteri yang sedia ada kecuali dengan terlebih dahulu mendepanatkan kebenaran bertulis dari Hakim Syarak dan jika ia berkahwin sedemikian tanpa kebenaran tersebut maka perkahwinan ini tidak boleh didaftarkan di bawah Enakmen ini."

Peruntukan ini diganti dengan

".....ini tertakluk kepada seksyen 123, jika ia berkahwin sedemikian tanpa kebenaran tersebut maka perkahwinan itu boleh didaftarkan di bawah Enakmen ini dengan perintah mahkamah."¹¹

Pindaan ini dibuat supaya peruntukan di dalam Enakmen Undang-undang Keluarga Islam itu tidak bertentangan dengan landasan Syarak. Pindaan ini adalah mengikut langkah Majlis Agama Islam Negeri Kelantan.¹²

Mahkamah Syariah Negeri Selangor Darul Ehsan, pejabat pendaftaran nikah dan rujuk serta lain-lain yang berkenaan di bahagian Kehakiman JAIS adalah yang bertanggungjawab untuk mentadbir dan melaksanakan peruntukan-peruntukan yang diberi di dalam Enakmen Undang-undang Keluarga Selangor 1984.

2.3 Kekesanan Enakmen Undang-undang Keluarga Islam Selangor 1984 Dalam Pembentukan Masyarakat Muslim

Pada 1hb. Januari 1990, genaplah setahun pelaksanaan Enakmen Undang-undang Keluarga Islam Selangor 1984. Dalam usia baru setahun jagung itu adalah wajar untuk menilainya sebagai undang-undang yang berkesan. Masyarakat Islam negeri ini telah mula menerima enakmen baru ini walaupun pada mulanya mereka merasakan pentadbiran undang-undang baru tersebut begitu rumit dan menyusahkan mereka.¹³

Untuk memberikan kefahaman terhadap peruntukan-peruntukan di dalam enakmen tersebut, Bahagian Penerangan dan Dakwah JAIS, telah mengadakan beberapa siri kursus rumah tangga muslim kepada mereka yang ingin mendirikan rumah tangga. Sepanjang tahun 1989 ini, sepuluh kursus telah diadakan samada di peringkat daerah mahupun di peringkat negeri. Manakala Bahagian Kehakiman hanya menyediakan tenaga penceramah iaitu timbalan Kadi Besar dan kadi litar untuk menerangkan hak dan tanggungjawab dalam suatu perkahwinan itu.¹⁴

Objektif utama kursus rumah tangga muslim ini adalah untuk memberikan kefahaman kepada bakal pengantin mengenai konsep perkahwinan juga mengenai hak-hak mereka sebagaimana diperuntukkan dalam Enakmen Undang-undang Keluarga Islam Selangor 1984.

Di samping itu juga Bahagian Penerangan dan Dakwah ini menyiarkan artikel-artikel mengenai undang-undang keluarga di dalam majalah Al-Ehsan terbitannya. Juga menerbitkan risalah-risalah untuk tujuan yang sama.

Sebelum pasangan yang ingin berkahwin itu diakadnikahkan, satu temuduga diadakan untuk diketahui sejauhmana kefahaman pasangan itu (khususnya pihak lelaki) terhadap Islam dan konsep perkahwinan itu sendiri. Namun begitu temuduga ini merupakan inisiatif kadi dan imam nikah itu sahaja kerana temuduga ini tiada diperuntukkan di dalam Enakmen Undang-undang Keluarga Islam Selangor 1984.¹³ Apa yang nyata, tindakan tersebut adalah untuk memastikan pasangan tersebut dapat mewujudkan sebuah rumah tangga bahagia mengikut tuntutan Islam.

3. Perbezaan di antara Enakmen Pentadbiran Agama Islam Selangor 1952 dan Enakmen Undang-undang Keluarga Islam Selangor 1984

Enakmen Pentadbiran Agama Islam Selangor 1952 adalah satu himpunan undang-undang pentadbiran am yang meliputi semua perkara agama Islam sebagaimana diperuntukkan oleh Perlembagaan Persekutuan. Peruntukan mengenai undang-undang keluarga dicampuradukkan dengan peruntukan-peruntukan lain seperti Penubuhan Majlis (Bah. II) dan Mahkamah Syariah (Bah. III).

Peruntukan untuk undang-undang keluarga ini hanya mempunyai dua puluh seksyen dalam bab nikah dan cerai serta tujuh seksyen mengenai nafkah. Tidak ada langsung peruntukan untuk penjagaan anak (hadanah) dan poligami.

Penjelasan dalam peruntukan tersebut juga terlalu terhad dan tidak dinyatakan dengan lebih detail. Ia juga sukar untuk difahami dan mengelirukan kerana ia adalah

terjemahan daripada bahasa Inggeris.

Enakmen Undang-undang Keluarga Islam Selangor 1984, yang dikuatkuasakan berasingan dari enakmen induk iaitu Enakmen Pentadbiran Agama Islam Selangor 1952, mempunyai peruntukan yang lebih kemas dan tersusun. Fakta-fakta keterangan adalah lebih jelas mudah difahami dan mudah untuk dilaksanakan. Enakmen ini lebih meliputi kesemua undang-undang keluarga yang boleh menyelesaikan banyak masalah yang timbul di zaman ini. Dengan kata lain ia bertepatan dengan keadaan dan masa sekarang.

Enakmen ini juga memberikan jaminan dan keadilan yang lebih baik kepada wanita-wanita dalam menentukan hak mereka. Wanita-wanita zaman ini lebih terdedah kepada penganiayaan dan penipuan suami. Enakmen ini memberikan hak kepada isteri untuk membuat aduan kepada kadi untuk diambil tindakan sewajarnya. Sebagai contoh, pengakuan bujang oleh seorang suami untuk mendapat kebenaran berpoligami. Sekiranya didapati suami sengaja memberiakuan palsu sehingga menyebabkan kadi tidak memanggil isteri untuk mendapatkan penjelasan, isteri boleh mengambil tindakan mahkamah ke atas suaminya. Tindakan ini berdasarkan kepada seksyen 23 (1) Enakmen Undang-undang Keluarga Selangor (Pindaan 1988).

Enakmen ini juga mengambil kira keempat-empat mazhab yang muktabar iaitu Syafie, Hanafi, Maliki dan Hanbali. Ini adalah perlu untuk menjadikan undang-undang tersebut tidak terlalu rigid supaya sesuai untuk semua keadaan. Seksyen 7(1) memperuntukkan;

"Suatu perkahwinan di Negeri Selangor hendaklah mengikut peruntukan Enakmen ini dan hendaklah diakadnikahkan mengikut Hukum Syarak..."

Dalam seksyen 2 bahagian tafsiran enakmen yang sama dijelaskan bahawa Hukum Syarak itu ertinya hukum yang diterima oleh mazhab Syafie, Hanafi, Maliki, Hanbali dan Syiah (Zaidiyyah dan Jaafariyyah).

Pengasingan undang-undang keluarga dari Enakmen Pentadbiran Agama Islam Selangor 1952 dan penambahan peruntukan dalam enakmen yang baru telah memberi kuasa yang lebih besar kepada kadi sebagai pelaksan undang-undang tersebut.

Dari fakta-fakta diatas nyatalah bahawa pelaksanaan Enakmen Undang-undang Keluarga Islam Selangor 1984 telah membawa perubahan yang besar bukan saja kepada masyarakat umum tetapi juga terhadap pentadbiran mahkamah syariah.

NOTA KAKI:

1. Lihat lampiran 12.
2. Lihat lampiran 13
3. JUL.Sel. 3087, bil.7,1977; ahli jawatankuasa ini sering berganti mengikut perantukan untuk tempoh selama tiga tahun.
4. Satu unit dalam BHEIS yang berfungsi sebagai perancang dan penyelaras setiap kegiatan Islam di Malaysia supaya dasar dan rancangan pembangunan negara berjalan lancar.
5. Lihat lampiran 14
6. P.U Sel. 1788 S.J.
7. Sek. 4 Enakmen Undang-undang Keluarga Islam Selangor 1984.
8. Ibid. Sek. 23.
9. Ia diperuntukkan dalam bahagian khas dalam sek. 81-107.
10. Lihat lampiran 15
11. Lihat lampiran 19.
12. Maklumat dari temubual dengan Prof. Tan Sri Ahmad Ibrahim, salah seorang ahli jawatankuasa Undang-undang sesi 1988/90 yang ditugaskan untuk membuat pindaan tersebut.
13. Maklumat dari Kadi Besar Selangor Tuan Hj. Abu Naim b. Hj. Ehsan.
14. JAI.Sel. 4220/2, Jld. 2.
15. Maklumat dari Timbalan Kadi Besar Selangor, Tuan Hj. Mohd Ishak b Hj. Yaakob.

KESIMPULAN

Kedatangan dua kuasa penjajah iaitu Inggeris (1874-1957) dan Jepun (1941-1945) ke Tanah Melayu khususnya di Selangor telah mempengaruhi perkembangan politik, ekonomi, sosio budaya dan hal ehwal agama Islam.

Sebelum kedatangan Inggeris ke Selangor, Islam telah pun menjadi undang-undang asas. Namun begitu keunggulannya sebagai undang-undang asas itu tidak dijemakan dalam sebuah institusi yang berperanan sebagai satu badan yang berusaha untuk meninggi dan mentadbir secara berkesan.

Kedudukan sultan sebagai ketua agama dan kewujudan kadi sebagai penasihat jika timbul masalah mengenai Islam hanya berkisar di dalam istana. Peranan tersebut belum sampai ke peringkat untuk mentadbir agama Islam secara menyeluruh di semua jajahan takluknya.

Kemasukan Inggeris di Selangor sebagai penjajah bermula dari perlantikan J.G Davidson sebagai residen Inggeris yang pertama. Kelemahan pemerintahan dan berlakunya huru hara telah membawa kepada campur tangan Inggeris. Corak pemerintahan Inggeris di Selangor bergerak di sebalik institusi kesultanan yang sedia ada iaitu melalui sistem residen dan majlis mesyuarat negeri. Kuasa dan hak keistimewaan sultan sedikit demi sedikit dikurangkan. Baginda hanya sebagai lambang kedaulatan kesultanan Melayu yang tidak mempunyai apa-apa peranan dalam pentadbiran negerinya sendiri.

Inggeris juga telah mencampuri urusan agama Islam. Mereka memperkenalkan sistem sekular iaitu sistem yang mengasingkan pentadbiran negeri dari urusan agama Islam. Undang-undang Islam yang dilaksanakan walaupun tidak bertentangan dengan

Islam tetapi pemakaiannya dibuat dalam skop yang sempit. Undang-undang yang diperkenalkan ialah undang-undang pentadbiran dan bukan undang-undang substensif Islam itu sendiri. Kadi-kadi diberi kuasa yang hanya terbatas kepada undang-undang keluarga berbeza dengan kuasa yang ada pada majistret meliputi semua bentuk kesalahan.

Kejayaan Inggeris yang terbesar ialah dapat mengekalkan corak pentadbiran barat yang diasaskan oleh mereka dan berjaya menjadikan sekularisma sebagai suatu yang mencorakkan mentaliti anak watan Tanah Melayu sekalipun mereka telah lama meninggalkan kita.

Kemasukan Jepun ke Selangor juga telah mencatatkan satu sejarah kepada penubuhan JAIS. Motif utama penubuhannya ialah untuk memperbaiki akhlak dan tegidahnya masyarakat dari dakyah-dakyah komunis. Peranannya semakin meluas sekarang. JAIS merupakan jentera penggerak kepada semua undang-undang yang dihasilkan oleh Dewan Undangan Negeri Selangor, ia juga menentukan undang-undang tersebut berjalan dengan berkesan.

Perkembangan mahkamah syariah serta fungsi pengadilannya terhadap masyarakat Islam di Malaysia ini tidak begitu menggalakkan. Walaupun kemerdekaan telah dicapai namun kedudukannya masih boleh diperkotakatikkan oleh undang-undang sivil. Hanya di akhir-akhir ini usaha untuk meninggikan tarafnya sama seperti mahkamah sivil telah dibuat dan sedang dalam proses perlaksanaannya.

Majlis Kebangsaan Hal Ehwal Islam yang berperanan sebagai kerajaan pusat telah mengadakan beberapa usaha untuk mengemaskinikan lagi undang-undang pentadbiran yang sedia ada dan menyelaraskan di seluruh Malaysia. Ini adalah di antara usaha untuk meninggikan lagi syiar Islam di negara ini.

Islam tetapi pemakaiannya dibuat dalam skop yang sempit. Undang-undang yang diperkenalkan ialah undang-undang pentadbiran dan bukan undang-undang substansial Islam itu sendiri. Kadi-kadi diberi kuasa yang hanya terbatas kepada undang-undang keluarga berbeza dengan kuasa yang ada pada majistret meliputi semua bentuk kesalahan.

Kejayaan Inggeris yang terbesar ialah dapat mengekalkan corak pentadbiran barat yang diasaskan oleh mereka dan berjaya menjadikan sekularisma sebagai suatu yang mencorakkan mentaliti anak watan Tanah Melayu sekalipun mereka telah lama meninggalkan kita.

Kemasukan Jepun ke Selangor juga telah mencatatkan satu sejarah kepada penubuhan JAIS. Motif utama penubuhannya ialah untuk memperbaiki akhlak dan amalan masyarakat dari dakyah-dakyah komunis. Peranannya semakin meluas sekarang. JAIS merupakan jentera penggerak kepada semua undang-undang yang dihasilkan oleh Dewan Undangan Negeri Selangor, ia juga menentukan undang-undang tersebut berjalan dengan berkesan.

Perkembangan mahkamah syariah serta fungsi pengadilannya terhadap masyarakat Islam di Malaysia ini tidak begitu menggalakkan. Walaupun kemerdekaan telah dicapai namun kedudukannya masih boleh diperkotakatikkan oleh undang-undang sivil. Hanya di akhir-akhir ini usaha untuk meninggikan tarafnya sama seperti mahkamah sivil telah dibuat dan sedang dalam proses perlaksanaannya.

Majlis Kebangsaan Hal Ehwal Islam yang berperanan sebagai kerajaan pusat telah mengadakan beberapa usaha untuk mengemaskinikan lagi undang-undang pentadbiran yang sedia ada dan menyelaraskan di seluruh Malaysia. Ini adalah di antara usaha untuk meninggikan lagi syiar Islam di negara ini.

Untuk tujuan tersebut satu undang-undang mengenai keluarga Islam telah digubal. Penggubalannya telah mendapat persetujuan dari semua pihak samada Majlis Raja-raja mahupun kerajaan negeri. Undang-undang keluarga ini dinamakan Enakmen Undang-undang Keluarga Islam Selangor 1984. Walau bagaimanapun Kerajaan Negeri Selangor terpaksa mengambil masa yang agak lama untuk melaksanakan undang-undang tersebut.

Di samping untuk memastikan undang-undang tersebut dikaji dengan teliti supaya bersesuaian dengan keperluan rakyat negeri Selangor, kelewatan ini juga disebabkan kekurangan kakitangan yang terlatih dan cekap dalam menjalankan undang-undang itu dengan berkesan.

Dari semua fakta yang diutarakan, jelaslah kewujudan Islam pada hari ini adalah kesinambungan dari penyebaran Islam yang dilakukan oleh Kesultanan Melayu Melaka pada kurun 15M. Pembatasan skop undang-undang Islam kepada undang-undang keluarga juga adalah urutan dari pembatasan yang dilakukan oleh pihak penjajah Inggeris.

Tidak dinafikan masih banyak lagi undang-undang yang diamalkan di zaman penjajah masih dikekalkan dengan sedikit perubahan untuk disesuaikan dengan keadaan. Enakmen Pentadbiran Agama Islam Selangor 1952 misalnya (termasuk undang-undang pentadbiran agama Islam di lain-lain negeri Melayu) adalah saduran dari undang-undang pentadbiran Islam di benua kecil India yang dinamakan Anglo Muhammadan. Begitu juga Enakmen Undang-undang Keluarga Islam Selangor 1984 adalah penerusan dari undang-undang keluarga yang dibentuk oleh Inggeris iaitu Undang-undang Pendaftaran Nikah dan Cerai Bagi Orang-orang Islam Selangor 1900.

Enakmen pentadbiran undang-undang Islam yang ada sekarang juga lebih menumpukan perhatian terhadap sistem pentadbira. Terlalu sedikit dilakukan pindaan untuk disesuaikan dengan tuntutan syarak. Peruntukan-peruntukan yang dibuat masih sujud kepada peruntukan yang diberi oleh Perlembagaan Persekutuan sekalipun ia bercanggah dengan hukum Allah.

Walau bagaimanapun kesedaran yang jitu terhadap Islam dan usaha gigih ahli ~~badan~~ dan sarjana undang-undang adalah tidak mustahil suatu hari undang-undang Islam menjadi undang-undang tertinggi di Malaysia.

Pindaan Perkara 121 Perlembagaan Persekutuan yang memberi hak untuk meninggikan taraf mahkamah syariah setaraf dengan mahkamah sivil adalah suatu sumbangan yang besar ertinya untuk meninggikan syiar Islam. Semoga usaha-usaha ini berterusan dan mendapat perhatian dari pihak yang berwajib.

BIBLIOGRAFI

1. Laporan dan Rekod

Arkib Negara Malaysia, Annual Reports of Federated Malay States, 1895-1939.

_____, Annual Reports of Selangor, 1889-1925.

BHEIS, JPM (U) O: 6014/3.

JAIS, Jul. Sel. 3087; Sel. 0138; JAI. Sel. 4220/2, Jld.2.

Laporan Muktamar Pertubuhan-pertubuhan Perempuan Islam Malaysia, K. Lumpur: pada 7-9 Mac 1975.

Laporan Suruhanjaya Perlembagaan Persekutuan Tanah Melayu 1957. K.Lumpur: 1957.

Penasihat Undang-undang Selangor, P.U.Sel. 1788 S.J.

Selangor Estimate 1922.

Selangor Taklimat oleh Pengarah JAIS Sempena Keberangkatan DYMM Sultan Selangor Melawai JAIS, 1987.

Sembah Taklimat Oleh Pengarah JAIS Sempena Keberangkatan DYMM Sultan Selangor Melawat JAIS, 1989.

Taklimat BHEIS Jab. Perdana Menteri Sempena Lawatan YTM Raja Muda Perlis dan Ahli-ahli Majlis Agama Islam dan Adat Istiadat Melayu serta Ahli-ahli Jawatankuasa Fatwa Perlis di Pusat Islam Malaysia, 1987.

II. Buku dan Artikel

Abu Bakar Abdullah, Ke Arah Pelaksanaan Undang-undang Islam di Malaysia: Masalah dan Penyelesaiannya.

Ahmad Ibrahim, (Prof), "Islam Customary Law". Intisari, Vol.2,

_____, Islamic Law in Malaya, ed. Shirle Gardon, Singapura: Malaysiaa Socio-logical Research Institute Ltd. 1965.

_____, "Kedudukan Islam Dalam Perlembagaan Malaysia", Perlembagaan Malaysia Perkembangannya 1957-1977, ed. Tun Muhamed Suffian, H.P Lee dan F.A Trindade, K.Lumpur: Fajar Bakti, 1983.

_____, "Muslim Family Law in Selangor", Al-Islam, Vol. 3, No.3, Singapura: Al-Islam, Jul/Sept. 1972.

_____ dan Ahilemah Joned, Sistem Undang-undang di Malaysia, K.Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka, 1986.

_____, "The Legal Position of Muslims in Singapore", Intisari, Vol. 1, Singapura: Malaysian Sociological Research Institute Ltd.

_____, "The Status of Muslim Women in Family Law in Malaysia, Singapore and Brunei". MLJ, 1965.

_____, Towards a History of Law in Malaysia and Singapore, Singapura: Stamford College Press., 1970.

Ahmad Rafai Abdullah, Struktur, Organisasi dan Fungsi Jab. Hal Ehwal Agama Islam Selangor, U. Malaya 1970.71.

Al-Attas, Syed Muhammad Naguib, Premilinary Statement On A General Theory of Islamization of The Malay-Indonesian Archipelago, K.Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka, 1965.

Allen, J de, Stockwell, A.J. Wright, L.R., A Collection of Treties and Other Documents Affecting The State of Malaysia, Oceana Publication, 1981.

Andaya, Barbara watson and Leonard Y. A History of Malaysia, Mac Millan, 1982.

Baharuddin Ali, Undang-undang Pentadbiran (Penekanan Kepada Mahkamah Syariah), Fak. Undang-undang U.Malaya, 1977.

Barlett, Vernon, Report From Malaya, New York: Criterion Books, 1955.

Barthelomew, G.W., "The Commercial Law Affairs - A Study in The Reception of English Law", MLJ, 1965.

Buyung Adil, Sejarah Selangor, K. Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka, 1971.

Gullick, G.M., Sistem Politik Bumiputra Tanah Melayu Barat, (Terjemahan), K.Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka, 1978.

Hickling, R.H., Malaysian Law, K.Lumpur: Professional (Law) Book Publisher, 1987.

Hooker, M.B., Islamic Law in South East Asia, Singapore Oxford Univ. Press, 1984.

_____, The Law of South East Asia, Vol.2; European Law in South East Asia, Butterworth and Co. (Asia), 1988.

Khoo Kay Kim, Negeri-negeri Melayu Pantai Barat 1850-1873, Petaling Jaya: Fajar Bakti, 1984.

_____, "The Origin of British Administration in Malaya", JMBRAS, Vol. 3, Bah. 1, 1966.

Liaw Yock Fang, Undang-undang Melaka, The Koninklijk Instutuut Voon Taal-Land-En Volkenkunee, 1976.

Maxwell, W.G and Gibson, W.S., Treaties and Engagements Affecting the Malay State and Borneo, London: Jas. Trucott and Son, Ltd. 1924.

Napier, W.J., An Introduction to The Study of The Law Administration in The Colony of The Straits Settlements, Singapura: 1898.

Nik Abdul Rashid b. Abd. Majid, (Prof), "Kesan Pindaan Perlembagaan Perkara 121 Kepada Undang-undang Keluarga Islam", Kertas Kerja Seminar Pelaksanaan Undang-undang Keluarga Islam Peringkat Kebangsaan, Anjuran BHEIS.

Noorduyn, J., Islamisasi Makassar, Jakarta: Bhratara, 1972.

Othman Ishak, (Prof), Hubungan Antara Undang-undang Islam dengan Undang-undang Adat.

Perlembagaan Persekutuan, K.Lumpur: International Law Book Services, 1987.

Raja Haji Ahmad dan Raja Ali Haji, Tuhfat Al-Nafis, ed. Virginia Matheson, K.Lumpur: Fajar Bakti, 1982.

Sadka, Emilu, The Protected Malay States 1874-1896, K.Lumpur: Univ. of Malaya Press, 1968.

Selangor Journal, Vol. 1, 1892/93.

Sheikh Ghazali Abd. Rahman, "Perlaksanaan Undang-undang Islam di Negeri-negeri di Malaysia dan Masalah yang Dihadapi", Ke Arah Merealisasikan Undang-undang Islam di Malaysia, ed. Mahmood Zuhdi Hj. Abdul Majid, Batu Caves: Thinker's Library, 1988.

Shellabear, Sejarah Melayu, K.Lumpur: Fajar Bakti, 1978.

Sumali Amat, "Perkembangan Sistem Pengajian Islam di Selangor", Selangor Dahulu dan Sekarang, K.Lumpur: Jabatan Sejarah/Persatuan Muzium Malaysia, 1985.

Tahir Mahmood, Family Law Reform in The Muslim World, Bombay: N.M Tripathi PVT. Ltd. 1972.

Tan Ding Eing, A Portrait of Malaysia and Singapore, K.Lumpur: Oxford Univ. Press, 1974.

Tarling, Nicholas, British Policy in The Malay Peninsula and Archipelago 1824-1871, K.Lumpur, Oxford Univ. Press, 1969.

Taylor, E.N. "Malay Family Law", JMBRAS, Vol. 15, Part 1, 1937.

Tumbull, C.M., The Strait Settlements 1826-1867, K.Lumpur: Oxford Univ. Press, 1972.

Wan Muhammad Amin b. Wan Muhammad Said,

Pesaka Selangor, ed. A. Samad Ahmad, K.Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka, 1966.

Wilkinson, R.J., "Law, Part 1, An Introductory Sketch", Papers on Malay Subjects, K.Lumpur: Oxford Univ. Press, 1908.

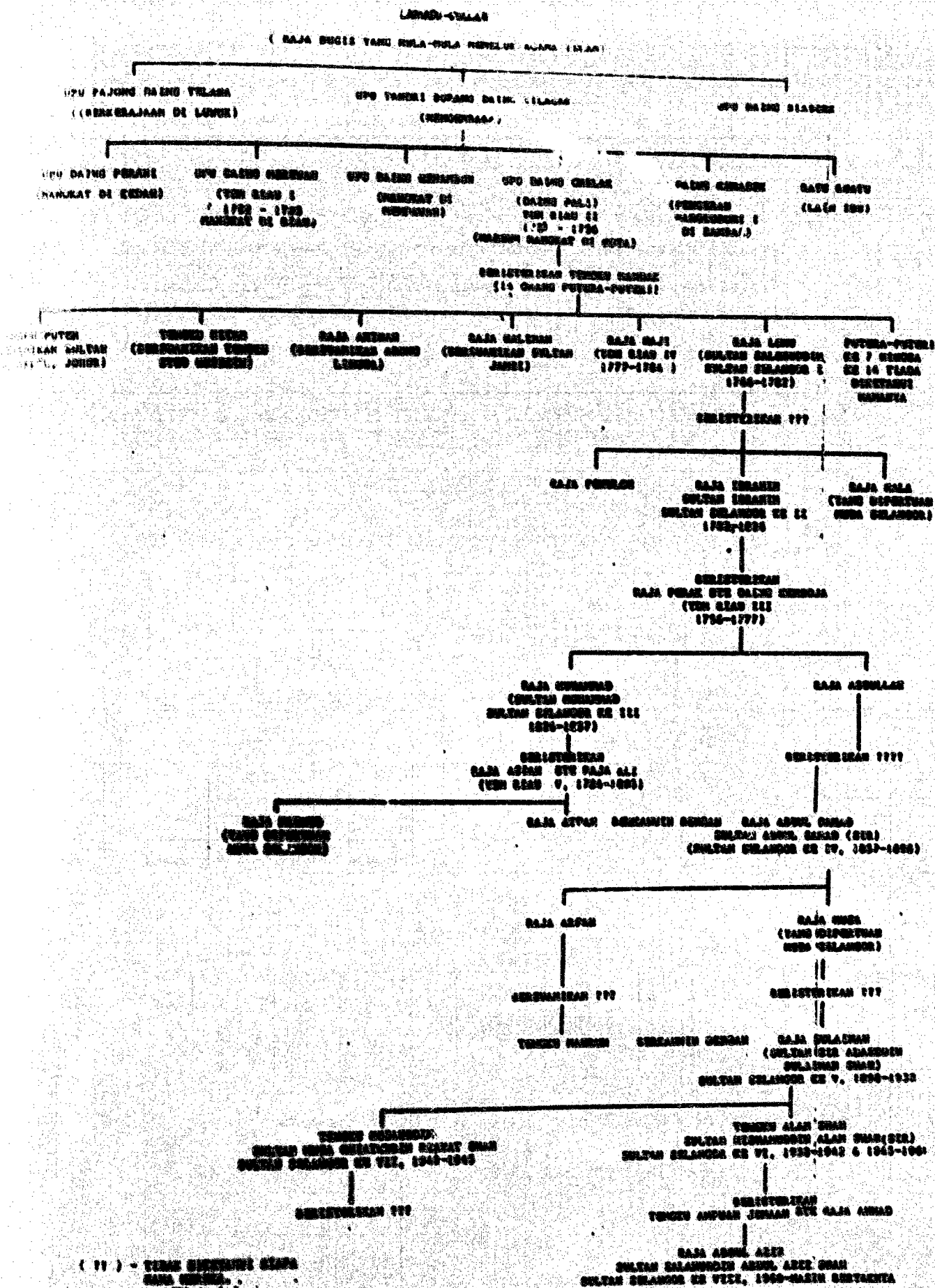
_____, "A History of The Peninsula Malaya with Chapter on Perak and Selangor", Papers on Malay Subjects, Part 1, K.Lumpur: Oxford Univ. Press, 1971.

Yegar, Moshe, Islam and Islamic Institutions in British Malaya Policies and Implementation, Jerusalem: The Magnes Press, 1979.

Yusuf Hassan, Jugra Dalam Sejarah, K.Lumpur: Tra-Tra Publishing and Trading Sdn. Bhd.

Yusuf Ibrahim, Pengertian Sejarah, K.Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka, 1986.

Lampiran 1.

SULTAN SIR ABDUL SAMAD (1857-1898) - Di zaman pemerintahannya berlaku huru-hara sehingga membawa kepada campur tangan Inggeris.

Tunku Kudin - Viceroy of Selangor 1867 - 1880.

Tunku Kudin Ibni Al-Marhum Sultan Zainal Rashid of Kedah married Tengku Arfah, daughter of Sultan Abdul Samad of Selangor in 1867. He was appointed Viceroy to settle a quarrel over Klang between the sons of Raja Abdullah and Raja Mahdi. He is the Grand-uncle of the Prime Minister Tunku Abdul Rahman Putra.

FRANK SWEETENHAM - Residen Inggeris bagi Selangor dari 1882-1889.

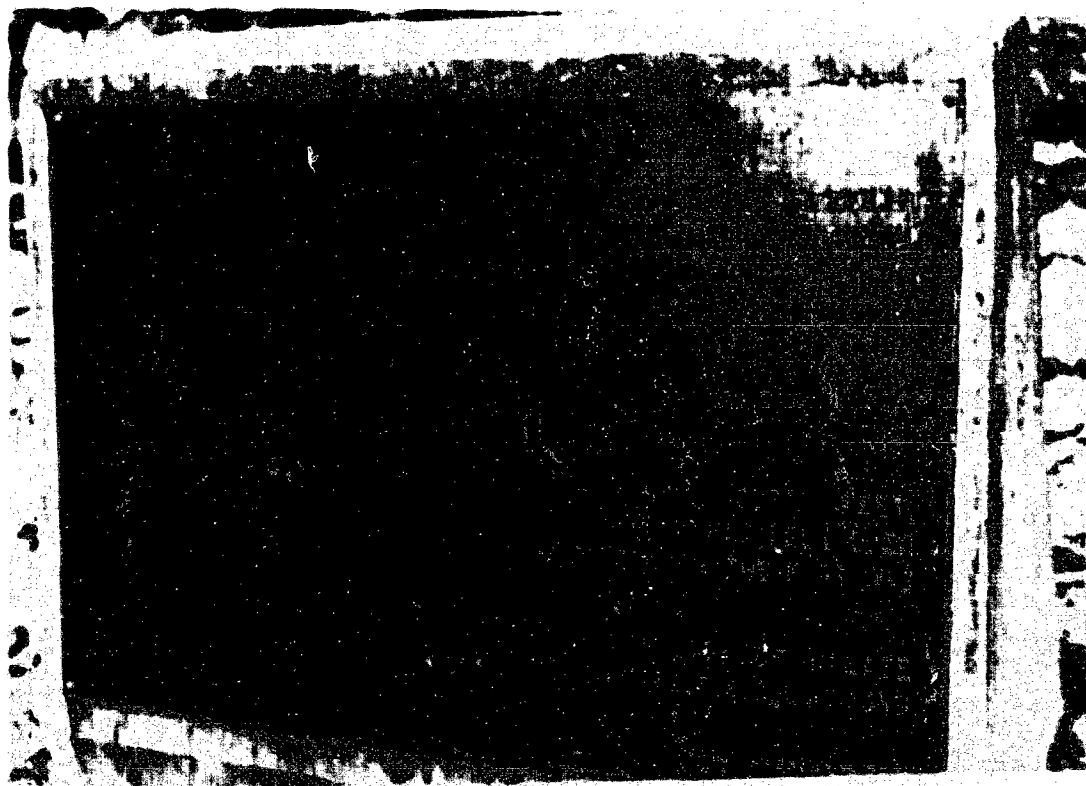
SULTAN SIR HISAMUDDIN ALAM SHAH

(1938-1942 & 1945-1960)

Pengasas Jabatan Ugama Islam Selangor.

Gambar 1

Gambar 2

SELANGOR DOCUMENT of 18 November, 1874

Proclamation by the Sultan of Selangor³

Be it known to all men that We, Sultan Abdussamad bin Tunku Abdullah, who is now sitting on the throne of the Kingdom of Salangore, make this Proclamation.

Now, We wish to open our country Salangore (for trade) and its dependencies, and our intention is to secure peace and prosperity to all our subjects.

We have a British Officer by our request from His Excellency Sir Andrew Clarke, R.E., C.B., K.C.M.G., Governor of the three Settlements, Singapore, Penang, and Malacca, from his Government to live with us, and to aid and advise us, in order that We may rule our country with justice, and to protect the lives of the Merchants as well as of the people of every nation.

Now, We, Sultan Abdussamad, inform all European Gentlemen, Chinese Headmen, and others, that We shall be exceedingly glad if any one will come to do any useful business for themselves in our country, such as to open tin or gold Mines, or for purposes of cultivation, or to cut Timber, or to look for Gutta Percha and on any other profitable business; as for all these we desire to protect them, as much as we can, who come to our country as well as well as their lives and properties. And whosoever open the tin-mines they must pay the taxes which according to the rule of our country are being collected in Klang, Salangore, and other places under our authority; and whoever like to cultivate Sugar, Tobacco, Paddy or other kind of produce we will grant to them lands free of payment for cultivation, and the cultivators may continue their business for a term of three years without paying taxes on the produce.

This is what we inform all those who like to carry out the business, that they may come and talk with us personally, or with our agent, or Viceroy Tunku Dia Udin, the son of the late Zinurrasheed, who is now in Klang at the town of Pangkallan Batu, we will confirm his actions. And accordingly we set our seal upon this notice as a sign of verity.

Dated 9th Shawal 1291 i.e., 18th November, 1874.⁴

MUHAMMADAN LAWS.

Enactment.	Enactment.	Enactment.	Enactment.
E. 20 of 1904	E. 3 of 1904	E. 6 of 1904	E. 2 of 1904 v
24.6.1904	25.2.1904	17.6.1904	8.6.1904
9.9.1904	24.6.1904	4.6.1904	27.6.1904
as amended by			
Fr. 1 of 1915	Sel. E. 1 of 1915	N.S. E. 2 of 1915	
Fr. 1 of 1917	Sel. E. 1 of 1917	N.S. E. 1 of 1917	
Fr. 1 of 1918	Sel. E. 1 of 1918	N.S. E. 1 of 1918	

An Enactment to provide for the punishment of certain offences by Muhammadans.

It is hereby enacted by His Highness the Sultan in Council as follows:—

Short title,
commencement,
and repeal.

1. (1) This Enactment may be cited as "The Muhammadan Laws Enactment, 1904," and shall come into force upon the publication thereof in the *Gazette*.

(2) Upon the coming into force of this Enactment the Enactment specified in the schedule hereto shall be repealed to the extent mentioned in the third column of such schedule.

Application.

2. All persons professing the Muhammadan religion shall be subject to this Enactment, and no other persons shall be subject thereto.

Attendance at
Mosque.

3. Any male person over the age of sixteen years residing within three miles of a Mosque presided over by a Priest of his own *Mazah* who, without reasonable excuse to be communicated to and allowed by the nearest Assistant Kathi or Trustee of the Mosque, shall fail to attend Prayers at such Mosque on every Friday or who after Saalam shall fail, except with the permission of the Kathi, to remain for at least one hour in the Mosque to hear the teaching of the Imam or Ulama shall be liable on conviction before the Court of a Penghulu,¹ to a fine not exceeding fifty cents for every such offence.

Detaining away
an unmarried
girl.

4. Any person who shall take or entice any girl as yet unmarried, who is subject to this Enactment, out of the keeping of her parents or guardians or of any person having the care of her on their behalf shall, on conviction before a competent Court, be liable to imprisonment of either description for a term not exceeding six months, and shall also be liable to a fine which may extend to twice the amount of *mas kawin* usually paid on the marriage of a girl of her class.

¹ Omitted in Pahang.

² Add in N.S. and Fg.: "or, if there be no such Court having jurisdiction, before the Court of a Kathi, or, if there be no Court of either of the above descriptions having jurisdiction, before the Court of a Magistrate."

5. Any girl as yet unmarried, who shall abscond from lawful guardianship in order to lead an immoral life shall, for the first offence of this nature, be liable on conviction before a competent Court to simple imprisonment for a term not exceeding one month; and for any subsequent offence of the same nature to simple imprisonment for a term not exceeding three months.

Unmarried girl leaving lawful guardianship.

6. Any person who has sexual intercourse with a person subject to this Enactment who is, and whom he knows or has reason to believe to be, the wife of another man, such sexual intercourse not amounting to the offence of rape, is guilty of the offence of adultery, and shall be liable, on conviction before a competent Court, to imprisonment of either description for a term not exceeding one year and shall also be liable to a fine not exceeding two hundred and fifty dollars. Any woman convicted before a competent Court of being a participator in an offence under this section shall be liable to simple imprisonment for a term not exceeding six months.

Adultery.

7. (i) Any person who has sexual intercourse with a person whom he is, and whom he knows or has reason to believe that he is, forbidden by the Muhammadan Law to marry by reason of consanguinity or of fosterage or of affinity, is guilty of the offence of incest.

Incest.

(ii) Any male person who commits an act which is incest by reason of consanguinity or of fosterage shall be liable, on conviction before a competent Court, to imprisonment of either description for a term not exceeding five years; and any woman convicted before a competent Court of being a participator in such act shall be liable to imprisonment of either description for a term not exceeding one year.

(iii) Any male person who commits an act which is incest by reason of affinity shall be liable, on conviction before a competent Court, to imprisonment of either description for a term not exceeding six months or to a fine not exceeding two hundred and fifty dollars; and any woman convicted before a competent Court of being a participator in such act shall be liable to the like penalty.

7A. (i) Where the marriage of two persons subject to this Enactment has been irrevocably dissolved by the pronouncement of three divorces by the man against the woman, it shall be unlawful for such persons to cohabit as man and wife unless the woman shall first have been lawfully married to some person other than her divorced husband and such marriage shall have been dissolved.

Prohibition upon divorced persons.

(ii) Any person who acts in contravention of the provisions of the preceding sub-section shall be liable on conviction before a competent Court to a fine not exceeding two hundred and fifty dollars and for any subsequent offence of the same nature to a fine not exceeding five hundred dollars or to simple imprisonment for a term not exceeding six months.

8. Any person, who, having either verbally or in writing entered into a contract of betrothal before a Mosque official or Penghulu or village headman, subsequently refuses to marry the other party to the contract, shall, upon suit by the said other party being willing to fulfil the contract, be liable to be adjudged to pay to such other party the value of the mas kawin which would have been paid if

Betrothal.

the marriage had taken place. In any such case each party shall return all gifts made by the other.

Religious
teaching.

8. No person shall, except in his own house and in the presence of members of his own family only, teach any religious doctrine, unless he shall previously have obtained written permission to do so from His Highness the Sultan; and any person who shall teach any religious doctrine without having obtained such permission, or who, having obtained such permission, shall teach any false doctrine, shall be liable, on conviction before a competent Court, to a fine not exceeding twenty-five dollars.

Sale of cooked
food in the
month
Ramthan.

9A. (i) No shopkeeper or other retail trader shall during the month Ramthan sell between the hours of 6 a.m. and 6 p.m. to any person who is subject to this Enactment any cooked article of food for immediate consumption.

(ii) Any person who shall contravene the provisions of sub-section (i) shall on conviction before the Court of a Penguatu, or if there be no such Court having jurisdiction, before the Court of a Kathi, or if there be no Court of either of the above descriptions having jurisdiction, before the Court of a Magistrate, be liable on first conviction to a fine not exceeding two dollars and on a second or subsequent conviction to a fine not exceeding ten dollars unless, in either case, he prove to the satisfaction of the Court before which the proceedings are had that the purchaser obtained the food under false pretences.

(iii) Whenever it is proved that any person employed by a shopkeeper or retail trader who is subject to this Enactment has during the month and between the hours specified in sub-section (i) sold to any person who is subject to this Enactment any cooked article of food for immediate consumption, such shopkeeper or other trader shall be deemed to have contravened the provisions of sub-section (i) unless he prove to the satisfaction of the Court before which the proceedings are had that the sale was effected without his knowledge or consent and that he had taken all reasonable steps to ensure due compliance with the provisions of the said sub-section.

Offences, where
and how triable.

10. Offences under Sections 4, 5, 7A, 7 (iii), and 9 hereof shall be triable before the Court of a Magistrate of the First Class, and offences under Sections 6 and 7 (ii) before the Court of the Senior Magistrate. When about to try any of the offences referred to in this section the Court shall cause two Muhammadans of standing to be summoned from a list of persons nominated in that behalf by the Ruler of the State to sit with the Court as assessors. The provisions of Sections 207, 208, and 209 of the Criminal Procedure Code, 1902, shall apply to such assessors.

Judgment.

11. When in a case tried with the aid of assessors under this enactment the cases for the prosecution and the defence and the prosecutor's reply (if any), are concluded, the Court may sum up the evidence for the prosecution and defence and shall then require each of the assessors to state his opinion orally, and shall record such opinion. The Court shall then give judgment; but in doing so shall not be bound to conform to the opinions of the assessors. If the accused is convicted, the Court shall pass sentence on him according to law.

12. All fines imposed under this Enactment shall on being recovered from the offenders be paid in to the District Treasury to the credit of a fund to be termed the " Muhammadan Religious Fund "; and no payments shall be made out of such fund except on the written order of His Highness the Sultan or of such officer or officers as His Highness may from time to time empower in that behalf.

Deposited of
Sums.

THE SCHEDULE.
ENACTMENTS REPEALED.

Number.	Short title.	Extent of repeal.
Perak :		
Order in Council, 1885	Muhammedans to Pray in Mosques on Fridays	The whole
Order in Council No. 1 of 1894	Adultery by Muhammedans	"
Selangor :		
Regulation XI. of 1894	Prevention of Adultery Regulation, 1894	"
Nagri Sembilan :		
Order of 9th August, 1887 (Sungai Ujong)	Mosque Attendance	"
Order of 25th May, 1893 (Nagri Sembilan, old)	" "	"

MUHAMMADAN MARRIAGE AND DIVORCE REGISTRATION

Perak.	Selangor.	Negeri Sembilan.	Pahang.
E. 1 of 1900	E. 8 of 1900	E. 5 of 1900	E. 13 of 1900
18.4.1900	16.8.1900	27.4.1900	18.6.1900
1.1.1901	1.6.1900	11.5.1900	23.7.1900
as amended by			
E. 2 of 1915	E. 2 of 1915	E. 1 of 1915	E. 2 of 1915

An Enactment to provide for the Registration of Marriages and Divorces of Muhammadans.

It is hereby enacted by His Highness the Sultan in Council as follows:—

1. This Enactment may be cited as the "Muhammadan Marriage and Divorce Registration Enactment, 1900," and shall come into force upon the ———.

Short title and commencement.

2. The provisions of this Enactment shall only apply to persons professing the Muhammadan religion.

Extent.

3. Within seven days from the celebration of any marriage the husband or "wali" of the wife shall personally report such marriage to the Kathi or Naib-al-Kathi of the district in which the ceremony took place. The Kathi or Naib-al-Kathi shall register the particulars in a register kept for that purpose, in the form contained in schedule A hereto, and shall issue certificates, one for the husband and one for the wife, in the form contained in schedule B hereto, on payment of a fee of fifty cents for each certificate.

Registration of marriage.

4. Within seven days of divorce the husband or wife shall report such divorce to the Kathi or Naib-al-Kathi of the district in which such divorce takes place. The Kathi or Naib-al-Kathi shall register the particulars and nature of such divorce in a register kept for that purpose, in the form contained in schedule C hereto. The Kathi or Naib-al-Kathi shall issue certificates, one for the husband and one for the wife, on payment of a fee of fifty cents for each certificate, in the form contained in schedule D hereto.

Registration of divorce.

5. (i) In the event of a divorce being annulled, of the parties, the certificates of divorce shall — and

The union

1. Pk. : first day of January, 1901; Sel. : first day of July, 1900; Pg. : first day of October, 1900.
2. Perak, twenty-five.

196 MUHAMMADAN MARRIAGE AND DIVORCE REGISTRATION.

seven days of such annulment or reunion, as the case may be, to the Kathi or Naib-al-Kathi who issued them, and he shall in every case of reunion of the parties endorse a note of such reunion on the certificates and thereafter return them to the parties.

(ii) In this section reunion of the parties means the reunion known in Muhammadan law as "rojok."

Penalty.

6. Any person offending against any of the provisions of this Enactment shall be liable, on conviction, to a fine not exceeding twenty-five dollars.

When more than one person is liable.

7. When the duty of reporting a marriage or a divorce is, by this Enactment, imposed upon more than one person in the alternative, each of such persons shall, if no such report is made, be liable, on conviction, to the penalty prescribed by the preceding section.

SCHEDULE A (IN PART B). REGISTER OF MARRIAGES.

No.	Name of husband	Name of wife	Name of Kathi or Naib-al-Kathi	Name of witness	Name of witness	Name of witness	Name of witness	Name of witness	Name of witness	Name of witness	Name of witness	Name of witness

SCHEDULE B (IN PART C).

CERTIFICATE OF MARRIAGE.

Registry No.
Husband's name
tribe
Wife's name
tribe
Husband's pengulu
Wife's pengulu
Wali or wakil
Witnesses
Mas kawin
Date of marriage
Dated this day of 190
Kathi.

Registry No.
Husband's name
tribe
Wife's name
tribe
Husband's pengulu
Wife's pengulu
Wali or wakil
Witnesses
Mas kawin
Date of marriage
Dated this day of 190
Kathi.

MUHAMMADAN MARRIAGE AND DIVORCE REGISTRATION. 197

SCHEDULE C (IN PERAK D). REGISTER OF DIVORCES.

No.	Husband's name and tribe.	Wife's name and tribe.	Name of husband's pengulu.	Name of wife's pengulu.	Nature of divorce.	Amount of divorce.	Date.	Signature of pengulu.	Signature of husband.	Remarks.

SCHEDULE D (IN PERAK E).

FORM OF DIVORCE.

Registry No.
Husband's name
tribe
Wife's name
tribe
Husband's pengulu
Wife's pengulu
Nature of divorce

Fee \$

Date of divorce

CERTIFICATE OF DIVORCE

Registry No.
Husband's name
tribe
Wife's name
tribe
Husband's pengulu
Wife's pengulu
Nature of divorce

Fee \$

Date of divorce

Dated this day of 190 .

Kathi.

In Perak add the following Section 2 and renumber the sections.
2. On the coming into force of this Enactment, the Enactment specified in the Schedule A hereto shall be repealed to the extent therein specified.

SCHEDULE A.

ENACTMENT REPEALED.

Number and date.	Short title.	Extent of repeal.
6th December, 1885 ..	Registration of Muhammadan Marriages and Divorces	The whole

JADUAL KESEMBILAN

SENARAI 2 - SENARAI NEGERI

Kecuali mengenai Wilayah-wilayah Persekutuan Kuala Lumpur dan Labuan, Hukum Syarak dan undang-undang diri dan keluarga bagi orang yang menganut agama Islam, termasuk Hukum Syarak berhubung dengan mewarisi harta berwasiat dan tak berwasiat, pertunangan, perkahwinan, perceraian, waskahwin, nafkah, pengambilan anak angkat, taraf anak, penjagaan anak, pemberian, pembuhagian harta dan amanah bukan khairat; Wakaf Islam dan tarlaf serta peraturan mengenai amanah khairat dan khairat agama, perlantikan pemegang-pemegang amanah dan perbadanan bagi orang-orang mengenai pemberian agama Islam dan khairat, yayasan, amanah, khairat dan yayasan khairat yang dijalankan, kesemuanya sekali dalam negeri; adat istiadat Melayu: Zakat Fitrah dan Baitulmal atau hasil agama Islam yang seumpamanya; masjid atau mana-mana tempat sembahyang awam untuk orang Islam; mengadakan dan menghukum kesalahan-kesalahan yang di lakukan oleh orang-orang yang menganut agama Islam terhadap rukun-rukun Islam, kecuali mengenai perkara-perkara yang termasuk dalam Senarai Persekutuan; keanggotaan, penyusunan dan acara bagi mahkamah-mahkamah Syariah, yang akan mempunyai bidang kuasa hanya ke atas orang-orang yang menganut agama Islam dan hanya mengenai mana-mana perkara termasuk dalam perenggan ini, tetapi tidak mempunyai bidang kuasa mengenai kesalahan-kesalahan kecualisetakat yang diberi oleh undang-undang Persekutuan; mengawal pengembangan iktikad dan kepercayaan antara orang-orang yang menganut agama Islam; menentukan perkara-perkara Hukum Syarak dan iktikad dan adat istiadat Melayu.

**MENGADAP DULI YANG MAHA MULIA
TUANKU SRI PADUKA SULTAN SIR HISAMUDDIN
ALAM SHAH ibni ALMARHUM SULTAN ALA-IDDIN
SULAIMAN SHAH, K.C.M.G.,
YANG DI-PERTUAN NEGERI
SELANGOR**

Ampun Tuanku,

Pada 13 November, 1950, dengan limpah kurnia Duli Yang Maha Mulia patah2 yang tersebut di-bawah ini telah di-engkat menjadi satu Jawatan-Kuasa:-

- (1) Yang Berhormat Inche' Pateh Akhir bin Mat Sah
(Pengurus)
- (2) Yang Berhormat Tuan Penasehat Undang2 Selangor.
- (3) Yang Berhormat Tuan Pegawai Wang, Selangor.
- (4) Yang Berhormat Inche' Mahiddin bin Mohamed Rashad.
- (5) Tuan V.A. Peer Mohamed,

bagi menyiasat dan menimbangkan perkara yang tersebut -

- (a) Memungut Zakat dan Fitrah;
- (b) Bait-ul-mal dari-pada harta orang
Muslim yang mati; dan
- (c) Mahkamah Share'iyah mengikut Undang2 Islam,

dan membuat rang undang2 bagi mentadbirkan-nya.

2. Pada baharu2 Jawatan-Kuasa itu berunding satu rang undang2 yang lengkap bagi pentadbiran Undang2 Islam di-ishtiharkan oleh Kerajaan Negeri Kelantan. Jawatan-Kuasa ini memikirkan satu undang2 yang sa-eksa2 itu elok di-adakan di-dalam negeri ini bagi pentadbiran hal ehwal Ugama Islam. Jawatan-Kuasa ini telah di-nasihatkan oleh Tuan Penasehat Undang2 ia-itu harus satu undang2 akan di-sahkan oleh Meskuarat Undangan Persekutuan kerana membolehkan Majlis Meskuarat Negeri membuat satu undang2 yang lengkap bagi pentadbiran hal ehwal Ugama, sungguh pun sa-tengah2 dari-pada perkara2 itu tiada termasuk di-dalam kuasa Majlis Meskuarat Negeri mengikut perjanjian Persekutuan Negeri2 Melayu 1948.

3. Dengan hal yang demikian Jawatan-Kuasa ini menyembahkan Kebawah Duli Tuanku ia-itu -

- (a) Kuasa2 Jawatan-Kuasa ini di-luaskan membolehkan ia-nya menimbangkan segala Undang2 dalam negeri yang bersangkutan paut dengan Undang2 Islam dan Adat Istiadat Melayu dan menyembahkan cadangan bagi meminda-nya;
- (b) Oleh kerana luas kuasa-nya itu dan juga oleh kerana undang2 yang di-hajatkan itu sangat besar sa'nya-nya kepada semua orang2 Islam, Jawatan-Kuasa ini elok-lah di-besarkan dengan memasukkan Sheikhul-Islam dan Kathi Besar ka-dalam-nya; dan

تاریخ: ۱۸/۵۰/۹۰ (دھبہ)

مقام دان مہاکن اساس فقہ ہران مع ہر حکومت قانون دین
الکام اسلام دینہ نکرہ ملاہ دہر سکوان کات ملاہ۔

د دالم مجلس مشاوره راج ۲ نكړي ملايو پخلكه دادكن د ۱۷ هاريولن لالعهده،
سنه ۱۳۵۹، بوسطن دغه ۳۵ هاريولن اوگوسا ته ۱۹۵۰، كه مجلس ايت كه
مېسټر فرسباهن هور د رڼه اخي ستاي دادكن ساتو شپاېت يايي پخلكه يوكن سكل فركارا
بع بوسكهو قاره دغه اگام اسلام د پخلكه نكړي ملايو دالم فرسكويان تان ملايو اين دغه چارا
دساوكن دان دساوكن. كلونوسن پخلكه دادكن اوله مجلس راج ۲ ايت دكن بوسن :-

”جلسه پرسوجو که شویبکن سواه جوان کواس تک بی مقدمی شروع اعلیٰ درود نیل؟ تکی ملایر مقدمتین اولک دولی یسها ملیا رایج یانگی تکی ایله دان نکر جان جوان کواس تک این ایله دحدکن یانگی یوزده بیج دان تکیکن افس ایله؟ سئوله بیج دتکیکن یوله تفریاتی، تاجور دان میانن فرجلائن حال احوال الاام احلام دان سکل کتوسن او دور؟ یقدادکن اولک مجلس جوان کواس تک این یقدادله یوله دسپکنکن اکن تکیکنکن که گیاه دولی؟ یسها ملیا او تکیکه تکیانن بی اکن دیواه اولک دولی؟ یسها ملیا دتکی ماسیح.“

[illegible]

نام اهلی؟ جوامع کواس تک این نقطه دلتعلیق اوله دولی؟ یسها ملایا مایا جواکلی
یفتا فکری ادا له ستره براهکوه دپاره این-۱-

نامی کری

نام اعلیٰ بعد الشیخ ابراہیم دولی بخشا ملکا.

1. جوهر.		انجی: عبدالجلیل بن حج حسن، فکرو مثنی جوهر.
2. فہم.		حج مثنی بن حج احمد، کتوا گولنج عرب دان اکام سلطان ابو بکر، لکن.
3. نگری سہیلان.		مقدروا نجابت اکام نگری سہیلان (حاضر ہوسام دہن جوان مثنی نگری سہیلان).
4. ملا نور.		مقدروا نجابت اکام اسلام دان حکم شریع ملا نور (واکیل ابن اکن برکتدو گند نصیحت شیخ الاسلام مشک برکتدو سہیل "نور" دالم فرکارا بی برکتدو دہن شریع).
5. کج.		جوان جہت قاضی کج.

**SENARAI AHLI JAWATANKUASA LAPORAN SEMENTARA
MENGENAI UNDANG-UNDANG KELUARGA ISLAM YANG DILANTIK
OLEH MKI DALAM MESYUARAT YANG KE 7**

- 1. YB Menteri Tak Berpotfolio di Jabatan Perdana Menteri.**
- 2. YB Datuk Paduka Hajjah Aishah Ghani.**
- 3. Tan Sri Prof. Abdul Jalil Hassan.**
- 4. YB Datuk Wan Yahya bin Pawan Teh.**
- 5. YB DATuk Sheikh Abdul Mohsein Hj. Salleh.**
- 6. YB Datuk Hj. Abdul Kadir Hassan.**
- 7. En. Z. Halim bin Hj. Mohamed.**
- 8. Kadi Besar Wilayah Persekutuan.**
- 9. Tuan Hj. Hassan Salleh.**
- 10. Datuk Prof. Othman Ishak.**
- 11. Puan Hajjah Saleha bt. Mohd. Ali.**
- 12. En. Mahsin bin Mansor.**
- 13. Setiausaha Majlis Kebangsaan Bagi Hal Ehwal Ugama Islam Malaysia.**

**SENARAI AHLI JAWATANKUASA KECIL
PINDAAN UNDNG-UNDANG KELUARGA ISLAM
NEGERI SELANGOR 1984**

Pengerusi	:	Tuan Hj. Zainal Abidin b. Hj. Abd. Kadir.
Ahli	:	SS. Dato' Mufti Kerajaan Negeri Selangor.
"	:	Tuan Hj. Abu Naim b. Hj. Ekhsan, Kadi Besar Selangor.
"	:	Tuan Hj. Abdul Samad b. Hj. Abdu.Rahman, Pengarah Jabatan Agama Islam Selangor
"	:	Prof. Nik Abdul Rashid b. Abd. Majid, Pengarah ITM, Shah Alam.
"	:	Prof. Dr. Abdul Hamid Othman, Pengarah Pendidikan Islam, Kementerian Pelajaran Malaysia.
"	:	Prof. Datuk Othman b. Ishak, Pengarah Akademi Islam, Univ. Malaya.
"	:	Tuan Hj. Nordin b. Torji, Peguam Persendirian.
Penolong	:	Ust. Wahid b. Morsidi
Setiausaha	:	Ust. Hj. Mohd. Ishak b. Hj. Yaakob.
Setiausaha	:	Ust. Johdi b. Hj. Toha. Pen. Pengarah Pentadbiran/Kewangan JAIS.

(untuk diisi oleh Instansi yang telah ada)

Box 2/75 (MS)

Latihan Kardi dan Keputusasan

- [illegible]

Dipertinet d'insolent

[illegible]

CONFIDENTIAL

1. Rubiwa saya bli
- Kedi Daarab/Kamasan
setelah memaliti dengan reapiya akan kandungan isi barang pemohon
.....
saka saya dapati permohonanny adalah memaseh/tidak memaseh
dari sebab dan kandungannya. saka dengan itu permohonan diulaskan/
tidak diulaskan.
2. Ujasa

3. Dengan persetujuan yang diberikan dalam bentuk pernyataan itu, maka saya telah menandatangani
..... dan seperti-
.....
.....
.....
.....
.....

BORANG PEMERIKSAAN BERKUALITAS
(untuk dilai oleh Lelaki)

Borang 1/75 (HS)

Saya nama: pada masa ini
telah mempunyai orang isteri, dan berkahajet hendak bernikah. Dstl.
Maka dibawah ini saya nyatakan segala butir mengenai diri saya dan
sebenarnya.

1. Nama: K/P: Umur:
2. Tempat tinggal:
Mekah:
3. Pekerjaan: Tempat bekerja:
4. Gaji sebulan: \$ Lain-lain pendapatan sebulan \$
5. Jumlah pendapatan sebulan: \$
6. Nama isteri yang telah ada:
7. Tempat tinggal: Mekah: Daerah:
8. Tarikh berkahajet dengan: Bil. Surat Nikah:
9. Pejabat Katib: Mendapat surat:
9. Nama anak:-
- (1) Umur: Sekolah:
- (2) Umur: Sekolah:
- (3) Umur: Sekolah:
- (4) Umur: Sekolah:
- (5) Umur: Sekolah:
- (6) Umur: Sekolah:
- (7) Umur: Sekolah:
- (8) Umur: Sekolah:

- 2 -

10. Saya berkahajet bernikah dengan:
K/P: Umur: Anak dara/anda:
11. Sebab hendak bernikah:
.....
12. Jika pemeriksan saya diuluhkan, maka saya mengaku dan bersetuju seperti
berikut:-
- (a) Memberi nafkah kepada isteri yang ada sebanyak \$ sebulan
- (b) Memberi nafkah orang anak \$ sebulan
- (c) Memberi nafkah persekolahan anak \$ sebulan
- (d) Saya bersetuju memberi hak milik saya kepada isteri/anak dengan
dibayar amanah oleh ibunya (isteri) sebagaimana kami telah
persejukan seperti dibawah ini:-
.....
.....
.....
13. Saya akan memberi nafkah kepada ibu/bapa isteri saya sebanyak \$
dan menyediakan tempat tinggal yang berasingan. . .
14. Ikrar dengan berumpahi:-
Bahawa saya dengan sesungguhnya
serta dengan fikiran yang waras dan kepercayaan sendiri membuat ikrar
dan sumpah semua yang terkandung dalam borang ini adalah benar-benar,
dan saya memurnikan berdasarkan dihidupkan saksi.

SELANGOR

ENAKMEN No. 4 tahun 1984

BETA PERKENANKAN,

SALAHUDDIN ABDUL AZIZ SHAH,
Sultan Selangor

(MOHOR KERAJAAN)

14hb Mac 1985

Suatu Enakmen bagi mengkanunkan peruntukan-peruntukan tertentu Undang-undang Keluarga Islam mengenai perkahwinan, perceraian, nafkah, penjagaan, dan lain-lain perkara berhubungan dengan kehidupan keluarga.

MAKA INILAH DIPERBUAT UNDANG-UNDANG oleh Badan Perundangan Negeri Selangor seperti berikut:

BAHAGIAN I
PERMULAAN

1. Enakmen ini bolehlah dinamakan Enakmen Undang-undang Keluarga Islam 1984 dan hendaklah mula berkuatkuasa pada tarikh yang ditetapkan oleh Duli Yang Maha Mulia Sultan melalui pemberitahuan dalam *Warta*

Tajuk ringkas dan mula berkuatkuasa.

Tafsiran

2. (1) Dalam Enakmen ini, melainkan jika konteksnya menghendaki makna yang berlainan—

“anak dara” ertinya seorang perempuan yang belum pernah bersetubuh, sama ada sudah berkahwin atau belum;

“balu” ertinya perempuan yang suaminya telah mati;

“hermautautin” ertinya tinggal tetap atau pada kelazimannya dalam sesuatu kawasan yang tertentu;

“darar syarie” ertinya bahaya yang menyentuh isteri mengenai agama, nyawa, tubuh badan, akal fikiran, atau hartabenda mengikut kebiasaan yang diakui oleh Hukum Syara’;

“duda” ertinya lelaki yang isterinya telah mati;

Enakmen
Selangor
1/82

“Enakmen Pentadbiran” ertinya Enakmen Pentadbiran Undang-undang Islam 1952;

“fasakh” ertinya pembubaran nikah disebabkan oleh sesuatu perkara yang diharuskan oleh Hukum Syara’ mengikut seksyen 52;

“Hakim Syar’iah” ertinya seorang Kadi yang dilantik di bawah seksyen 43 Enakmen Pentadbiran dan termasuk Kadi Besar;

“Hukum Syara’ ” ertinya hukum yang diterima oleh mazhab Syafie, Hanafi, Maliki, Hambali dan Syiah (Zaidiyyah dan Jaafariyyah);

“harta sepencarian” ertinya harta yang diperolehi bersama oleh suami isteri semasa perkahwinan berkuatkuasa mengikut syarat-syarat yang ditentukan oleh Hukum Syara’;

“janda” ertinya perempuan yang telah bernikah dan diceraikan setelah bersetubuh;

“kariah”, berhubungan dengan sesuatu masjid ertinya kawasan, yang sempadannya ditetapkan di bawah seksyen 114 Enakmen Pentadbiran, dalam mana masjid itu terletak;

“Ketua Pendaftar” ertinya seorang Ketua Pendaftar Perkahwinan, Perceraian dan Ruju’ Orang Islam yang dilantik di bawah seksyen 28;

"Kitabiyah" ertinya: a—

- (a) seorang perempuan dari keturunan Bani Ya'qub; atau
- (b) seorang perempuan Nasrani dari keturunan orang-orang Nasrani sebelum Nabi Muhammad menjadi Rasul; atau
- (c) seorang perempuan Yahudi dari keturunan orang-orang Yahudi sebelum Nabi 'Isa menjadi Rasul;

"Mahkamah" ertinya Mahkamah Kadi atau Kadi Besar, menurut mana yang berkenaan, yang ditubuhkan di bawah seksyen 44 Enakmen Pentadbiran;

"Majlis" ertinya majlis Agama Islam Negeri Selangor yang ditubuhkan di bawah seksyen 5 Enakmen Pentadbiran;

"Mas kahwin" ertinya pembayaran kahwin yang wajib dibayar di bawah Hukum Syara' oleh suami kepada isteri pada masa perkahwinan diikadnikahkan, sama ada berupa wang yang sebenarnya dihayar atau diakui sebagai hutang dengan atau tanpa cagaran, atau berupa sesuatu yang, menurut Hukum Syara', dapat dinilai dengan wang;

"mut'ah" ertinya bayaran suguhati yang diberi dari segi Hukum Syara' kepada isteri yang diceraikan;

"nasab" ertinya keturunan yang heraskan per-talian darah yang sah;

"Pendaftar" ertinya seorang Pendaftar Perkah-winan, Perceraian dan Ruju' Orang Islam yang dilantik di bawah seksyen 28, dan meliputi Timbalan Pendaftar dan Penolong Pendaftar;

"persetubuhan syubhah" ertinya persetubuhan yang dilakukan di atas anggapan sah akad nikah akan tetapi sebenarnya akad itu tidak sah (fasid) atau persetubuhan yang berlaku secara tersilap dan termasuk mana-mana persetubuhan yang tidak dihukum Had dalam Islam;

"ruju'" ertinya perkombalian kepada nikah yang asal;

"susuuan" ertinya penyusunan bayi dengan perempuan yang bukan ibu kandungnya sekurang-kurangnya sebanyak lima kali yang mengenyangkan dalam masa umurnya dua tahun ke bawah;

"ta'liq" ertinya lafaz perjanjian yang dibuat oleh suami selepas akad nikah mengikut Hukum Syara' dan peruntukan Enakmen ini;

"tak sah taraf" berhubungan dengan seseorang anak ertinya dilahir di luar nikah dan bukan anak dari persetubuhan syubhah;

"tarikh yang ditetapkan" ertinya tarikh yang ditetapkan di bawah seksyen 1 (2) untuk mula berkuatkuasanya Enakmen ini;

"thayyib" ertinya perempuan yang pernah berketubuh;

"wali Raja" ertinya wali yang ditauliahkan oleh Duli Yang Maha Mulia Sultan dalam hal Negeri Selangor untuk mengahwinkan perempuan tidak mempunyai wali dari nasab.

(2) Semua perkataan dan ungkapan yang digunakan dalam Enakmen ini dan yang tidak ditakrifkan dalamnya tetapi ditakrifkan dalam Akta Pentafsiran 1967 hendaklah mempunyai erti yang diberi kepadanya masing-masing oleh Enakmen ini.

(3) Bagi mengelakkan keraguan tentang identiti atau pentafsiran perkataan-perkataan dan ungkapan-ungkapan yang digunakan dalam Enakmen ini yang disenaraikan dalam Jadual, rujukan bolehlah dibuat kepada bentuk skrip bahasa Arab perkataan-perkataan dan ungkapan-ungkapan itu yang ditunjukkan bertentangan dengannya dalam Jadual itu.

(4) Duli Yang Maha Mulia Sultan boleh dari semasa ke semasa meminda, memotong daripada, atau menambah kepada Jadual itu.

3. Tiada apa-apa jua yang terkandung dalam Enakmen ini boleh mengurangkan atau menyentuh hak-hak prerogatif dan kuasa-kuasa Duli Yang Maha Mulia Sultan sebagai Ketua Agama Islam dalam Negeri

Selangor, sebagaimana yang ditetapkan dan dinyatakan dalam Undang-undang Tubuh Kerajaan Negeri Selangor 1959.

4. Kecuali sebagaimana diperuntukkan dengan nyata selainnya, Enakmen ini hendaklah dipakai bagi semua orang Islam yang tinggal dalam Negeri Selangor dan bagi semua orang Islam yang bermastautin dalam Negeri Selangor tetapi tinggal di luar Negeri Selangor.

Perkawinan

5. Jika bagi maksud-maksud Enakmen ini timbul apa-apa soal tentang sama ada seseorang itu orang Islam atau beragama Islam, soal itu hendaklah diputuskan mengikut kriteria reputasi am, tanpa membuat apa-apa percubaan untuk mempersoalkan keimanan, kepercayaan, kelakuan, perangai, watak, perbuatan, atau kemungkiran orang itu.

Kriteria
bagi
memutuskan
sama ada
seseorang itu
orang Islam

6. (1) Tiada apa-apa jua dalam Enakmen ini boleh menyentuh sahnyanya sesuatu perkahwinan Islam yang telah diakadnikahkan di bawah mana-mana jua undang-undang di mana-mana jua pun sebelum tarikh yang ditetapkan.

Perkahwinan
yang sudah
berterusan
hendaklah
disifatkan
sebagai
didaftarkan
di bawah
Enakmen ini
dan tidak
dihubungkan
hanya di
bawah
Enakmen ini

(2) Perkahwinan sedemikian, jika sah di bawah undang-undang yang di bawahnya ia telah diakadnikahkan, hendaklah disifatkan sebagai didaftarkan di bawah Enakmen ini.

(3) Tiap-tiap perkahwinan sedemikian, melainkan jika tidak diakui di bawah undang-undang yang di bawahnya hanya telah diakadnikahkan, hendaklah berterusan sehingga dibubarkan—

- (a) dengan kematian salah seorang daripada pihak-pihak yang berkahwin itu;
- (b) dengan apa-apa talaq sebagaimana yang dilafazkan di bawah Enakmen ini;
- (c) dengan perintah Mahkamah yang layak berbidangkuasa; atau
- (d) dengan penetapan penghatalan yang dibuat oleh Mahkamah yang layak berbidangkuasa.

BAGIAN II

PERKAHWINAN

Orang yang
yang tidak
mengetahui
nikahnya
perkahwinan

7. (1) Sesuatu perkahwinan di Negeri Selangor hendaklah mengikut peruntukan Enakmen ini dan hendaklah dilaksanakan mengikut Hukum Syara' oleh—

- (a) wali di hadapan Pendaftar;
- (b) wakil wali di hadapan dan dengan kebenaran Pendaftar; atau
- (c) Pendaftar sebagai wakil wali.

(2) Jika sesuatu perkahwinan itu melibatkan seorang perempuan yang tidak mempunyai wali dari nasab, mengikut Hukum Syara', perkahwinan itu hendaklah dilaksanakan hanya oleh wali Raja.

Orang
mengetahui
untuk
perkahwinan

8. Tidak sesuatu perkahwinan boleh dilaksanakan atau didaftarkan di bawah Enakmen ini jika lelaki itu berumur kurang daripada lapan belas tahun atau perempuan itu berumur kurang daripada enam belas tahun kecuali jika Hakim Syaria' telah memberi kebenarannya secara bertulis dalam hal keadaan tertentu.

Orang
yang
mengetahui
perkahwinan

9. (1) Tidak seseorang lelaki atau perempuan, mengikut mana yang berkenaan, boleh, oleh sebab nasab, berkahwin dengan—

- (a) ibunya atau bapanya;
- (b) neneknya hingga ke atas sama ada dari sebelah bapa atau dari sebelah ibu;
- (c) anak perempuannya atau anak lelakinya dan cucu perempuannya atau cucu lelakinya hingga ke bawah;
- (d) saudara perempuan atau saudara lelaki seibu sebapa, saudara perempuan atau saudara lelaki sebapa, dan saudara perempuan atau saudara lelaki seibu;
- (e) anak perempuan atau anak lelaki kepada saudara lelaki atau saudara perempuan hingga ke bawah;

(f) emak saudara atau bapa saudara sebelah bapanya hingga ke atas;

(g) emak saudara atau bapa saudara sebelah ibunya hingga ke atas.

(2) Tiada seseorang lelaki atau perempuan, mengikut mana yang berkenaan, boleh, oleh sebab pertalian kahwin, berkahwin dengan—

(a) ibu mertuanya atau bapa mertuanya hingga ke atas;

(b) emak tirinya atau bapa tirinya iaitu isteri bapanya atau suami ibunya;

(c) nenek tirinya, iaitu isteri atau suami kepada nenek lakinya, atau nenek perempuannya, sama ada dari sebelah bapa atau sebelah ibu;

(d) menantunya;

(e) anak perempuan atau anak lelaki tirinya hingga ke bawah.

(3) Tiada seseorang lelaki atau perempuan, mengikut mana yang berkenaan, boleh, oleh sebab sesuatu, berkahwin dengan seseorang perempuan atau lelaki yang ada hubungan dengannya melalui penyusuan di mana, jika hubungan itu adalah melalui kelahiran dan bukan melalui penyusuan, perempuan atau lelaki itu tetap dilarang berkahwin dengannya oleh sebab nasab atau pertalian kahwin.

(4) Tiada seseorang lelaki boleh mempunyai dua isteri pada satu masa jika isteri-isteri itu adalah bertalian antara satu sama lain melalui nasab, pertalian kahwin, atau susuan dan pertalian itu adalah dari jenis yang, jika salah seorang daripada mereka adalah seorang lelaki, menjadikan perkahwinan antara mereka tetap tidak sah di sisi hukum Syara'.

10. (1) Tiada seseorang lelaki boleh berkahwin dengan seseorang bukan Islam kecuali seorang Kitabiyah. Orang dari a lain.

(2) Tiada seseorang perempuan boleh berkahwin dengan seseorang bukan Islam.

Perkahwinan
tak sah

11. Sesuatu perkahwinan adalah tak sah melainkan jika cukup semua syarat yang perlu, menurut Hukum Syara' untuk menjadikannya sah.

Perkahwinan
yang tidak
boleh
didaftarkan

12. Sesuatu perkahwinan yang beralahan dengan Enakmen ini tidak boleh didaftarkan di bawah Enakmen ini.

Persetujuan
dikhendaki

13. Sesuatu perkahwinan adalah tidak dilakui dan tidak boleh didaftarkan di bawah Enakmen ini melainkan kedua-dua pihak kepada perkahwinan itu telah bersetuju terhadapnya, dan sama ada—

(a) wali pihak perempuan telah bersetuju terhadap perkahwinan itu mengikut Hukum Syara'; atau

(b) Hakim Syar'iah yang mempunyai bidangkuasa di tempat di mana pihak perempuan itu bermastautin atau seseorang yang diberi kuasa secara am atau khas bagi maksud itu oleh Hakim Syar'iah itu telah, selepas penyiasatan wajar di hadapan semua pihak yang berkenaan memberi persetujuan terhadap perkahwinan itu oleh wali Raja mengikut Hukum Syara'; persetujuan tersebut boleh diberi jika perempuan tiada mempunyai wali dari nasab mengikut Hukum Syara'.

Perkahwinan
seorang
perempuan

14. (1) Tiada seseorang perempuan boleh, dalam masa perkahwinannya dengan seorang lelaki berterusan, berkahwin dengan seseorang lelaki lain.

(2) Jika perempuan itu adalah seorang janda—

(a) bertaklik kepada perenggan (c), ia tidak boleh, pada bila-bila masa sebelum tamat tempoh, 'iddahnya yang dikira mengikut Hukum Syara', berkahwin dengan seseorang melainkan kepada lelaki yang akhir ia telah bercerai;

(b) ia tidak boleh berkahwin melainkan ia telah mengemukakan—

(i) suatu surat perakuan cerai yang sah yang dikeluarkan di bawah undang-undang yang pada masa itu berkuatkuasa; atau

- (ii) suatu salinan yang diperakui bagi catatan yang berkaitan dengan perceraiannya dalam daftar perceraian yang berkenaan; atau
 - (iii) suatu perakuan, yang boleh diheri atas permohonanannya selepas penyiasatan yang wajar oleh Hakim Syar'iah yang mempunyai bidangkuasa di tempat di mana permohonan itu dibuat, yang bermaksud bahawa ia adalah seorang janda;
- (c) jika perceraian itu adalah dengan ba-in kubra, iaitu tiga talq, ia tidak boleh berkahwin semula dengan suaminya yang dahulu itu melainkan ia telah berkahwin dengan sah dengan seorang lain dan ia telah disetubuhi oleh seorang lain itu dalam perkahwinan itu dan perkahwinan itu dibubarkan kemudiannya dengan sah dan setelah habis 'iddahnya.

(3) Jika perempuan itu mendakwa telah bercerai sebelum ia telah disetubuhi oleh suaminya dalam perkahwinan itu, ia tidak boleh, dalam masa 'iddah perceraian biasa, berkahwin dengan seseorang yang lain daripada suaminya yang dahulu itu kecuali dengan kebenaran Hakim Syar'iah yang mempunyai bidangkuasa di tempat pengantin perempuan itu bermastautin.

(4) Jika perempuan itu adalah seorang balu—

- (a) ia tidak boleh berkahwin dengan seseorang pada bila-bila masa sebelum tamat tempoh 'iddahnya yang dikira mengikut Hukum Syara';
- (b) ia tidak boleh berkahwin melainkan ia telah mengemukakan surat perakuan kematian suaminya atau dengan cara lain membuktikan kematian suaminya.

15. Jika seseorang telah mengikat suatu kontrak portunangan mengikut Hukum Syara', sama ada secara lisan atau secara bertulis, dan sama ada secara bersendirian atau melalui seorang perantaraan, dan

Portunangan.

kemudiannya enggan berkahwin dengan pihak yang satu lagi kepada kontrak itu tanpa apa-apa sebab manakala pihak yang satu lagi bersetuju berkahwin dengannya, maka pihak yang mungkir adalah bertanggung memulangkan pemberian-pemberian pertunangan, jika ada, atau nilainya dan membayar apa-apa wang yang telah dibelanjakan dengan suci hati oleh atau untuk pihak yang satu lagi untuk membuat perediaan bagi perkahwinan itu, dan yang demikian boleh dituntut melalui tindakan dalam Mahkamah.

PERMULAAN KEPADA PERKAHWINAN

Pemohonan
untuk
kebenaran
berkahwin

16. (1) Apabila dikehendaki untuk mengakad-nikahkan sesuatu perkahwinan dalam Negeri Selangor, tiap-tiap satu pihak kepada perkahwinan yang dicadangkan itu hendaklah memohon dalam borang yang ditetapkan untuk kebenaran berkahwin kepada Pendaftar bagi kariah masjid di mana pihak perempuan bermastautin.

(2) Jika pihak lelaki bermastautin di kariah masjid yang belianan dari kariah masjid pihak perempuan, atau bermastautin di mana-mana Negeri, permohonannya hendaklah mengandungi atau disertai dengan kenyataan Pendaftar bagi kariah masjidnya atau oleh pihak berkuasa yang hak bagi Negeri itu, mengikut mana yang berkenaan yang bermaksud bahawa sejauh yang dapat dipastikannya perkara-perkara yang disebut dalam permohonan itu adalah benar.

(3) Permohonan tiap-tiap satu pihak hendaklah disampaikan kepada Pendaftar sekurang-kurangnya tujuh hari sebelum tarikh yang dicadangkan bagi perkahwinan itu, tetapi Pendaftar boleh membenarkan masa yang lebih singkat dalam mana-mana kes tertentu.

(4) Permohonan kedua-dua pihak hendaklah dianggap sebagai suatu permohonan bersama.

Mengeluar-
kan
kebenaran
berkahwin

17. Tertakluk kepada seksyen 18, Pendaftar, apabila berpuashati tentang kebenaran perkara-perkara yang disebut dalam permohonan itu, tentang sahnyanya perkahwinan yang dicadangkan itu, dan, jika pihak

kelaki itu sudah berkahwin, bahawa kebenaran yang dikehendaki oleh seksyen 23 telah diberi, hendaklah, pada bila-bila masa selepas permohonan itu dan setelah dibayar fee yang ditetapkan, mengeluarkan kepada pemohon kebenarannya untuk berkahwin dalam borang yang ditetapkan.

18. (1) Dalam mana-mana kes berikut, iaitu—

- (a) jika salah satu pihak kepada perkahwinan yang dicadangkan itu adalah di bawah umur yang dinyatakan dalam seksyen 8; atau
- (b) jika pihak perempuan adalah seorang janda yang tersabit oleh seksyen 14 (3); atau
- (c) jika pihak perempuan tidak mempunyai wali dari nasab mengikut Hukum Syara'.

Rujukan
kepada
dan tindakan
oleh Hakim
Syar'iah.

maka Pendaftar hendaklah, sebagai ganti bertindak di bawah seksyen 17, merujukkan permohonan itu kepada Hakim Syar'iah yang mempunyai bidangkuasa di tempat perempuan itu bermastautin.

(2) Hakim Syar'iah, apabila berpunshati tentang kebenaran perkara-perkara yang disebut dalam permohonan itu dan tentang sahnyanya perkahwinan yang dicadangkan itu dari bahawa kes itu adalah kes yang mewajarkan pemberian kebenaran bagi maksud-maksud seksyen 8, atau kebenaran bagi maksud-maksud seksyen 14 (3), atau persetujuannya terhadap perkahwinan itu diakadnikahkan oleh wali Raja bagi maksud-maksud seksyen 13 (b), mengikut mana yang berkenaan, hendaklah, pada bila-bila masa selepas permohonan itu dirujukkan kepadanya dan setelah dibayar bayaran yang ditetapkan, mengeluarkan kepada pemohon kebenarannya untuk berkahwin dalam borang yang ditetapkan.

19. Tiada sesuatu perkahwinan boleh diakadnikahkan melainkan suatu kebenaran berkahwin telah diberi—

Kebenaran
perlu
sebelum
diakadnikah.

- (a) oleh Pendaftar di bawah seksyen 17 atau oleh Hakim Syar'iah di bawah seksyen 18, jika perkahwinan itu melibatkan seorang perempuan yang bermastautin dalam Negeri Selangor; atau

- (b) oleh pihak berkuasa yang hak bagi sesuatu Negeri lain atau Wilayah Persekutuan, jika perkahwinan itu melibatkan seorang perempuan yang bermastautin di Negeri itu atau Wilayah Persekutuan.

Tempat per-
kahwinan

20. (1) Tiada sesuatu perkahwinan boleh diad-
nikahkan secara haram dalam karai masjid di mana pihak
perempuan bermastautin, tetapi Pendaftar, atau
hakim Syaria yang memberi kebenaran perkahwin di
bawah seksyen 17 atau 18 boleh memberi kebenaran
untuk perkahwinan itu diadnikahkan di tempat lain,
sama ada dalam Negeri Selangor atau dalam mana-
mana Negeri lain atau Wilayah Persekutuan.

(2) Kebenaran di bawah seksyen-kecil (1), bolehlah
dinyatakan dalam kebenaran perkahwin yang diberi di
bawah seksyen 17 atau 18.

(3) Walau apapun peruntukan seksyen-kecil (1),
sesuatu perkahwinan itu bolehlah diadnikahkan
dalam karai masjid yang lain daripada karai masjid
di mana pihak perempuan bermastautin jika—

(a) dalam hal di mana perempuan itu
bermastautin dalam Negeri Selangor,
kebenaran perkahwin mengenai perkahwinan
itu telah diberi di bawah seksyen 17 atau 18
dan kebenaran untuk perkahwinan itu
diadnikahkan dalam karai masjid yang lain
itu telah diberi di bawah seksyen-kecil (1);
atau

(b) dalam hal di mana perempuan itu
bermastautin dalam Negeri lain atau Wilayah
Persekutuan, kebenaran perkahwin mengenai
perkahwinan itu dan kebenaran untuk
perkahwinan itu diadnikahkan dalam karai
masjid yang lain itu telah diberi oleh pihak
berkuasa yang hak bagi Negeri itu atau
Wilayah Persekutuan.

Mas kahwin
dan
pembertuan

21. (1) Mas kahwin hendaklah biasanya dihayar oleh
pihak lelaki atau wakilnya kepada pihak perempuan
atau wakilnya di hadapan orang yang mengad-
nikahkan perkahwinan itu dan sekurang-kurangnya
dua orang saksi lain.

(2) Pendaftar hendaklah, mengenai tiap-tiap perkahwinan yang hendak didaftarkan olehnya, menentu dan merekodkan—

- (a) nilai dan butir-butir lain mas kahwin;
- (b) nilai dan butir-butir lain pemberian;
- (c) nilai dan butir-butir lain apa-apa bahagian mas kahwin atau pemberian atau kedua-duanya yang telah dijanjikan tetapi tidak dijelaskan pada masa akadnikah itu, dan tarikh yang dijanjikan untuk penjelasan; dan
- (d) butir-butir cagaran yang diberi bagi menjelaskan mas kahwin atau pemberian.

22. (1) Selepas sahaja akadnikah sesuatu perkahwinan dilakukan, Pendaftar hendaklah mencatatkan butir-butir yang ditetapkan dan ta'liq yang ditetapkan atau ta'liq lain bagi perkahwinan itu di dalam Daftar Perkahwinan.

Catatan
dalam
Daftar
Perkahwinan

(2) Catatan itu hendaklah diaksaksi oleh pihak-pihak kepada perkahwinan itu, oleh wali, dan oleh dua orang saksi, selain daripada Pendaftar, yang hadir semasa perkahwinan itu diakadnikahkan.

(3) Catatan itu hendaklah kemudiannya ditandatangani oleh Pendaftar itu.

23. (1) Tiada seseorang lelaki boleh berkahwin dengan seorang lain dalam masa ia masih beristerikan isterinya yang sedia ada kecuali dengan terlebih dahulu mendapatkan kebenaran secara bertulis daripada Hakim Syar'iah, dan jika ia berkahwin sedemikian tanpa kebenaran tersebut maka perkahwinan itu tidak boleh didaftarkan di bawah Enakmen ini.

Poligami.

(2) Seksyen-kecil (1) adalah terpakai bagi perkahwinan dalam Negeri Selangor seseorang lelaki yang bermastautin dalam atau di luar Negeri Selangor dan perkahwinan di luar Negeri Selangor seseorang lelaki yang bermastautin dalam Negeri Selangor.

(3) Permohonan untuk kebenaran hendaklah dikemukakan kepada Mahkamah Rendah Syar'iah mengikut cara yang ditetapkan dan hendaklah disertai dengan suatu akuan berkanun menyatakan alasan-alasan mengapa perkahwinan yang dicadangkan itu dikatakan patut dan perlu, pendapatan pemohon pada masa itu, hutir-hutir komitmennya dan kewajipan dan tanggungan kewangannya yang patut ditentukan, bilangan orang tanggungannya, termasuk orang-orang yang akan menjadi orang tanggungannya berikutan dengan perkahwinan yang dicadangkan itu, dan sama ada izin atau pandangan isteri atau isteri-isterinya yang sedia ada telah diperolehi atau tidak terhadap perkahwinan yang dicadangkan itu.

(4) Apabila menerima permohonan itu, Mahkamah hendaklah memanggil pemohon dan isteri atau isteri-isterinya yang sedia ada supaya hadir apabila permohonan itu didengar, yang hendaklah dilakukan dalam Mahkamah tertutup, dan Mahkamah boleh memberi kebenaran yang dipohon itu jika berpuas-hati—

- (a) bahawa perkahwinan yang dicadangkan itu adalah patut dan perlu, memandang kepada antara lain, hal-hal keadaan yang berikut; iaitu, kemandulan, keuzuran jasmani, tidak layak dari segi jasmani untuk persetubuhan, sengaja ingkar mematuhi perintah untuk pemulihan hak-hak persetubuhan, atau gila dipihak isteri atau isteri-isteri yang sedia ada;
- (b) bahawa pemohon mempunyai kemampuan yang membolehkan ia menanggung, sebagaimana dikehendaki oleh Hukum Syara', semua isteri dan orang tanggungannya, termasuk orang-orang yang akan menjadi orang-orang tanggungannya berikutan dengan perkahwinan yang dicadangkan itu;
- (c) bahawa pemohon akan berupaya memberi layanan sama rata kepada semua isterinya mengikut kehendak Hukum Syara';
- (d) bahawa perkahwinan yang dicadangkan itu tidak akan menyebarkan darar syar'i kepada isteri atau isteri-isteri yang sedia ada; dan

(e) hahawa perkahwinan yang dicadangkan itu tidak akan merendahkan secara langsung atau secara tak langsung taraf kehidupan yang telah dinikmati dan dijangka dengan munasabah akan dinikmati seterusnya oleh isteri atau isteri-isteri dan orang-orang tanggungannya yang sedia ada sekiranya perkahwinan itu tidak berlaku.

(5) Satu salinan permohonan di bawah seksyen-kecil (1) dan akuan berkanun yang dikehendaki oleh seksyen-kecil itu hendaklah disampaikan bersama dengan surat panggilan ke atas tiap-tiap isteri yang sedia ada.

(6) Mana-mana pihak yang terkilan atau tidak puas hati dengan apa-apa keputusan Mahkamah boleh merayu terhadap keputusan itu mengikut cara yang diperuntukkan dalam Enakmen Pentadbiran bagi rayuan dalam perkara sivil.

(7) Seseorang yang berkahwin bersalahan dengan seksyen-kecil (1) hendaklah membayar dengan serta-merta semua jumlah mah kahwin dan pemberian yang kena dibayar kepada isteri atau isteri-isteri yang sedia ada, dan jumlah itu, jika tidak dibayar sedemikian, boleh dituntut sebagai hutang.

(8) Acara bagi akadnikah dan pendaftaran sesuatu perkahwinan di bawah seksyen ini adalah serupa dalam serba perkara dengan yang dipakai bagi perkahwinan-perkahwinan lain yang diakadnikahkan dan didaftarkan dalam Negeri Selangor di bawah Enakmen ini.

24. (1) Tertakluk kepada seksyen-kecil (2), perkahwinan boleh diakadnikahkan mengikut Hukum Syara' oleh Pendaftar yang dilantik di bawah seksyen 28 (3) di Kedutaan, Suruhanjaya Tinggi, atau Pejabat Konsol Malaysia di mana-mana negara yang telah tidak memberitahu Kerajaan Malaysia tentang bantahannya terhadap pengkadnikahan perkahwinan di Kedutaan, Suruhanjaya Tinggi, atau Pejabat Konsol itu.

Akadnikah
perkahwinan
di Kedutaan-
kedutaan
Malaysia
di luar
negeri, dsb.

(2) Sebelum mengakadnikahkan sesuatu perkahwinan di bawah seksyen ini, Pendaftar hendaklah berpuas hati—

- (a) bahawa satu atau kedua-dua pihak kepada perkahwinan itu adalah pemastautin Negeri Selangor;
- (b) bahawa tiap-tiap satu pihak mempunyai kemampuan untuk berkahwin mengikut Hukum Syara' dan Enakmen ini; dan
- (c) bahawa jika salah satu pihak bukan pemastautin Negeri Selangor, perkahwinan yang dicadangkan itu, jika diakadnikahkan, akan dikira sebagai sah di tempat di mana pihak itu bermastautin.

(3) Acara bagi akadnikah dan pendaftaran perkahwinan di bawah seksyen ini hendaklah serupa dalam serba perkara dengan yang dipakai bagi perkahwinan-perkahwinan lain yang diakadnikahkan dan didaftarkan dalam Negeri Selangor di bawah Enakmen ini seolah-olah Pendaftar yang dilantik untuk sesuatu negara asing adalah seorang Pendaftar untuk Negeri Selangor.

BABAGIAN III

PENDAFTARAN PERKAHWINAN

Pendaftaran

25. Perkahwinan selepas tarikh yang ditetapkan tiap-tiap orang yang bermastautin dalam Negeri Selangor dan perkahwinan tiap-tiap orang yang tinggal di luar negeri tetapi bermastautin dalam Negeri Selangor hendaklah didaftarkan mengikut Enakmen ini.

Surat
perakuan
nikah dan
surat ta'liq

26. (1) Selepas mendaftarkan sesuatu perkahwinan dan selepas dibayar kepadanya bayaran yang ditetapkan, Pendaftar hendaklah mengeluarkan suatu surat perakuan nikah dalam borang yang ditetapkan kepada kedua-dua pihak bagi perkahwinan itu.

(2) Pendaftar hendaklah juga, selepas dibayar bayaran yang ditetapkan, mengeluarkan suatu surat perakuan ta'liq dalam borang yang ditetapkan kepada tiap-tiap satu pihak bagi perkahwinan itu.

27. Adalah menjadi kewajiban tiap-tiap orang untuk melaporkan kepada Pendaftar tentang hal keadaan sesuatu ken dalam mana ia berpendapat bahawa sesuatu perkahwinan adalah tak sah atau bahawa sesuatu perkahwinan yang kena didaftarkan telah diakadnikahkan bertalahan dengan Enakmen ini.

Melaporkan
perkahwinan
yang tak sah
atau tak
legat.

28. (1) Duli Yang Maha Mulia Sultan boleh melantik mana-mana pegawai awam yang berkelayakan untuk menjadi Ketua Pendaftar Perkahwinan, Perceraian dan Ruju' Orang Islam bagi maksud-maksud Enakmen ini, yang mana adalah berkuasa menjalankan penyeliaan dan kawalan ke atas Pendaftar-pendaftar dan pendaftar perkahwinan, perceraian, dan ruju' di bawah Enakmen ini.

Perlantikan
Ketua
Pendaftar,
Timbalan,
dan Penolong
Pendaftar
Perkah-
winan,
Perceraian,
dan Ruju'
Orang Islam.

(2) Duli Yang Maha Mulia Sultan boleh melantik beberapa orang yang berkelayakan sebagaimana yang perlu, untuk menjadi Pendaftar, Timbalan Pendaftar, atau Penolong Pendaftar Perkahwinan, Perceraian, dan Ruju' Orang Islam bagi mana-mana kariah masjid dalam Negeri Selangor sebagaimana ditentukan dalam perlantikan itu.

(3) Duli Yang Maha Mulia Sultan boleh, melalui pemberitahuan dalam Warta, melantik mana-mana anggota staf diplomatik Malaysia di mana-mana negara untuk menjadi Pendaftar Perkahwinan, Perceraian, dan Ruju' Orang Islam bagi maksud-maksud Enakmen ini di negara itu.

(4) Tiap-tiap orang yang dilantik di bawah seksyen-kecil (2) yang bukan pegawai awam hendaklah difatikan sebagai pegawai awam bagi maksud-maksud Kanun Keseksanan.

N. M. B.
Bah 43.

29. Tiap-tiap Pendaftar hendaklah menyimpan suatu Daftar Perkahwinan dan buku-buku sebagaimana yang ditetapkan oleh Enakmen ini atau oleh kaedah-kaedah yang dibuat di bawah Enakmen ini, dan tiap-tiap perkahwinan yang diakadnikahkan dalam Negeri Selangor hendaklah didaftarkan dengan sewajarnya oleh Pendaftar dalam Daftar Perkahwinannya.

Buku dan
Daftar
hendaklah
disimpan
mengawal
semua
perkahwinan.

Salinan
salinan
catatan
hendaklah
dihantar
kepada
Ketua
Pendaftar

30. (1) Tiap-tiap Pendaftar hendaklah, dengan seherapa segera yang praktik selepas akhir tiap-tiap satu bulan menyerahkan kepada Ketua Pendaftar suatu salinan tiap-tiap catatan yang diperakui benar dan ditandatangani olehnya yang telah dibuat dalam Daftar Perkahwinan.

(2) Semua salinan itu hendaklah disimpan oleh Ketua Pendaftar mengikut apa-apa cara sebagaimana yang ditetapkan dan hendaklah menjadi Daftar Perkahwinan Ketua Pendaftar.

Pendaftaran
Perkahwinan
luar negeri
oleh orang
yang
bermasyarakat
dalam Negeri
Selangor

31. (1) Jika seseorang yang bermasyarakat dalam Negeri Selangor telah berkahwin di luar negeri dengan sah mengikut Hukum Syara', bukannya satu perkahwinan yang didaftarkan di bawah seksyen 24, maka orang itu hendaklah, dalam masa enam bulan selepas tarikh perkahwinan itu, hadir di hadapan Pendaftar Perkahwinan, Perceraian, dan Ruju' Orang Islam yang berhampiran sekali atau yang terdapat dengan paling senang di luar negeri untuk mendaftarkan perkahwinan itu, dan perkahwinan itu, setelah didaftarkan, hendaklah disifatkan sebagai didaftarkan di bawah Enakmen ini.

(2) Jika sebelum tamat tempoh enam bulan itu salah satu atau kedua-dua pihak kepada perkahwinan itu dijangkakan akan kembali ke Negeri Selangor dan perkahwinan itu belum didaftarkan di luar negeri, maka pendaftaran perkahwinan itu hendaklah dibuat dalam masa enam bulan selepas salah satu atau kedua-dua pihak itu mula-mula sampai di Negeri Selangor dengan cara pihak itu atau kedua-dua pihak itu hadir di hadapan mana-mana Pendaftar dalam Negeri Selangor dan—

(a) mengemukakan kepada Pendaftar itu surat perakuan nikah atau apa-apa keterangan, sama ada lisan atau dokumentar, yang boleh memunahkan hati Pendaftar bahawa perkahwinan itu telah berlaku;

(b) memberi apa-apa butir sebagaimana yang dikehendaki oleh Pendaftar untuk pendaftaran sewajarnya perkahwinan itu; dan

- (c) memohon dalam borang yang ditetapkan supaya perkahwinan itu didaftarkan dan menandatangani akuan di dalamnya.

(3) Pendaftaran boleh mengecualikan satu daripada pihak-pihak itu daripada hadir jika ia berpuas hati bahawa ada sebab-sebab yang baik dan cukup bagi pihak itu tidak hadir dan dalam hal yang demikian catatan dalam Daftar Perkahwinan hendaklah termasuk suatu pernyataan tentang sebab pihak itu tidak hadir.

(4) Selepas sahaja pendaftaran sesuatu perkahwinan di bawah seksyen ini, satu salinan sah catatan dalam Daftar Perkahwinan yang diperakui dan ditandatangani oleh Pendaftaran hendaklah diserahkan atau dihantar kepada suami dan satu salinan lagi kepada isteri, dan satu lagi salinan sah yang diperakui hendaklah dihantar, dalam tempoh sebagaimana yang ditetapkan, kepada Ketua Pendaftaran yang hendaklah menyebarkan semua salinan-salinan yang diperakui itu dijilid bersama untuk menjadi Daftar Perkahwinan (Orang Islam Luar Negeri).

(5) Jika pihak-pihak kepada sesuatu perkahwinan yang dikehendaki didaftarkan di bawah seksyen ini tidak hadir di hadapan Pendaftaran dalam tempoh yang dinyatakan dalam seksyen-kecil (1), perkahwinan itu boleh, atas permohonan kepada Pendaftaran, didaftarkan kemudian setelah dibayar apa-apa penalti yang ditetapkan.

32. Tiada seseorang, lain daripada mereka yang dilantik di bawah seksyen 28, boleh—

Daftar yang tidak diakui di undang-undang.

- (a) menyimpan apa-apa huku yang mana adalah atau yang berupa sebagai suatu daftar yang disimpan mengikut Enakmen ini; atau
- (b) mengeluarkan kepada seseorang apa-apa dokumen yang mana adalah atau yang berupa sebagai suatu surat perakuan bagi perkahwinan atau salinannya.

Pendaftaran
suara
perkahwinan
yang telah
yang diad-
nikahkan
dibawahnya di
bawah mana
mana undang
undang

33. (1) Walau apa pun jua peruntukan seksyen 6 dan seksyen 31, pihak-pihak kepada sesuatu perkahwinan mengikut 'Hukum Syara' yang diadnikahkan di bawah mana-mana undang-undang sebelum atau selepas tarikh yang ditetapkan boleh, jika perkahwinan itu belum didaftarkan, memohon pada bila-bila masa kepada Pendaftar dalam borang yang ditetapkan untuk didaftarkan perkahwinan itu.

(2) Pendaftar boleh menghendaki pihak-pihak kepada perkahwinan itu hadir di hadapannya dan mengemukakan apa-apa keterangan yang dikehendakinya mengenai perkahwinan itu, sama ada lisan atau dokumentar, dan memberi apa-apa butir lain sebagaimana yang dikehendaki olehnya.

(3) Pendaftar boleh, setelah puashati tentang kebenaran pernyataan-pernyataan yang terkandung dalam permohonan itu, mendaftarkan perkahwinan itu dengan mencatatkan butir-butir mengonainya di dalam Daftar Perkahwinan yang ditetapkan bagi maksud ini.

(4) Catatan perkahwinan dalam Daftar Perkahwinan itu hendaklah ditandatangani oleh Pendaftar yang membuat catatan itu dan oleh kedua-dua pihak kepada perkahwinan itu, jika dapat hadir, jika tidak, oleh mana-mana satu pihak yang hadir di hadapan Pendaftar.

(5) Selepas perkahwinan itu didaftarkan, satu salinan sah catatan dalam Daftar Perkahwinan itu yang diperakui dan ditandatangani oleh Pendaftar dan di meteri dengan meteri jawatannya hendaklah diserahkan atau dihantar kepada suami dan satu salinan lagi kepada isteri dan satu salinan ketiga hendaklah dihantar kepada Ketua Pendaftar.

(6) Pendaftar tidak boleh mendaftarkan sesuatu perkahwinan di bawah seksyen ini jika ia berpuashati bahawa perkahwinan itu adalah tidak diakui di bawah Enakmen ini.

Tek
pendaftaran
di atas undang
undang

34. Tiada apa-apa jua dalam Enakmen ini atau dalam kaedah-kaedah yang dibuat di bawah Enakmen ini boleh ditafsirkan sebagai menjadi diakui atau tidak diakui sesuatu perkahwinan semata-mata oleh sebab

ianya telah didaftarkan atau tidak didaftarkan, yang mana, sebaliknya, adalah tidak diakui atau diakui. /r./

BABAGIAN IV

PENALTI DAN PELBAGAI PERUNTUKAN BERHUBUNGAN DENGAN AKADNIKAH DAN PENDAFTARAN PERKAWINAN

35. Jika seseorang yang dikehendaki oleh seksyen 31 hadir di hadapan seorang Pendaftar tidak berbunt demikian dalam masa yang ditetapkan, maka ia adalah melakukan suatu kesalahan dan hendaklah di hukum dengan denda tidak lebih daripada satu ribu ringgit atau dengan penjara tidak lebih daripada enam bulan atau dengan kedua-duanya denda dan penjara itu.

Tidak hadir di hadapan pendaftar dalam masa yang ditetapkan.

36. Seseorang yang melanggar seksyen 32 adalah melakukan suatu kesalahan dan hendaklah dihukum dengan denda tidak lebih daripada lima ratus ringgit atau penjara tidak lebih daripada tiga bulan atau dengan kedua-duanya denda dan penjara itu; dan bagi kesalahan kali kedua atau yang kemudiannya hendaklah dihukum dengan denda tidak lebih daripada satu ribu ringgit atau dengan penjara tidak lebih daripada enam bulan atau dengan kedua-duanya denda dan penjara itu.

Pelanggaran terhadap seksyen 32.

37. Kecuali jika ia dihenarkan oleh Hukum Syara', seseorang yang menggunakan apa-apa kekerasan atau ugutan—

Golongan terhadap pertahwaan.

- (a) untuk memaksa seseorang berkahwin bertentangan dengan kemahuannya; atau
- (b) untuk menahan seseorang lelaki yang telah mencapai umur lapan belas tahun atau seseorang perempuan yang telah mencapai umur enam belas tahun dari berkahwin dengan sahnya,

adalah melakukan suatu kesalahan dan hendaklah dihukum dengan denda tidak lebih daripada satu ribu ringgit atau dengan penjara tidak lebih daripada enam bulan atau dengan kedua-duanya denda dan penjara itu.

Akuan atau
pernyataan
paku untuk
mendapatkan
perkahwinan.

38. Jika seseorang, bagi maksud mendapatkan suatu perkahwinan dilakukan di bawah Enakmen ini, sengaja membuat sesuatu akuan pernyataan yang palsu, maka orang itu adalah melakukan suatu kesalahan dan hendaklah dihukum dengan denda tidak lebih daripada satu ribu ringgit atau dengan penjara tidak lebih daripada enam bulan atau dengan kedua-duanya denda dan penjara itu.

Akadnikah
perkahwinan
yang tidak
dibenarkan

39. Seseorang yang mengkadnikahkan atau berbuat sesuatu yang berupa sebagai mengkadnikahkan sesuatu perkahwinan manakala ia tidak diberikannya di bawah Enakmen ini, adalah melakukan suatu kesalahan dan hendaklah dihukum dengan denda tidak lebih daripada satu ribu ringgit atau dengan penjara tidak lebih daripada enam bulan atau dengan kedua-duanya denda dan penjara itu.

Kesalahan-
kesalahan
berhubungan
dengan akad-
nikah
perkahwinan

40. (1) Seseorang yang dengan diketahuinya mengkadnikahkan atau berbuat sesuatu yang berupa sebagai mengkadnikahkan atau menjalankan upacara sesuatu perkahwinan—

(a) tanpa ada kebenaran berkahwin sebagaimana dikehendaki oleh seksyen 19; atau

(b) lain daripada di hadapan sekurang-kurangnya dua orang saksi yang boleh dipercayai, lain daripada orang yang mengkadnikahkan perkahwinan itu,

adalah melakukan suatu kesalahan dan hendaklah dihukum dengan denda tidak lebih daripada satu ribu ringgit atau dengan penjara tidak lebih daripada enam bulan atau dengan kedua-duanya denda dan penjara itu.

(2) Seseorang yang berkahwin atau berbuat sesuatu yang berupa sebagai akadnikah atau yang menjalani sesuatu cara akadnikah dengan sesiapa jua berlawanan dengan mana-mana peruntukan Bahagian II adalah melakukan suatu kesalahan dan hendaklah dihukum dengan denda tidak lebih daripada satu ribu ringgit atau dengan penjara tidak lebih daripada enam bulan atau dengan kedua-duanya denda dan penjara itu.

41. Tiada apa-apa dakwaan atas sesuatu kesalahan di bawah seksyen 33 hingga 40 boleh dibawa kecuali dengan kebenaran bertulis dari Mufti.

Kebenaran
untuk
mendakwa.

42. (1) Jika Pendaftar berpuashati melalui akuan berkenaan atau selainnya bahawa sesuatu catatan berhubungan dengan sesuatu perkahwinan adalah silap pada bentuk atau lainya, ia boleh, di hadapan orang-orang yang bernikah itu, atau, jika mereka tidak ada, di hadapan dua orang saksi yang boleh dipercayai, membetulkan kesalahan itu dengan memotong catatan itu dan membuat catatan yang betul dan ia hendaklah selepas itu mengarahkan supaya catatan dalam Daftar Perkahwinan tempatan dibetulkan mengikut cara yang sama.

Memerintahkan
kesilapan.

(2) Pendaftar hendaklah menandatangani dan mentarikhkan pembetulan yang dibuat dalam surat perakuan nikah itu dan dalam Daftar Perkahwinan tempatan itu.

(3) Tiap-tiap catatan yang dibuat di bawah seksyen-kecil (1) hendaklah dikuatkuasai oleh saksi-saksi yang di hadapannya catatan itu telah dibuat.

(4) Suatu salinan pembetulan itu yang diperakui hendaklah dihantar dengan segera kepada Ketua Pendaftar supaya suatu pembetulan yang serupa dibuat dalam Daftar Perkahwinannya.

43. (1) Tiap-tiap Daftar Perkahwinan dan indeks perkahwinan yang disimpan oleh Ketua Pendaftar di bawah Enakmen ini hendaklah terbuka untuk diperiksan oleh mana-mana orang setelah dibayar fee yang ditetapkan.

Pemeriksaan
Daftar
Perkahwinan
dan indeks
perkahwinan.

(2) Ketua Pendaftar atau Pendaftar, mengikut mana yang berkenaan, hendaklah, setelah dibayar fee yang ditetapkan, memberi suatu salinan catatan dalam Daftar Perkahwinan dan indeks, yang diperakui dengan tandatangan dan meteri jawatan Ketua Pendaftar atau Pendaftar itu, mengikut mana yang berkenaan kepada seseorang yang menghendakinya.

Bukit

44. Tiap-tiap Daftar Perkahwinan yang disimpan oleh Ketua Pendaftar atau Pendaftar di bawah Enakmen ini dan sesuatu salinan apa-apa catatan di dalamnya, yang diperakui dengan tandatangan dan meteri jawatannya sebagai suatu salinan atau cabutan yang benar, adalah menjadi keterangan prima facie dalam semua mahkamah dan tribunal dalam mengenai tarikh-tarikh dan perbuatan-perbuatan yang terkandung atau dinyatakan dalam Daftar Perkahwinan, salinan, atau cabutan itu.

BABAGIAN V

PEMBUBARAN PERKAHWINAN

Tidak kuasa
untuk mem-
buat sesuatu
perintah

45. Kecuali sebagaimana diperuntukkan selainnya dengan nyata, tiada apa-apa jua dalam Enakmen ini membolehkan Mahkamah membuat sesuatu perintah perceraian atau perintah mengenai perceraian atau membenarkan seseorang sunni melafazkan talaq kecuali—

- (a) jika perkahwinan itu telah didaftarkan atau disifatkan sebagai didaftarkan di bawah Enakmen ini;**
- (b) jika perkahwinan itu telah dilangsungkan mengikut Hukum Syara'; dan**
- (c) jika pemastautinan salah satu pihak kepada perkahwinan itu pada masa permohonan itu diserahkan adalah dalam Negeri Selangor.**

Pertukaran
agama

46. (1) Jika salah satu pihak kepada sesuatu perkahwinan itu murtad atau memeluk sesuatu kepercayaan lain daripada Islam, maka perbuatan yang semikian tidak boleh dengan sendirinya berkuatkuasa membubarkan perkahwinan itu melainkan dan sehingga disahkan sedemikian oleh Mahkamah.

(2) Jika salah satu pihak kepada sesuatu perkahwinan bukan Islam memeluk Agama Islam, maka perbuatan yang demikian tidak boleh dengan sendirinya berkuatkuasa membubarkan perkahwinan itu melainkan dan sehingga disahkan sedemikian oleh Mahkamah.

47. (1) Seseorang suami atau seseorang isteri yang hendak bercerai hendaklah menyerahkan suatu permohonan untuk perceraian kepada Mahkamah dalam borang yang ditetapkan, disertai dengan suatu akuan bertamun mengandungi—

Perceraian
dengan talak
atau dengan
perintah.

- (a) butir-butir mengenai perkahwinan itu dan nama, umur dan jantina anak-anak, jika ada, hasil daripada perkahwinan itu;
- (b) butir-butir mengenai fakta-fakta yang memberi bidangkuasa kepada Mahkamah di bawah seksyen 45;
- (c) butir-butir mengenai apa-apa prosiding yang dahulu mengenai hal ehwal suami isteri antara pihak-pihak itu, termasuk tempat prosiding itu;
- (d) suatu pernyataan tentang sebab-sebab hendak bercerai;
- (e) suatu pernyataan tentang sama ada apa-apa, dan jika ada, apakah langkah-langkah yang telah diambil untuk mencapai perdamaian;
- (f) syarat apa-apa perjanjian berkenaan dengan nafkah dan tempat kediaman bagi isteri dan anak-anak dari perkahwinan itu, jika ada, peruntukan bagi pemeliharaan dan penjagaan anak-anak dari perkahwinan itu, jika ada, dan pembahagian apa-apa aset yang diperolehi melalui usaha bersama pihak-pihak itu, jika ada, atau, jika tiada sesuatu persetujuan tersebut telah tercapai, cadangan pemohon mengenai hal-hal itu; dan
- (g) butir-butir mengenai perintah yang diminta.

(2) Selepas menerima sesuatu permohonan untuk perceraian, Mahkamah hendaklah menyebabkan satu saman diserahkan kepada pihak yang satu lagi itu bersama dengan satu salinan permohonan itu dan akuan bertamun yang dibuat oleh pemohon, dan saman itu hendaklah mengarahkan pihak yang satu lagi itu hadir di hadapan Mahkamah untuk membolehkan Mahkamah menyiasat sama ada pihak yang satu lagi itu bersetuju atau tidak terhadap perceraian itu.

(3) Jika pihak yang satu lagi itu bersetuju terhadap perceraian itu dan Mahkamah berpuashati selepas penyiasatan yang wajar bahawa perkahwinan itu telah pecahbelah dengan tak dapat dipulihkan maka Mahkamah hendaklah menasihatkan suami supaya melafazkan satu talaq di hadapan Mahkamah.

(4) Mahkamah hendaklah merokodkan hal satu talaq itu, dan hendaklah menghantar satu salinan rekod itu yang diperakui kepada Pendaftar yang berkenaan dan kepada Ketua Pendaftar untuk didaftarkan.

(5) Jika pihak yang satu lagi itu tidak bersetuju terhadap perceraian itu atau jika Mahkamah berpendapat bahawa ada kemungkinan yang munasabah bagi suatu perdamaian antara pihak-pihak itu, Mahkamah hendaklah dengan seberapa segera yang boleh melantik suatu jawatankuasa pendamai terdiri daripada seorang Pegawai Agama sebagai pengerusi dan dua orang lain, seorang untuk bertindak bagi pihak suami dan seorang lagi bagi isteri, dan merujuk kes itu kepada jawatankuasa itu.

(6) Pada melantik dua orang itu di bawah seksyen-kecil (5), Mahkamah hendaklah, jika boleh, memberi keutamaan kepada saudara-saudara karib pihak-pihak itu yang tahu akan hal keadaan kes itu.

(7) Mahkamah boleh memberi arahan-arahan kepada jawatankuasa pendamai itu tentang hal menjalankan perdamaian itu dan ia hendaklah menjalankannya mengikut arahan-arahan itu.

(8) Jika jawatankuasa itu tidak dapat bersetuju atau jika Mahkamah tidak berpuashati tentang cara ia menjalankan perdamaian itu, Mahkamah boleh memecat jawatankuasa itu dan melantik jawatankuasa lain bagi menggantikannya.

(9) Jawatankuasa itu hendaklah berusaha mencapai perdamaian dalam tempoh enam bulan dari tarikh ia dibentuk atau dalam tempoh yang lebih lama mengikut sebagaimana yang dibenarkan oleh Mahkamah.

(10) Jawatankuasa itu hendaklah meminta pihak-pihak, itu hadir dan hendaklah memberi tiap-tiap seorang dari mereka peluang untuk didengar dan boleh

mendengar mana-mana orang lain dan membuat apa-apa penyalatan yang difikirkan patut dan boleh, jika ia fikirkan perlu, menangguhkan prosidangnya dari semasa ke semasa.

(11) Jika jawatankuasa pendamai itu tidak dapat mencapai perdamaian dan tidak dapat memujuk pihak-pihak itu supaya hidup semula bersama sebagai suami isteri, jawatankuasa itu hendaklah mengemukakan suatu perakuan tentang hal yang demikian itu dan boleh melampirkan pada perakuan itu apa-apa syor yang difikirkannya patut berkenaan dengan nafkah dan penjagaan anak-anak belum dewasa dari perkahwinan itu, jika ada, berkenaan dengan pembahagian harta, dan berkenaan dengan hal-hal lain berhubung dengan perkahwinan itu.

(12) Tiada seseorang peguamhela dan peguamcara boleh hadir atau bertindak bagi mana-mana pihak dalam sesuatu prosiding di hadapan sesuatu jawatankuasa pendamai dan tiada sesuatu pihak boleh diwakili oleh sesiapa jua, selain daripada seorang ahli keluarganya yang karib, tanpa kebenaran jawatankuasa pendamai itu.

(13) Jika jawatankuasa itu melaporkan kepada Mahkamah bahawa perdamaian telah tercapai dan pihak-pihak itu telah hidup semula bersama sebagai suami isteri, Mahkamah hendaklah menolak permohonan untuk perceraian itu.

(14) Jika jawatankuasa mengemukakan kepada Mahkamah suatu perakuan bahawa ia tidak dapat mencapai perdamaian dan tidak dapat memujuk pihak-pihak itu supaya hidup semula bersama sebagai suami isteri, Mahkamah hendaklah menasihatkan suami yang berkenaan itu melafazkan satu talaq di hadapan Mahkamah, dan jika Mahkamah tidak dapat mendapatkan suami itu hadir di hadapan Mahkamah untuk melafazkan satu talaq, atau jika suami itu enggan melafazkan satu talaq, maka Mahkamah hendaklah merujuk kes itu kepada Hakam untuk tindakan menurut seksyen 48.

(15) Kehendak sekayen-kecil (5) tentang rujukan kepada suatu jawatankuasa pendamai tidak dipakai dalam sesuatu kes—

- (a) di mana pemohon mengatakan bahawa ia telah ditinggal langung oleh pihak yang satu lagi itu dan tidak tahu di mana pihak yang satu lagi itu berada;
- (b) di mana pihak yang satu lagi itu bermastautin di luar Malaysia Barat dan ianya tidak mungkin masuk ke dalam bidang kuasa Mahkamah yang berkenaan itu dalam masa enam bulan selepas tarikh permohonan itu;
- (c) di mana pihak yang satu lagi itu sedang dipenjara selama tempoh tiga tahun atau lebih;
- (d) di mana pemohon mengatakan bahawa pihak yang satu lagi itu sedang mengidap penyakit otak yang tak boleh sembuh; dan
- (e) di mana Mahkamah berpuashati bahawa ada hal keadaan yang luarbiasa yang menyebabkan rujukan kepada suatu jawatankuasa pendamai tidak praktik.

(16) Kecuali sebagaimana diperuntukkan dalam sekayen kecil (17), sesuatu talaq yang dilafazkan oleh suami atau sesuatu perintah yang dibuat oleh Mahkamah tidak boleh berkuatkuasa sehingga tamat tempoh 'iddah.

(17) Jika isteri hamil pada masa talaq itu dilafazkan atau pada masa perintah itu dibuat, talaq atau perintah itu tidak boleh berkuatkuasa sehingga berakhir kehamilan itu.

Penhangtara
oleh Hakim.

48. (1) Jika Mahkamah berpuashati bahawa perkelahian (shiqaq) sentiasa berlaku antara pihak-pihak kepada suatu perkahwinan, Mahkamah boleh melantik, mengikut Hukum Syara', dua orang penimhangtara atau Hakim untuk bertindak bagi pihak suami dan isteri yang berkenaan itu masing-masing.

(2) Pada melantik Hakam di bawah seksyen-kecil (1) Mahkamah hendaklah, jika boleh, memberi keutamaan kepada saudara-saudara karib pihak-pihak yang berkenaan itu yang tahu akan hal keadaan kes itu.

(3) Mahkamah boleh memberi arahan-arahan kepada Hakam tentang hal menjalankan penimbangan dan mereka hendaklah menjalankannya mengikut arahan-arahan itu dan Hukum Syara'.

(4) Jika Hakam tidak dapat bersetuju, atau jika Mahkamah tidak puashati dengan cara mereka menjalankan penimbangan itu, Mahkamah boleh memecat mereka dan melantik Hakam lain bagi menggantikan mereka.

(5) Hakam hendaklah berusaha untuk mendapatkan kuasa penuh daripada prinsipal mereka masing-masing dan boleh, jika kuasa mereka membenarkan, melafazkan satu talaq di hadapan Mahkamah jika dihenarkan sedemikian oleh Mahkamah, dan jika demikian halnya, Mahkamah hendaklah merekodkan lafaz satu talaq itu, dan menghantar satu salinan rekod itu yang diperakui kepada Pendaftar yang berkenaan dan kepada Ketua Pendaftar untuk didaftarkan.

(6) Jika Hakam berpendapat bahawa pihak-pihak itu patut bercerai tetapi tidak dapat memerintahkan perceraian oleh kerana sesuatu sebab, Mahkamah hendaklah melantik Hakam lain dan hendaklah memberi kepada mereka kuasa untuk memerintahkan perceraian dan hendaklah, jika mereka berbuat demikian, merekodkan perintah itu dan menghantarkan satu salinan rekod itu yang diperakui kepada Pendaftar yang berkenaan dan kepada Ketua Pendaftar untuk didaftarkan.

49. (1) Jika suami tidak bersetuju menjatuhkan talaq dengan kerelaannya sendiri, tetapi pihak-pihak itu bersetuju bercerai dengan cara penubusan atau cerai tebus talaq, Mahkamah hendaklah, selepas jumlah bayaran tebus talaq dipersetujui oleh pihak-pihak itu, mengarahkan suami itu melafazkan perceraian dengan cara penubusan, dan perceraian itu adalah ba-in-sughra atau tak boleh dirujukkan.

Perceraian
khul' atau
cerai tebus
talq.

(2) Mahkamah hendaklah merekodkan cerai tebus talaq itu dengan sewajarnya dan menghantarkan satu salinan rekod itu yang diperakui kepada pendaftar yang berkenaan dan kepada Ketua Pendaftar untuk didaftarkan.

(3) Jika jumlah bayaran tebus talaq tidak dipersetujui oleh pihak-pihak itu, Mahkamah boleh mentaksirkan jumlah itu mengikut Hukum Syara' dengan memberi pertimbangan kepada taraf dan sumber kewangan pihak-pihak itu.

(4) Jika suami tidak bersetuju bercerai dengan cara penelusan atau tidak hadir di hadapan Mahkamah sebagaimana diarahkan, atau jika Mahkamah berpendapat bahawa ada kemungkinan yang munasabah bagi suatu perdamaian, Mahkamah hendaklah melantik suatu jawatan kuasa pendamai sebagaimana diperuntukkan di bawah seksyen 47 dan seksyen itu hendaklah dipakai sewajarnya.

50. (1) Seorang perempuan yang beruami boleh, jika berhak mendapat perceraian menurut syarat-syarat surat tal'iq yang dibuat selepas perkahwin, memohon kepada Mahkamah untuk menetapkan bahawa perceraian yang demikian telah berlaku.

(2) Mahkamah hendaklah memeriksa permohonan itu dan membuat suatu penyiasatan mengenai sahnyanya perceraian itu dan, jika berpuashati bahawa perceraian itu adalah sah mengikut Hukum Syara', hendaklah mengesahkan dan merekodkan perceraian itu dan menghantar satu salinan rekod itu yang diperakui kepada Pendaftar yang berkenaan dan kepada Ketua Pendaftar untuk didaftarkan.

51. (1) Dalam seksyen ini "tal'iq raj'i" ertinya perceraian dengan satu atau dua tal'iq yang tidak diikuti dengan habli 'iddah, dan "bersekedudukan semula" ertinya hidup semula sebagai suami isteri dalam tempoh sebelum perceraian menjadi tak boleh dirujukkan.

(2) Jika, selepas sesuatu talaq raj'i, persekedudukan semula berlaku dengan persetujuan bersama, pihak-pihak itu hendaklah melaporkan hal persekedudukan semula itu dan butir-butir lain yang berkaitan dalam tempoh tujuh hari kepada Pendaftar bagi kariah masjid di mana mereka bermastautin.

(3) Pendaftar hendaklah membuat apa-apa penyiasatan yang perlu dan, jika berpuashati bahawa persekedudukan semula telah berlaku mengikut Hukum Syara' hendaklah mendaftarkan persekedudukan semula itu dengan membuat suatu endorsemen pada catatan berhubungan dengan perceraian itu dalam Daftar Perceraian, jika perceraian itu telah didaftarkan olehnya, dan hendaklah meminta pihak-pihak itu menyerahkan kepadanya surat-surat perakuan cerai yang berkaitan dan hendaklah mengeluarkan kepada mereka surat perakuan rujuk dalam borang yang ditetapkan.

(4) Pendaftar hendaklah juga menyerahkan satu salinan surat perakuan rujuk itu kepada Ketua Pendaftar yang mana hendaklah mendaftarkan persekedudukan semula itu dengan membuat suatu endorsemen pada catatan berhubungan dengan perceraian itu dalam Daftar Perceraian yang disimpan olehnya.

(5) Mana-mana pihak kepada suatu perkahwinan yang tidak melaporkan persekedudukan semula sebagaimana dikehendaki oleh seksyen-kecil (2) adalah melakukan suatu kesalahan dan hendaklah dihukum dengan denda tidak lebih daripada lima ratus ringgit atau dengan penjara tidak lebih daripada enam bulan atau dengan kedua-duanya denda dan penjara itu.

(6) Jika perceraian itu tidak didaftarkan oleh Pendaftar yang kepadanya laporan di bawah seksyen-kecil (2) itu dibuat, ia hendaklah merekodkan dalam surat-surat perakuan cerai nombor siri dan butir-butir surat perakuan persekedudukan semula itu dan hendaklah menghantar surat-surat perakuan cerai itu kepada Pendaftar yang telah mengeluarkannya bersama dengan satu salinan surat perakuan persekedudukan semula itu, dan Pendaftar yang satu

lagi hendaklah selepas itu mendaftarkan persekedudukan semula itu dengan memhuat suatu endorsement pada catatan berhubungan dengan perceraian itu dalam Daftar Perceraian dan hendaklah menyerahkan salinan surat perakuan persekedudukan semula itu kepada Ketua Pendaftar yang mana hendaklah mendaftarkan persekedudukan semula itu dengan memhuat endorsement pada catatan berhubungan dengan perceraian itu dalam Daftar Perceraian yang diampun olehnya.

(7) Jika talaq raj'i telah berlaku tanpa diketahui oleh isteri, suami tidak boleh menghendaki atau meminta isteri supaya bersekedudukan semula dengannya tanpa mengizinkan kepadanya hal perceraian itu.

(8) Jika selepas talaq raj'i suami melafazkan ruju' dan isteri telah bersetuju terhadap ruju' itu, isteri boleh, atas permohonan suami, diperintah oleh Mahkamah supaya hidup semula sebagai suami isteri, melainkan jika isteri itu menunjukkan sebab-sebab yang haik mengikut Hukum Syara' sebaliknya, dan jika demikian halnya, Mahkamah hendaklah melantik suatu jawatankuasa pendamai sehagaimana diperuntukkan di bawah seksyen 47 dan seksyen itu hendaklah dipakai sewajarnya.

(9) Jika selepas talaq raj'i suami melafazkan ruju' tetapi isteri telah tidak bersetuju terhadap ruju' itu kerana sebab-sebab yang dibenarkan oleh Hukum Syara' ia tidak boleh diperintah oleh Mahkamah supaya hidup semula sebagai suami isteri, tetapi Mahkamah hendaklah melantik suatu jawatankuasa pendamai sehagaimana diperuntukkan di bawah seksyen 47 dan seksyen itu hendaklah dipakai sewajarnya.

Perintah
untuk
membubarkan
perkahwinan
atau untuk
fasakh.

52. (1) Sesenrang perempuan yang berkahwin di bawah Hukum Syara' adalah berhak mendapat suatu perintah untuk membubarkan perkahwinan atau untuk fasakh atas satu atau lebih daripada alasan-alasan yang berikut, iaitu—

(a) bahawa tempat di mana beradanya suami telah tidak diketahui selama tempoh lebih daripada satu tahun;

- (b) bahawa suami telah cuai atau telah tidak mengadakan peruntukan bagi nafkahnya selama tempoh tiga bulan;
- (c) bahawa suami telah dihukum penjara selama tempoh tiga tahun atau lebih;
- (d) bahawa suami telah tidak menunaikan, tanpa sebab yang munasabah, kewajipan perkahwinannya (nafkah hatin) selama tempoh satu tahun;
- (e) bahawa suami telah mati pucuk pada masa perkahwinan dan masih lagi sedemikian dan isteri tidak tahu pada masa perkahwinan bahawa suami telah mati pucuk;
- (f) bahawa suami telah gila selama tempoh dua tahun atau sedang mengidap penyakit kusta atau vitiligo atau sedang mengidap penyakit kelamin dalam keadaan boleh berjangkit;
- (g) bahawa isteri, setelah dikahwinkan oleh bapa atau datuknya sebelum ia mencapai umur enam belas tahun, menolok perkahwinan itu sebelum mencapai umur lapan belas tahun, dan ia belum disetubuhi oleh suaminya itu;
- (h) bahawa suami menganiayanya, iaitu, antara lain—
 - (i) lazim menyakiti atau menjadikan kehidupannya menderita disebabkan oleh kelakuan aniaya; atau
 - (ii) berkawan dengan perempuan-perempuan jahat atau hidup berperangai keji mengikut pandangan Ilukum Syara'; atau
 - (iii) cuba memaksa isteri hidup secara lucuh; atau
 - (iv) melupuskan harta isteri atau melarang isteri itu dari menggunakan hak-haknya di sisi undang-undang terhadap harta itu; atau
 - (v) menghalang isteri dari menunai atau menjalankan kewajipan atau amalan agamanya; atau

(vi) jika ia mempunyai isteri lebih dari pada seorang, ia tidak melayani isteri yang berkenaan secara adil mengikut kehendak-kehendak Hukum Syara'.

- (i) bahawa walaupun empat bulan berlalu tetapi isteri masih belum diketahui oleh kerana suami berzengaja enggan mensetubuhinya;
- (j) bahawa isteri tidak izin akan perkahwinan itu atau izinya tidak sah, sama ada oleh sebab paksaan, kesilapan, ketidaksempurnaan akal, atau lain-lain hal yang diakui oleh Hukum Syara';
- (k) bahawa pada masa perkahwinan itu isteri, sungguhpun berkelakuan memberi izin yang sah, adalah seorang yang sakit otak, sama ada berterusan atau bersekitangan, dalam erti Ordinan Sakit Otak 1952 dan sakit otaknya adalah dari suatu jenis atau setakat yang menjadikannya tidak layak untuk berkahwin;
- (l) apa-apa alasan lain yang diiktiraf sebagai sah bagi membatalkan perkahwinan atau bagi fasakh di bawah Hukum Syara'.

(2) Tiada sesuatu perintah boleh dibuat atas alasan dalam perenggan (c) dalam seksyen-kecil (1) sehingga hukuman itu telah dikemukakan dan suami telah pun menjalani satu tahun dari hukuman itu.

(3) Sebelum membuat suatu perintah atas alasan dalam perenggan (c) dalam seksyen-kecil (1) Mahkamah hendaklah, atas permohonan suami, membuat suatu perintah menghendaki suami memuaskan hati Mahkamah dalam tempoh enam bulan dari tarikh perintah itu bahawa ia tidak lagi mati pucuk, dan jika suami memuaskan hati Mahkamah sedemikian dalam tempoh itu, tiada sesuatu perintah boleh dibuat atas alasan itu.

(4) Tiada sesuatu perintah boleh dibuat atas mana-mana alasan dalam seksyen-kecil (1) jika suami memuaskan hati Mahkamah bahawa isteri, dengan mengetahui bahawa adalah terbuka kepadanya untuk mendapatkan perkahwinan itu ditolak telah bertingklaku terhadap suaminya dengan cara yang

menyebabkan suami mempercayai dengan munasabah bahawa isteri tidak akan menolak perkahwinan itu, dan bahawa adalah tidak adil kepada suami jika dibuat perintah itu.

53. (1) Jika suami seseorang perempuan telah mati, dipercayai telah mati, atau telah tidak didapati apa-apa perkhawaran mengennainya selama tempoh tujuh tahun atau lebih, dan hal keadaan adalah begitu hingga ia patut, bagi maksud membolehkan perempuan itu berkahwin semula, dianggap mengikut Hukum Syara' sebagai telah mati, tetapi perakuan kematian di bawah Ordinan Pendaftaran Kelahiran dan Kematian 1957 tidak dapat diperolehi. Mahkamah boleh, atas permohonan perempuan itu dan selepas apa-apa penyiasatan yang wajar, mengeluarkan, dalam borang yang ditetapkan, suatu perakuan menganggap suami itu telah mati, dan kemudian daripada itu perempuan itu adalah bebas berkahwin semula mengikut Enakmen ini.

Anggapan
mati.

61/57.

(2) Suatu perakuan yang dikeluarkan di bawah seksyen-kecil (1) hendaklah disifatkan sebagai perakuan kematian suami itu dalam erti seksyen 14 (4) (b).

(3) Dalam hal keadaan yang disebut dalam seksyen-kecil (1), seseorang perempuan adalah tidak berhak berkahwin semula tanpa suatu perakuan yang dikeluarkan di bawah seksyen-kecil (1) walaupun Mahkamah Tinggi mungkin telah memberi kebenaran menganggap suami itu telah mati.

(4) Perakuan yang dikeluarkan di bawah seksyen-kecil (1) hendaklah didaftarkan seolah-olah perakuan itu telah mewujudkan perceraian.

54. (1) Tiap-tiap Pendaftar dan juga Ketua Pendaftar hendaklah masing-masing menyenggara suatu Daftar Perceraian dan Pembatalan dan hendaklah serta-merta mencatatkan di dalamnya butir-butir yang ditetapkan mengenai semua perintah perceraian dan pembatalan yang dihantar kepadanya di bawah seksyen-kecil (2) dan mengenai semua perintah perceraian dan pembatalan yang dipohon di bawah seksyen-kecil (3) untuk didaftarkan.

Penyenggara-
an Daftar
Perceraian
dan
Pembatalan.

(2) Tiap-tiap Mahkamah yang memberi dan merekodkan sesuatu perintah perceraian atau pembatalan atau yang membenar dan merekodkan sesuatu talaq atau apa-apa lain bentuk perceraian hendaklah serta-merta menghantar satu salinan rekod itu yang diperakui kepada Pendaftar yang berkenaan dan kepada Ketua Pendaftar untuk didaftarkan.

(3) Jika sesuatu perkahwinan yang diadnikahkan dalam Negeri Selangor adalah dibubarkan atau dibatalkan dengan suatu perintah Mahkamah yang lynch berbidangkannya di luar Negeri Selangor, salah satu daripada pihak-pihak itu boleh memohon kepada Pendaftar yang berkenaan dan kepada Ketua Pendaftar untuk didaftarkan perintah itu, dan Pendaftar yang berkenaan itu dan Ketua Pendaftar hendaklah mendaftarkan perintah itu apabila berpuas hati bahawa perintah itu adalah satu perintah yang patut diiktiraf sebagai sah bagi maksud-maksud undang-undang dalam Negeri Selangor.

(4) Jika sesuatu lafaz talaq di hadapan Mahkamah atau sesuatu perintah perceraian atau pembatalan, di mana jua telah diberi, telah membubarkan sesuatu perkahwinan yang telah diadnikahkan dalam Negeri Selangor dan telah didaftarkan di bawah Enakmen ini atau di bawah mana-mana undang-undang bertulis yang berkuatkuasa sebelum Enakmen ini, Pendaftar yang berkenaan dan Ketua Pendaftar hendaklah, apabila mendaftarkan talaq atau perintah itu, mengarahkan supaya catatan mengenai perkahwinan itu dalam Daftar Perkahwinan ditandakan dengan perkataan "Dibubarkan" dan dengan rujukan mengenai perbicaraan dalam mana talaq itu telah dilafazkan atau perintah itu telah dibuat.

(5) Apabila mendaftarkan sesuatu talaq atau perintah perceraian atau pembatalan itu dan apabila dihantar kepadanya bayaran yang ditetapkan, Ketua Pendaftar hendaklah mengeluarkan surat perakuan cerai dan pembatalan dalam borang yang ditetapkan kepada kedua-dua pihak itu.

55. Tiada apa-apa lafaz talag atau perintah perceraian atau pembatalan boleh didaftarkan melainkan jika Ketua Panduflar berpuas hati bahawa Mahkamah telah membuat perintah atau perintah-perintah muktamad mengenai penjagaan dan nafkah anak-anak tanggungan mengenai nafkah dan tempat kediaman isteri yang diceraikan, dan mengenai bayaran mut'ah kepadanya.

Perintah perceraian tidak boleh didaftarkan melainkan perintah mengenai nafkah penjagaan dan... telah dibuat.

56. Selain dari haknya untuk memohon nafkah, seseorang perempuan yang telah diceraikan tanpa sebab yang patut oleh suaminya boleh memohon mut'ah atau pemberian saguhati kepada Mahkamah, dan Mahkamah boleh, selepas mendengar pihak-pihak itu dan apabila berpuas hati bahawa perempuan itu telah diceraikan tanpa sebab yang patut, memerintahkan suami membayar sejumlah wang yang wajar dan patut mengikut Hukum Syara'.

Mut'ah atau pemberian saguhati kepada perempuan yang diceraikan tanpa sebab yang patut.

57. Tiada apa-apa jua yang terkandung dalam Enakmen ini boleh menyentuh apa-apa hak yang mungkin ada pada seseorang isteri di bawah Hukum Syara' terhadap maskahwinnya dan pemberian kepadanya atau apa-apa bahagian daripadanya apabila perkahwinannya diubarkan.

Hak terhadap maskahwin, dan... tidak akan menyentuh.

58. (1) Mahkamah adalah mempunyai kuasa, apabila membenarkan lafaz talag atau apabila membuat suatu perintah perceraian, memerintah supaya apa-apa aset yang diperolehi oleh pihak-pihak itu dalam masa perkahwinan dengan usaha bersama mereka dibahagi antara mereka atau supaya mana-mana aset itu dijual dan hasil jualan itu dibahagi antara pihak-pihak itu.

Kuasa Mahkamah memerintah pembahagian harta perceraian

(2) Pada menjalankan kuasa yang diberi oleh seksyen-kecil (1), Mahkamah hendaklah mengambil perhatian tentang—

- (a) takai sumbangan-sumbangan yang telah dibuat oleh tiap-tiap satu pihak dalam bentuk wang, harta, atau kerja bagi memperolehi aset-aset itu;
- (b) apa-apa hutang yang terhutang oleh salah satu pihak yang telah dilakukan bagi manfaat bersama mereka;

(c) keperluan-keperluan anak-anak yang belum dewasa dari perkahwinan itu, jika ada,

dan, tertakluk kepada pertimbangan-pertimbangan itu, Mahkamah hendaklah, dengan seberapa boleh, membuat pembahagian yang sama banyak.

(3) Mahkamah adalah mempunyai kuasa, apabila membenarkan lafaz talaq atau apabila membuat perintah perceraian, memerintah supaya apa-apa aset yang diperolehi dalam masa perkahwinan dengan usaha tunggal satu pihak kepada perkahwinan itu dibahagi antara mereka atau supaya mana-mana aset itu dijual dan hasil jualan itu dibahagi antara pihak-pihak itu.

(4) Pada menjalankan kuasa yang diberi oleh seksyen-kecil (3), Mahkamah hendaklah memberi perhatian kepada—

(a) takat sumbangan-sumbangan yang telah dibuat oleh pihak yang tidak memperoleh aset itu, kepada kebajikan keluarga dengan memelihara rumahtangga atau menjaga keluarga;

(b) keperluan-keperluan anak-anak yang belum dewasa dari perkahwinan itu, jika ada,

dan, tertakluk kepada pertimbangan-pertimbangan itu, Mahkamah boleh membahagikan aset-aset itu atau hasil jualan itu mengikut apa-apa kadar yang difikirkannya munasabah, tetapi, walau bagaimanapun, pihak yang telah memperoleh aset-aset itu dengan ushanya hendaklah menerima suatu kadar yang lebih besar.

(5) Bagi maksud seksyen ini, rujukan-rujukan mengenai aset yang diperolehi dalam masa perkahwinan termasuklah aset-aset yang dipunyai oleh satu pihak sebelum perkahwinan itu yang telah dimajukan pada sebahagian besarnya dalam masa perkahwinan itu oleh pihak yang satu lagi itu atau dengan usaha bersama mereka.

BAGIAN VI

NAFKAH ISTERI, ANAK DAN LAIN-LAIN

59. (1) Tertakluk kepada Hukum Syara', Mahkamah boleh memerintah seseorang lelaki membayar nafkah kepada isteri atau bekas isterinya.

Kuasa
Mahkamah
memerintah
nafkah bagi
isteri, dan
oleh nusyuz.

(2) Tertakluk kepada Hukum Syara' dan pengesahan Mahkamah, seseorang isteri tidaklah berhak mendapat nafkah apabila ia nusyuz atau enggan dengan tidak berpatutan menurut kemahuan atau perintah sah suaminya, iaitu, antara lain—

(a) apabila ia menjauhkan dirinya dari suaminya;

(b) apabila ia meninggalkan rumah suaminya bertentangan dengan kemahuan suaminya;

(c) apabila ia enggan berpindah bersama suaminya ke satu rumah atau tempat lain,

tanpa apa-apa sebab yang sah menurut Hukum Syara'.

(3) Selepas sahaja isteri itu bertaubat dan menurut kemahuan dan perintah sah suaminya, maka isteri itu tidaklah lagi menjadi nusyuz.

60. Mahkamah boleh memerintahkan mana-mana orang yang bertanggung tentang hal itu mengikut Hukum Syara' supaya membayar nafkah kepada seorang lain jika lanya tak upaya, sepenuhnya atau sebahagiannya dari mencari kehidupan oleh sebab kerosakan otak atau jasmani atau tidak sihat dan Mahkamah berpuas hati bahawa memandang kepada kemampuan orang yang pertama tersebut itu adalah munasabah memerintahkan sedemikian.

Kuasa
Mahkamah
memerintah
nafkah bagi
seseorang
tertentu.

61. Pada menentukan jumlah sesuatu nafkah yang hendak dibayar, Mahkamah hendaklah mengasaskan pentaksirannya terutama sekali atas kemampuan dan keperluan pihak-pihak itu, dengan mengira kadar nafkah itu berbanding dengan pendapatan orang yang terhidupnya perintah itu dibuat.

Pentaksiran
nafkah.

62. Mahkamah boleh, apabila menentukan nafkah, memerintahkan orang yang bertanggung membayar nafkah itu supaya memberi cagaran bagi kesemua atau apa-apa bahagiannya dengan meletak hak apa-apa harta pada pemegang-pemegang amanah dengan

Kuasa
Mahkamah
untuk
memerintah-
kan cagaran
diberi bagi
nafkah.

amanah supaya membayar nafkah itu atau sebahagiannya daripada pendapatan harta itu.

Mengku-
pau nafkah.

63. Sesuatu perjanjian untuk membayar, dengan wang atau lain-lain harta, wang pokok bagi menjelaskan segala tuntutan nafkah masa hadapan tidak boleh berkuatkuasa sehingga ia telah diluluskan, dengan atau tanpa syarat-syarat, oleh Mahkamah, tetapi apabila diluluskan sedemikian, hendaklah menjadi suatu pembelaan yang memadai terhadap apa-apa tuntutan nafkah.

lamanya
tempoh
perintah
nafkah

64. Kecuali jika sesuatu perintah nafkah dinyatakan sebagai selama sesuatu tempoh yang lebih singkat atau telah dibatalkan, dan tertakluk kepada seksyen 65, sesuatu perintah nafkah hendaklah tamat apabila mati orang yang kena membayar nafkah itu atau apabila mati orang yang berhak menerima nafkah itu menurut perintah yang telah dibuat itu, mengikut mana yang lebih awal.

Itak
terhadap
nafkah atau
pemberian
selepas
perceraian.

65. (1) Itak bagi seseorang isteri yang telah bercerai untuk menerima nafkah daripada suaminya yang dahulu di bawah sesuatu perintah Mahkamah hendaklah terhenti apabila tamat 'iddah atau apabila isteri itu hidup dalam perzinaan dengan seseorang lain.

(2) Itak bagi seseorang isteri yang telah bercerai untuk menerima pemberian daripada suaminya yang dahulu di bawah sesuatu perjanjian hendaklah terhenti apabila isteri itu berkahwin atau hidup dalam perzinaan dengan seseorang lain, melainkan jika perjanjian itu memperuntukkan selainnya.

Kuasa
Mahkamah
untuk
mengubah
perintah
nafkah.

66. Mahkamah boleh pada bila-bila masa dan dari semasa ke semasa mengubah, atau boleh pada bila-bila masa membatalkan, sesuatu perintah nafkah yang masih berkuatkuasa, sama ada bercagar atau tak bercagar, atas permohonan orang yang berhak menerima atau yang kena membayar nafkah itu menurut perintah yang telah dibuat itu jika Mahkamah herpuashati bahawa perintah itu telah diasaskan atas sesuatu salah pernyataan atau kesilapan fakta atau jika sesuatu perubahan matan telah berlaku tentang hal keadaan.

67. Tertakluk kepada seksyen 63, Mahkamah boleh pada bila-bila masa dan dari semasa ke semasa mengubah syarat-syarat sesuatu perjanjian tentang naskah yang dibuat antara suami dan isteri, sama ada dibuat sebelum atau selepas tarikh yang ditetapkan, jika Mahkamah berpuashati bahawa sesuatu perubahan matan telah berliku tentang hal kendann, walau apapun perintukan yang berlawanan dalam perjanjian itu.

Kuasa Mahkamah untuk mengubah perjanjian naskah.

68. Naskah yang kena dibayar kepada seseorang di bawah sesuatu perintah Mahkamah tidak boleh diserahkan atau dipindah milik atau kena ditahan, dasingkan, atau dikenakan levi untuk atau berkenaan dengan, apa-apa hutang atau tuntutan.

Naskah yang kena dibayar di bawah perintah Mahkamah tidak boleh dipindahkan hak miliknya.

69. (1) Tunggakan naskah yang tak bercagar, sama ada kena dibayar menurut perjanjian atau di bawah sesuatu perintah Mahkamah, boleh dituntut sebagai suatu hutang daripada pihak yang mungkir itu dan, jika tunggakan itu terkumpul kena dibayar sebelum suatu perintah penerimaan dibuat terhadap pihak yang mungkir itu, tunggakan itu boleh dibuktikan dalam kebangkrapannya dan, jika tunggakan itu terkumpul kena dibayar sebelum ia mati, tunggakan itu hendaklah menjadi suatu hutang yang kena dibayar dari harta penakanya.

Menuntut tunggakan naskah.

(2) Tunggakan naskah yang tak bercagar yang terkumpul kena dibayar sebelum orang yang berhak kepadanya itu mati boleh dituntut sebagai suatu hutang oleh wakil diri di sisi undang-undang orang itu.

70. (1) Jika Mahkamah berpuashati bahawa terdapat alasan-alasan untuk membayar naskah, Mahkamah boleh membuat suatu perintah terhadap suami bagi membayar naskah sementara yang akan berkuatkuasa dengan serta-merta dan terus berkuatkuasa sehingga perintah Mahkamah dibuat atas permohonan untuk naskah.

Naskah sementara.

(2) Suami boleh melaraskan naskah sementara yang dibayar dengan amaun yang diperintah supaya dibayar untuk naskah di bawah perintah Mahkamah, dengan syarat bahawa amaun yang diterima oleh isteri, setelah ditolak apa-apa potongan, adalah cukup untuk keperluan asasnya.

Hak tempat tinggal.

71. (1) Seseorang perempuan yang diceraikan adalah berhak tinggal di rumah di mana dia biasa tinggal semasa dia berkahwin selagi suami tidak mendapatkan tempat tinggal lain yang sesuai untuk isteri.

(2) Hak tempat tinggal yang diperuntukkan dalam seksyen-kecil (1) akan terhenti—

(a) jika tempoh 'iddah telah tamat; atau

(b) jika tempoh penjagaan anak telah tamat; atau

(c) jika perempuan itu telah berkahwin semula,

dan sesudah itu suami boleh memohon kepada Mahkamah supaya dikembalikan rumah itu kepadanya.

Kewajipan menanggung nafkah anak.

72. (1) Kecuali jika sesuatu perjanjian-atau sesuatu perintah Mahkamah memperuntukkan selainnya, maka adalah menjadi kewajipan seseorang lelaki menanggung nafkah anaknya, sama ada anak itu berada dalam jagaannya atau dalam jagaan seseorang lain, sama ada dengan mengadakan bagi mereka tempat tinggal, pakaian, makanan, perubatan, dan pelajaran sebagaimana yang munasabah memandang kepada kemampuan dan taraf kehidupannya atau dengan membayar kosnya.

(2) Kecuali seperti tersbut di atas, adalah menjadi kewajipan seseorang yang bertanggung di bawah Hukum 'Syara', supaya menanggung nafkah atau memberi sumbangan kepada nafkah kanak-kanak jika bapa kanak-kanak itu telah mati atau tempat di mana bapanya berada tidak diketahui atau jika dah setakat mana bapanya tidak berupaya menanggung nafkah mereka.

Kuasa Mahkamah memerintahkan nafkah bagi kanak-kanak.

73. (1) Mahkamah boleh pada bila-bila masa memerintahkan seorang lelaki membayar nafkah untuk faedah mana-mana anaknya—

(a) jika ia telah enggan atau cuni mengadakan peruntukan dengan munasabah bagi anaknya itu;

(b) jika ia telah meninggal langsung isterinya dan anaknya itu adalah dalam jagaan isterinya;

- (c) dalam masa menanti keputusan sesuatu prosiding hal ehwal suami isteri; atau
- (d) apabila membuat atau selepas daripada membuat suatu perintah meletakkan anak itu dalam jagaan seseorang lain.

(2) Mahkamah adalah juga berk kuasa memerintahkan seseorang bertanggung di bawah Hukum Syara' supaya membayar atau memberi sumbangan terhadap nafkah seseorang anak jika Mahkamah berpuashati bahawa memandang kepada kemampuannya adalah munasabah bagi Mahkamah memerintahkan sedemikian.

(3) Sesuatu perintah di bawah seksyen-kecil (1) atau (2) boleh mengarahkan supaya pembayaran dibunt kepada orang yang menjaga atau memelihara dan mengawal anak itu atau kepada pemegang-pemegang amanah bagi anak itu.

74. (1) Mahkamah boleh, apabila memerintahkan pembayaran nafkah untuk faedah seseorang anak memerintahkan orang yang bertanggung membayar nafkah itu supaya memberi cagaran bagi kesemua atau sebahagian daripadanya termasuk kuasa menghendaki orang yang bertanggung membayar nafkah itu dengan meletakkan apa-apa harta pada pemegang-pemegang amanah dengan amanah supaya membayar nafkah itu atau sebahagiannya daripada pendapatan harta itu.

Kuasa bagi Mahkamah memerintahkan cagaran bagi nafkah seseorang anak.

(2) Kemungkiran mematuhi perintah menghendaki orang yang bertanggung membayar nafkah itu meletak hak apa-apa harta pada pemegang amanah bagi maksud seksyen-kecil (1) boleh dikenakan hukuman sebagai suatu penghinaan terhadap Mahkamah.

75. Mahkamah boleh, atas permohonan seseorang yang ada mempunyai kepentingan, pada bila-bila masa dan dari semasa ke semasa mengubah, atau boleh pada bila-bila masa membatalkan, sesuatu perintah mengenai penjagaan atau nafkah seseorang anak, jika Mahkamah berpuashati bahawa perintah itu telah diasaskan atas sesuatu salah pernyataan atau kesilapan fakta atau jika sesuatu perubahan matan telah berlaku tentang hal keadaan.

Kuasa bagi Mahkamah mengubah perintah mengenai penjagaan atau nafkah seseorang anak.

Kuasa bagi
Mahkamah
mengubah
perjanjian
penjagaan
atau nafkah
seorang
anak

76. Mahkamah boleh pada bila-bila masa dan dari semasa ke semasa mengubah syarat-syarat sesuatu perjanjian berhubung dengan penjagaan atau nafkah seseorang anak sama ada perjanjian itu dibuat sebelum atau selepas tarikh yang ditetapkan, walau apapun peruntukan yang bertentangan dalam perjanjian itu. Jika Mahkamah berpuashati bahawa adalah munasabah dan untuk kebajikan anak itu berbuat demikian.

Menuntut
tanggungan
nafkah
seorang
anak

**77. Seksyen 69 hendaklah dipakai, dengan pindaan yang sesuai bagi perintah-perintah mengenai pem-
bayaran nafkah untuk faedah seseorang anak.**

Kewajipan
menanggung
nafkah
kanak-
kanak yang
diterima
dalam
keluarga

78. (1) Jika seseorang lelaki telah menerima seseorang kanak-kanak yang bukan anaknya sebagai seorang ahli keluarganya, maka adalah menjadi kewajipannya menanggung nafkah anak-anak itu semasa ia masih seorang kanak-kanak setakat mana bapa dan ibu kanak-kanak itu tidak berbuat demikian, dan Mahkamah boleh membuat apa-apa perintah yang perlu bagi memastikan kebajikan kanak-kanak itu.

(2) Kewajipan yang ditanggungkan oleh seksyen-kecil (1) hendaklah terhenti jika kanak-kanak itu dibawa pergi oleh bapa atau ibunya.

(3) Apa-apa wang yang dihelanjakan oleh seseorang lelaki pada menanggung nafkah seseorang kanak-kanak sebagaimana dikehendaki oleh seksyen-kecil (1) boleh dituntut sebagai suatu hutang daripada bapa atau ibu kanak-kanak itu.

Umurnya
tempoh
perintah
bagi nafkah
anak

79. Kecuali—

- (a) jika sesuatu perintah mengenai nafkah seseorang anak dinyatakan sebagai selama tempoh yang lebih singkat; atau**
- (b) jika sesuatu perintah itu telah dibatalkan; atau**

(c) jika sesuatu perintah itu dibuat untuk—

- (i) seseorang anak perempuan yang belum berkahwin atau yang, oleh sebab sesuatu hilangnya dari segi otak atau jasmani, tidak berkebolehan menanggung nafkah dirinya;
- (ii) seseorang anak lelaki yang, oleh sebab sesuatu hilangnya dari segi otak atau jasmani, tidak berkebolehan menanggung nafkah dirinya.

perintah nafkah hendaklah tamat apabila anak itu mencapai umur lapan belas tahun, tetapi Mahkamah boleh, atas permohonan oleh anak itu atau oleh seseorang lain, melanjutkan perintah nafkah itu supaya meliputi apa-apa tempoh tambahan yang difikirkannya munasabah, bagi membolehkan anak itu mengikuti pelajaran atau latihan lanjut atau lebih tinggi.

80. (1) Jika seseorang perempuan cuai atau enggan menanggung nafkah seseorang anaknya yang tak sahtaraf yang tidak berupaya menanggung nafkah dirinya, melainkan seseorang anak yang dilahirkan akibat rogol, Mahkamah boleh, apabila hal itu dibuktikan dengan sewajarnya, memerintahkan perempuan itu memberi apa-apa elaun bulanan yang difikirkan munasabah oleh Mahkamah.

Kewajipan
menanggung
nafkah
anak-anak
tak sah-
taraf

(2) Jika tuntutan terhadap bapa yang disangkakan, tuntutan itu hendaklah di bawa dalam Mahkamah Majistret yang mana boleh memerintahkan bapa itu memberi apa-apa elaun bulanan yang difikirkan munasabah oleh Mahkamah.

(3) Elaun bulanan di bawah seksyen ini hendaklah kena dibayar dari tarikh bermulanya kecuaian atau keengganan menanggung nafkah itu atau dari sesuatu tarikh yang kemudian mengikut sebagaimana yang dinyatakan dalam perintah itu.

BAHAGIAN VII

PENJAGAAN

Hadanah atau Penjagaan Kanak-kanak

(Orang
orang yang
berhak
menjaga
kanak-
kanak)

81. (1) Tertakluk kepada seksyen 82, ibu adalah yang paling berhak dari segala orang bagi menjaga anak kecilnya dalam masa ibu itu masih dalam perkahwinan dan juga selepas perkahwinannya dibubarkan.

(2) Jika Mahkamah berpendapat bahawa ibu adalah hilang kelayakan di bawah Hukum Syara' dari mempunyai hak terhadap hadanah atau penjagaan anaknya, maka hak itu, tertakluk kepada seksyen-kecil (3), hendaklah berpindah kepada salah seorang yang berikut mengikut susunan keutamaan yang berikut, iaitu—

- (a) nenek sebelah ibu hingga ke atas peringkatnya;
- (b) bapa;
- (c) nenek sebelah bapa hingga ke atas peringkatnya;
- (d) kakak atau adik perempuan seibu sebapa;
- (e) kakak atau adik perempuan seibu;
- (f) kakak atau adik perempuan sebapa;
- (g) anak perempuan dari kakak atau adik perempuan seibu sebapa;
- (h) anak perempuan dari kakak atau adik seibu;
- (i) anak perempuan dari kakak atau adik perempuan sebapa;
- (j) emak saudara sebelah ibu;
- (k) emak saudara sebelah bapa;
- (l) waris lelaki yang boleh menjadi warisnya sebagai 'asabah atau residurai.

(3) Tiada seseorang lelaki berhak terhadap penjagaan seseorang kanak-kanak perempuan melainkan lelaki itu adalah seorang muhrim, iaitu, dia mempunyai pertalian dengan kanak-kanak perempuan itu dalam tanyu diharamkan berkahwin dengannya.

(4) Jika ada beberapa orang dari keturunan atau peringkat yang sama, kesemuanya sama berkelayakan dan bersetuju menjaga kanak-kanak itu, penjagaan hendaklah diamanahkan kepada orang yang mempunyai sifat-sifat paling mulia yang menunjukkan perasaan paling kasih sayang kepada kanak-kanak itu, dan jika kesemuanya sama mempunyai sifat-sifat kemuliaan maka yang tertua antara mereka adalah berhak mendapat keutamaan.

82. Hadinah, iaitu, perempuan yang mempunyai hak mendidik seseorang kanak-kanak, adalah berhak menjalankan hak terhadap hadanah jika—

Kelayakan-kelayakan yang perlu untuk penjagaan.

- (a) ianya adalah seorang Islam;
- (b) ianya adalah sempurna akal;
- (c) ianya berumur yang melayakkan ia memberi kepada kanak-kanak itu jagaan dan kasih sayang yang mungkin diperlukan oleh kanak-kanak itu;
- (d) ianya berkelakuan baik dari segi akhlak Islamiah; dan
- (e) ianya tinggal di tempat di mana kanak-kanak itu tidak mungkin menghadapi apa-apa akibat buruk dari segi akhlak atau jasmani.

83. Hak seseorang perempuan terhadap hadanah adalah hilang—

Ragaimana hak penjagaan hilang

- (a) jika perempuan itu berkahwin dengan seorang lelaki yang tidak mempunyai pertalian dengan kanak-kanak itu dalam mana orang lelaki itu dilarang berkahwin dengan kanak-kanak itu, tetapi adalah kembali semula apabila perkahwinan itu dibubarkan;
- (b) jika perempuan itu berkelakuan buruk secara keterlaluan dan terbuka;
- (c) jika perempuan itu menukar pemas tautinannya dengan tujuan untuk mencegah bapa kanak-kanak itu dari menjalankan pengawasan yang perlu ke atas kanak-kanak itu, kecuali bahawa seseorang isteri yang bercerai boleh mengambil anaknya sendiri ke tempat lahir isteri itu;

(d) jika perempuan itu murtad;

(e) jika perempuan itu mencuaikan atau menganiaya kanak-kanak itu.

1 amanya
penjagaan

84. (1) Hak hadinah bagi menjaga seseorang kanak-kanak adalah tamat setelah kanak-kanak itu mencapai umur tujuh tahun, jika kanak-kanak itu lelaki, dan umur sembilan tahun, jika kanak-kanak itu perempuan, tetapi Mahkamah boleh, atas permohonan hadinah, membenarkan ia menjaga kanak-kanak itu sehingga kanak-kanak itu mencapai umur sembilan tahun, jika kanak-kanak itu lelaki, dan umur sebelas tahun, jika kanak-kanak itu perempuan.

(2) Setelah tamatnya hak hadinah, penjagaan adalah turun kepada bapa, dan jika kanak-kanak itu telah mencapai umur kecerdikan (mumaiyiz), maka kanak-kanak itu adalah berhak memilih untuk tinggal dengan sama ada ibu atau bapanya, melainkan jika Mahkamah memutuskan sebaliknya.

Penjagaan
anak-anak
tak
sahtaraf

85. Penjagaan kanak-kanak tak sahtaraf adalah semata-mata pada ibu dan saudara mara ibu.

Kuasa
Mahkamah
mem
buat perintah
mengenal
penjagaan.

86. (1) Walau apapun peruntukan seksyen 81, Mahkamah boleh pada bila-bila masa dengan perintah memilik untuk meletakkan seseorang kanak-kanak dalam jagaan salah seorang daripada orang-orang yang tersebut di dalam seksyen itu atau, jika ada hal keadaan yang luar biasa yang menyebabkan tidak dilingini bagi kanak-kanak itu diamanahkan kepada salah seorang daripada orang-orang itu, Mahkamah boleh dengan perintah meletakkan kanak-kanak itu, dalam jagaan mana-mana orang lain atau mana-mana persatuan yang tujuan-tujuannya adalah termasuk kebajikan kanak-kanak.

(2) Untuk memutuskan dalam jagaan siapakah seseorang kanak-kanak patut diletakkan, pertimbangan yang utama ialah kebajikan kanak-kanak itu dan, tertakluk kepada pertimbangan itu, Mahkamah hendaklah memberi perhatian kepada—

(a) kemahuan-kemahuan ibu bapa kanak-kanak itu; dan

(b) kemahuan-kemahuan kanak-kanak itu, jika ia telah meningkat umur dapat menyatakan sesuatu pendapatnya sendiri.

(3) Adalah menjadi suatu anggapan yang boleh dipatahkan bahawa adalah untuk kebaikan seseorang kanak-kanak dalam masa ia kecil supaya berada bersama ibunya, tetapi pada memutuskan sama ada anggapan itu dipakai bagi fakta-fakta sesuatu kes tertentu, Mahkamah hendaklah memberi perhatian kepada tidak baiknya mengacau kehidupan seseorang kanak-kanak dengan bertukar-tukarnya jagaan.

(4) Jika ada dua orang atau lebih kanak-kanak dari sesuatu perkahwinan, Mahkamah tidaklah terikat menetapkan kedua-dua atau kesemuanya dalam jagaan orang yang sama tetapi hendaklah menimbangkan kebajikan tiap-tiap seorangnya secara berasingan.

87. (1) Sesuatu perintah jagaan boleh dihuat tertakluk kepada apa-apa syarat yang difikirkan oleh Mahkamah patut dikenakan dan, tertakluk kepada syarat-syarat, jika ada, yang dipakai dari semasa ke semasa, perintah itu adalah menghakkan orang yang diberi jagaan itu untuk memutuskan semua soal berhubung dengan pendidikan dan pelajaran kanak-kanak itu.

Perintah
tertakluk
kepada
syarat-syarat.

(2) Tanpa menyentuh keluasan seksyen-kecil (1), sesuatu perintah jagaan boleh—

(a) mengandungi syarat-syarat tentang tempat di mana kanak-kanak itu akan tinggal dan cara pelajarannya;

(b) mengadakan peruntukan bagi kanak-kanak itu berada bagi sementara dalam pemeliharaan dan kawalan seseorang yang lain daripada orang yang diberi jagaan itu;

(c) mengadakan peruntukan bagi kanak-kanak itu melawat ibu atau bapa yang tidak diberi jagaan atau seseorang dari keluarga ibu atau bapa yang telah mati atau tidak diberi jagaan pada masa-masa dan bagi apa-apa tempoh sebagaimana yang difikirkan munasabah oleh Mahkamah;

- (d) memberi ibu atau bapa yang tidak diberi jagaan atau seseorang dari keluarga ibu atau bapa yang telah mati atau tidak diberi jagaan hak untuk berjumpa dengan kanak-kanak itu pada masa-masa dan dengan seberapa kerap yang difikirkan munasabah oleh Mahkamah; atau
- (e) melarang orang yang diberi jagaan itu daripada membawa kanak-kanak itu keluar dari Malaysia.

Penjagaan ke atas Orang dan Harta

(orang-orang yang berhak kepada penjagaan.

88. (1) Sungguhpun hak terhadap hadanah atau penjagaan anak mungkin terletak pada seseorang lain, bapa adalah penjaga hakiki yang pertama dan utama bagi diri dan harta anaknya yang belum dewasa, dan apabila bapa telah mati, maka hak di sisi undang-undang bagi menjaga anaknya itu adalah turun kepada salah seorang yang berikut mengikut susunan keutamaan yang berikut, iaitu—

- (a) datuk lelaki di sebelah bapa;
- (b) wasi yang dilantik menurut wasiat bapa;
- (c) wasi kepada wasi bapa;
- (d) wasi datuk lelaki di sebelah bapa;
- (e) wasi kepada wasi datuk di sebelah bapa;

dengan syarat dia adalah seorang Islam, seorang dewasa, adalah siuman dan boleh dipercayai.

(2) Bapa adalah sentiasa mempunyai kuasa paling luas untuk membuat melalui wasiat apa-apa perkiraan yang difikirkannya baik sekali berhubung dengan penjagaan anak-anaknya yang masih kanak-kanak dan berhubung dengan hal memperlindungi kepentingan-kepentingan mereka, dengan syarat ia adalah siuman sepenuhnya.

(3) Seksyen-kecil (1) tidak boleh dipakai jika hak-hak dan syarat-syarat bagi suratcara yang meletakkan harta pada kanak-kanak itu terang-terang tidak membenarkan orang-orang yang tersebut di dalamnya

daripada menjalankan apa-apa kuasa ke atas harta itu, dan dalam hal yang demikian Mahkamah hendaklah melantik seorang penjaga bagi harta kanak-kanak itu.

(4) Bagi maksud-maksud penjagaan ke atas diri dan harta seseorang hendaklah diistifatkan sebagai kanak-kanak melainkan ia telah genap umur lapan belas tahun.

89. (1) Berkennan dengan harta takalih, seseorang penjaga di sisi undang-undang tidak mempunyai apa-apa kuasa untuk menjual, kecuali dalam hal-hal yang berikut, iaitu—

Kuasa ke atas
harta tak-
alih dan
harta alih.

- (a) jika, dengan menjual harta itu kepada orang luar, ia boleh mendapat harga sekurang-kurangnya dua kali ganda harga harta itu;
- (b) jika kanak-kanak itu tidak mempunyai apa-apa mata pencarian lain, dan penjualan itu adalah benar-benar perlu untuk menanggung nafkahnya, dan kanak-kanak itu tidak mempunyai apa-apa harta lain;
- (c) jika harta itu perlu dijual bagi maksud menjelaskan hutang pewasiat, yang tidak dapat diselesaikan jika harta itu tidak dijual;
- (d) jika ada sesuatu peruntukan am dalam wasiat pewasiat itu yang tidak dapat dikuatkuasakan dengan tidak dijual harta itu;
- (e) jika pendapatan yang terkumpul dari harta pesaka itu tidak mencukupi untuk membayar perbelanjaan yang telah dilakukan dalam menguruskannya dan untuk membayar hasil tanah;
- (f) jika harta itu sedang diancam bahaya yang akan menyebabkannya menjadi musnah atau binasa oleh kerana reput;
- (g) jika harta itu ada dalam tangan orang yang tidak berliak kepadanya, dan penjagaan itu ada sebab bagi mengkhawatiri bahawa tidak ada peluang bagi mendapatkan pemulihan yang saksama; atau

(4) dalam sesuatu hal lain, jika harta itu benar-benar perlu dijual atas alasan-alasan lain yang dibenarkan oleh Hukum Syara' dan penjualan itu adalah nyata atau jelas sekali untuk faedah kanak-kanak itu.

(2) Berkennan dengan harta alih, seseorang penjaga di sisi undang-undang adalah mempunyai kuasa menjual atau menyandarkan barang-barang dan harta-benda kanak-kanak itu, jika ia berkehendakkan keperluan-keperluan yang mustahak, seperti makanan, pakaian dan asuhan; dan jika harta alih seseorang kanak-kanak adalah dijual dengan ikhlas dan jujur bagi sesuatu halasan yang memadal dengan tujuan untuk melaburkan hasil jualan itu dengan selamat dan untuk memperolehi pendapatan tambahan, maka penjualan harta itu hendaklah dikira sebagai sah.

Perlantikan
penjaga-
penjaga oleh
Mahkamah.

90. (1) Jika tidak ada penjaga-penjaga di sisi undang-undang, maka kewajiban bagi melantik seseorang penjaga untuk memperlindungi dan memelihara harta kanak-kanak itu adalah terletak ke atas Mahkamah dan pada membuat sesuatu perlantikan Mahkamah hendaklah terutama sekali memberi pertimbangan-pertimbangan kepada kebajikan kanak-kanak itu.

(2) Pada menimbangkan apakah akan menjadi kebajikan bagi kanak-kanak itu, Mahkamah hendaklah menganibil perhatian tentang umur dan jantina kanak-kanak itu, watak dan kebolehan penjaga yang dicadangkan itu dan bagaimana karibnya persaudaraannya dengan kanak-kanak itu; kemahuan-kemahuan, jika ada, ibubapanya yang telah mati, dan apa-apa hubungan penjaga yang dicadangkan itu yang sedia ada dan yang dahulu dengan kanak-kanak itu atau dengan hartanya, dan jika kanak-kanak itu telah mencapai umur membolehkannya untuk membuat sesuatu pilihan yang bijak, maka Mahkamah boleh menimbangkan pilihannya itu.

Perlantikan
itu sebagai
penjaga
melalui
wasiat.

91. Seseorang ibu, sama ada seorang Islam atau seorang Kitabiyah, boleh dilantik dengan sah menjadi wasi bagi bapa, dan dalam hal yang demikian ibu itu boleh menjalankan kuasa-kuasanya sebagai penjaga melalui wasiat atau, jika tidak ada seorang penjaga di

sisi undang-undang ia boleh dilantik sebagai penjaga ui sisi undang-undang oleh Mahkamah, tetapi jika ia tidak dilantik sebagai demikian maka ia tidak boleh membuat apa-apa urusan mengenai harta kanak-kanak itu.

92. Jika Mahkamah melantik ibu menjadi penjaga, Mahkamah boleh juga melantik seorang lain menjadi penjaga sama ada bagi diri atau harta kanak-kanak itu atau kedua-duanya, untuk bertindak bersama dengan ibu itu.

Penjaga
bersama
dengan ibu.

93. Pada melantik seseorang penjaga bagi harta seseorang kanak-kanak, Mahkamah boleh, dengan perintah, menentukan, menyekat, atau memperluaskan kuasa penjaga herhubung dengannya, setakat mana yang perlu bagi kebajikan kanak-kanak itu.

Perubahan
kuasa
penjaga
harta.

94. Mahkamah boleh pada bila-bila masa dan dari semasa ke semasa memecat seseorang penjaga, sama ada seorang ibu bapa atau orang lain dan sama ada ianya adalah penjaga bagi diri atau harta kanak-kanak, dan boleh melantik seorang lain menjadi penjaga untuk menggantikannya.

Pemecatan
penjaga.

95. (1) Jika seseorang dilantik oleh Mahkamah menjadi penjaga bagi harta seseorang kanak-kanak maka ia hendaklah, melainkan jika Mahkamah memerintahkan selainnya, memberi cagaran dengan nilai sebanyak mana yang ditetapkan bahawa ia akan melaksanakan kewajipan-kewajipan sebagai penjaga dengan sewajarnya.

Cagaran
hendaklah
diberi.

(2) Cagaran itu hendaklah diberi mengikut cara yang ditetapkan pada masa itu bagi penerima-penerima yang dilantik oleh Mahkamah; dan penjaga yang dilantik itu hendaklah mengemukakan akaun-akaunnya pada tempoh-tempoh yang diperintahkan, dan hendaklah membayar apa-apa haki yang diperakui kena dibayar olehnya ke dalam Mahkamah mengikut cara yang ditetapkan bagi penerima-penerima.

Harta Kanak-kanak yang dilantik oleh Mahkamah.

96. (1) Seseorang penjaga bagi harta seseorang kanak-kanak yang dilantik oleh Mahkamah tidak boleh, tanpa kebenaran Mahkamah—

- (a) menjual, menggadai, menggadai janji, menukar, ataupun dengan cara lain melepaskan milik mana-mana harta alih atau harta takalih kanak-kanak itu; atau
- (b) memajukkan mana-mana tanah kepunyaan kanak-kanak itu selama tempoh lebih daripada satu tahun.

(2) Apa-apa pelupusan harta seseorang kanak-kanak yang dilakukan bersalahan dengan seksyen ini boleh ditetapkan sebagai taksah, dan atas penetapan itu Mahkamah boleh membuat apa-apa perintah yang pada pendapatannya perlu untuk mengembalikan harta yang dilupuskan itu kepada kanak-kanak itu.

(3) Mahkamah tidak boleh membuat apa-apa perintah di bawah seksyen-kecil (2) melainkan jika perlu atau baik bagi kepentingan kanak-kanak itu.

Penjaga tidak boleh membuat akuan penyelesaian mengenai harta modal.

97. Seseorang penjaga bagi harta seseorang kanak-kanak yang dilantik oleh Mahkamah tidak boleh, melainkan jika Mahkamah memerintah sebaliknya dalam suatu hal, diberikannya untuk memberi akuan penyelesaian yang sewajarnya bagi apa-apa legasi atau apa-apa wang modal lain yang kena dibayar kepada atau boleh diterima oleh kanak-kanak itu.

Penjaga tidak menanggung kanak-kanak dari pendapatan.

98. (1) Seseorang penjaga bagi harta seseorang kanak-kanak yang dilantik oleh Mahkamah boleh membuat peruntukan yang berpatutan dari pendapatan harta itu untuk menanggung naskah dan pelajaran kanak-kanak itu memandang kepada taraf kehidupan kanak-kanak itu; tetapi tiada apa-apa jumlah wang lebih daripada tiga ratus ringgit sebulan boleh digunakan sedemikian tanpa kebenaran Mahkamah.

(2) Jika pendapatan dari harta kanak-kanak itu yang ada dalam tangan penjaga itu tidak mencukupi untuk maksud itu, atau jika wang adalah dikehendaki untuk

Kemajuan kanak-kanak itu, maka Mahkamah boleh memerintahkan supaya peruntukan bagi maksud itu dindakan dari harta modal kanak-kanak itu dan, bagi maksud itu, Mahkamah boleh membenarkan apa-apa bahagian dari harta kanak-kanak itu dijual, digadai, atau digadai janji dan boleh memberi apa-apa arahan mengenainya sebagaimana yang perlu bagi kepentingan kanak-kanak itu.

99. (1) Jika memandang kepada taraf kehidupan kanak-kanak itu dan kepada nilai hartanya dan juga kepada segala hal keadaan kes yang berkenaan adalah didapati bermanfaat supaya harta modal kanak-kanak itu digunakan bagi menanggung nafkahnya, pelajaran, atau kemajuannya dengan cara yang boleh mengelakkan belanja bagi membuat permohonan kepada Mahkamah, maka Mahkamah, daripada melantik seorang penjaga bagi harta kanak-kanak itu, boleh memerintahkan supaya segala harta kanak-kanak itu, dari apa jua jenis pun, diletakkan dalam tangan seseorang yang akan dilantik oleh Mahkamah, dengan kuasa penuh membuat apa-apa urusan dan untuk menggunakan harta itu bagi maksud yang tersebut di atas menurut budibicaranya sendiri bebas dari apa-apa kawalan; dan dalam hal yang demikian resit dari orang yang dilantik itu adalah menjadi akuan penyelesaian yang sewajarnya bagi sesiapa jua yang membuat apa-apa pembayaran atau pindah milik apa-apa harta kepadanya bagi pihak kanak-kanak itu.

Perintah khas mengenai harta kecil.

(2) Seseorang yang dilantik di bawah seksyen-kecil (1) boleh diperintahkan oleh Mahkamah supaya mengemukakan suatu akaun mengenai urusan-urusan yang dibuat olehnya mengenai harta kanak-kanak itu.

(3) Mahkamah boleh, kerana sesuatu sebab yang memadai, membatalkan apa-apa perintah, atau memansuhkan apa-apa perantukan, yang dibuat di bawah seksyen-kecil (1), dan boleh melantik seorang lain dengan memberi kepadanya kuasa yang sama atau apa-apa kuasa yang lebih besar atau lebih kecil yang difikirkannya patut, atau boleh melantik seorang penjaga bagi harta kanak-kanak itu.

Permohonan
untuk men-
dapatkan
pendapat,
dsb

100. Seseorang penjaga boleh memohon kepada Mahkamah untuk mendapatkan pendapat, nasihat, atau budi-hicaranya atas apa-apa soal mengenai pengurusan atau pentadbiran harta kanak-kanak itu.

Perintah
larangan
rich
Mahkamah.

101. (1) Walau apapun peruntukan-peruntukan seksyen 89, Mahkamah boleh, jika ia fikirkan perlu berbuat demikian, membuat suatu perintah melarang bapa atau datuk lelaki di sebelah bapa seorang kanak-kanak atau wasi-wasi mereka masing-masing atau wasi-wasi kepada wasi-wasi mereka masing-masing dari—

(a) menjual, menggadaikan, menggadai janji, menukar, ataupun dengan cara lain melepaskan milik apa-apa harta alih atau harta takalih kanak-kanak itu; atau

(b) memajakkan mana-mana tanah kepunyaan kanak-kanak itu selama tempoh lebih daripada satu tahun,

tanpa mendapat kebenaran terlebih dahulu dari Mahkamah.

(2) Apa-apa pelupusan harta seseorang kanak-kanak bersalahan dengan perintah itu boleh ditetapkan sebagai taksah, dan atas penetapan itu, Mahkamah boleh membuat sesuatu perintah yang difikirkannya perlu untuk mengembalikan harta yang dilupuskan itu kepada kanak-kanak itu.

(3) Mahkamah tidak boleh membuat apa-apa perintah di bawah seksyen-kecil (2) melainkan jika perlu atau baik bagi kepentingan kanak-kanak itu.

Penjaga
bagi anak
yatim.

102. Jika bapa dan datuk lelaki seseorang kanak-kanak telah mati tanpa melantik seorang penjaga melalui wasiat, mana-mana Kadi, penghulu, pegawai polis yang berpangkat tidak rendah daripada Sarjan, mana-mana orang yang menjaga kanak-kanak itu, atau mana-mana orang yang ada mempunyai kuasa-kuasa seorang Pelindung di bawah Akta Kanak-kanak dan Orang-orang Muda 1947, boleh menyebabkan kanak-kanak itu dibawa ke hadapan Mahkamah dan Mahkamah boleh melantik seorang penjaga sama ada bagi diri atau harta kanak-kanak itu, atau kedua-duanya.

Atas 212

103. (1) Tiada apa jua pun dalam Akta Penjagaan Kanak-kanak 1961 yang berlawanan dengan Agama Islam boleh dipakai bagi seseorang yang berumur kurang daripada lapan belas tahun yang beragama Islam dan yang bapanya beragama Islam atau pada tarikh kematiannya beragama Islam atau, mengenai seorang kanak-kanak yang tak sahtaraf, yang ibunya beragama Islam atau telah beragama Islam.

Akta Penjagaan Kanak-kanak 1961 tidak boleh dipakai jika berlawanan dengan agama Islam 17

(2) Mengenai mana-mana orang lain, Akta tersebut, setakat mana ia berlawanan dengan agama Islam, hendaklah terhenti dipakai baginya apabila ia menganuti agama Islam jika pada tarikh itu ia telah genap umur lapan belas tahun atau, jika belum lagi genap umur itu, ia menganuti agama Islam dengan persetujuan orang yang di bawah Akta itu adalah penjaga bagi diri kanak-kanak itu.

104. Apabila menimbangkan apa-apa soal hubungan dengan penjagaan atau nafkah seseorang kanak-kanak, Mahkamah hendaklah, bila-bila juga praktik, menerima nasihat seseorang, sama ada pegawai awam atau tidak yang terlatih atau berpengalaman dalam kehajikan kanak-kanak tetapi Mahkamah tidak terikat menurut nasihat itu.

Mahkamah hendaklah mengambil perhatian tentang nasihat pegawai-pegawai kehajikan dan.

105. (1) Mahkamah boleh, atas permohonan bapa atau ibu seseorang anak—

Kuasa Mahkamah untuk menghalang atau dibawa keluar di Malaysia

(a) jika keputusan sesuatu perbicaraan hal ehwal suami isteri belum selesai; atau

(b) jika di bawah sesuatu perjanjian atau di bawah perintah Mahkamah, hanya ibu sahaja atau bapa sahaja ada mempunyai jagaan atas anak itu manakala yang satu lagi itu tidak ada mempunyai jagaan,

mengeluarkan suatu tegahan menahan pihak yang satu lagi itu daripada membawa anak itu keluar dari Malaysia atau Mahkamah boleh membenarkan anak itu dibawa keluar dari Malaysia sama ada tanpa syarat atau tertakluk kepada apa-apa syarat atau pengakuan yang difikirkan patut oleh Mahkamah.

(2) Mahkamah boleh, atas permohonan seseorang yang ada mempunyai kepentingan, mengeluarkan

suatu tegahan menahan seseorang, lain daripada orang yang ada mempunyai jagaan atas kanak-kanak itu, daripada membawa seseorang kanak-kanak keluar dari Malaysia.

(3) Kemungkiran mematuhi sesuatu perintah yang dibuat di bawah seksyen ini boleh dikenakan hukuman sebagai suatu penghinaan terhadap Mahkamah.

Relif-relif Lain

Kuasa bagi Mahkamah membatalkan dan menahan perpindahan-perpindahan yang dimaksud untuk mengesahkan tuntutan-tuntutan nafkah.

106. (1) Jika—

- (a) sesuatu perbicaraan hal ehwal suami isteri belum selesai; atau
- (b) sesuatu perintah telah dibuat di bawah seksyen 56, 59, atau 73 dan belum lagi dibatalkan; atau
- (c) nafkah kena dihayar di bawah sesuatu perjanjian kepada atau untuk sedek seorang isteri atau isteri yang dahulu atau anak,

Mahkamah adalah berkuasa atas permohonan—

- (i) jika ia berpuashati bahawa apa-apa perpindahan harta telah dilakukan oleh suami atau suami yang dahulu atau ibu atau bapa bagi orang yang telah membuat atau yang bagi pihaknya telah dibuat permohonan itu, dalam masa tiga tahun sebelumnya, dengan tujuan di pihak orang yang melakukan perpindahan itu hendak mengurangkan kemampuannya membayar nafkah atau kemampuan suami itu membayar mut'ah atau hendak menghalangi isterinya daripada apa-apa hak berhubungan dengan harta itu, tertakluk kepada seksyen-kecil (2) menghendak orang yang membuat perpindahan itu membatalkan perpindahan itu; dan
- (ii) jika ia berpuashati bahawa sesuatu perpindahan harta dicadang hendak dilakukan dengan sesuatu tujuan yang demikian, memberi suatu tegahan menahan perpindahan itu.

(2) Bagi maksud-maksud seksyen ini—

“harta” ertinya apa-apa jenis harta, alih atau takalih, dan termasuklah wang;

“perpindahan” termasuklah sesuatu penjualan, pemberian, pajakan, gadai janji atau apa-apa transaksi lain yang dengannya pemunyaan atau pemilikan harta itu adalah dipindahmilik atau dibebankan tetapi tidaklah termasuk sesuatu perpindahan yang dilakukan kerana wang atau sesuatu bernilai wang kepada atau untuk saedah seseorang yang bertindak dengan suci hati dan dengan tidak mengetahui tujuan perpindahan itu dilakukan.

(3) Kemungkiran mematuhi sesuatu perintah yang dibuat di bawah seksyen ini boleh dikenakan hukuman sebagai suatu penghinaan terhadap Mahkamah.

107. (1) Mahkamah adalah berkuasa dalam masa perbicaraan hal ehwal suami isteri masih berjalan atau pada atau selepas pemberian sesuatu perintah perceraian, fasakh, atau pembatalan, memerintahkan seseorang menahan dirinya dari mengganggu atau menceroboh dengan apa-apa cara pun ke atas suami atau isteri atau bekas suami atau bekas isterinya.

Tegahan
terhadap
gangguan.

(2) Kemungkiran mematuhi sesuatu perintah yang dibuat di bawah seksyen ini boleh dikenakan hukuman sebagai suatu penghinaan terhadap Mahkamah.

BAHAGIAN VIII

PELBAKAI

108. (1) Sesuatu perkahwinan orang Islam yang dilakukan di luar Malaysia, lain daripada perkahwinan yang diikadnikahkan di sesuatu Kedutaan, Suruhanjaya Tinggi, atau Pejabat Konsul Malaysia di bawah seksyen 24 hendaklah diiktiraf sebagai sah bagi segala maksud Enakmen ini jika—

Pengiktirafan
perkahwinan
orang Islam
yang dilaku-
kan di luar
Malaysia.

(a) Perkahwinan itu telah dilakukan mengikut cara yang dikehendaki atau dibenarkan oleh undang-undang tempat di mana ia telah dilakukan;

- (b) tiap-tiap satu pihak itu ada mempunyai, pada masa perkahwinannya itu, keupayaan berkahwin di bawah undang-undang tempat bermastautinnya; dan
- (c) jika salah satu pihak itu adalah seorang pemastautin di Negeri Selangor, kedua-dua pihak ada mempunyai keupayaan berkahwin mengikut Enakmen ini.

(2) Walau apapun peruntukan seksyen-kecil (1) sesuatu perkahwinan orang Islam yang dilakukan di bawah seksyen-kecil (1) tidak boleh didaftarkan di bawah Enakmen ini jika perkahwinan itu tetap bersalahan dengan seksyen 23 sekiranya perkahwinan itu telah dilakukan dalam Negeri Selangor.

Pengiktirafan perkahwinan-perkahwinan yang dilakukan di Kedutaan-kedutaan, dan di Negeri Selangor.

109. (1) Sesuatu perkahwinan orang Islam yang bukan warganegara Malaysia yang dilakukan di sesuatu Kedutaan, Suruhanjaya Tinggi atau Pejabat Konsul Negara asing di Negeri Selangor hendaklah diiktiraf sebagai sah bagi segala maksud Enakmen ini jika—

- (a) perkahwinan itu telah dilakukan mengikut cara yang dikehendaki atau dihenarkan oleh undang-undang negara Kedutaan, Suruhanjaya atau Pejabat Konsul itu, mengikut cara yang dihenarkan di bawah Enakmen ini;
- (b) tiap-tiap satu pihak itu ada mempunyai, pada masa perkahwinannya itu, keupayaan berkahwin di bawah undang-undang tempat bermastautinnya; dan
- (c) jika salah satu pihak itu adalah seorang pemastautin di Negeri Selangor, kedua-dua pihak ada mempunyai keupayaan berkahwin mengikut Enakmen ini.

(2) Sesuatu perkahwinan orang Islam yang dilakukan di bawah seksyen-kecil (1) tidak boleh didaftarkan di bawah Enakmen ini jika perkahwinan itu tetap bersalahan dengan seksyen 23 sekiranya

perkahwinan itu dilakukan dalam Negeri Selangor di luar Kedutaan, Suruhanjaya Tinggi, atau Pejabat Konsul negara itu.

Kesahlarasan Anak

110. Jika seseorang perempuan yang berkahwin dengan seseorang lelaki melahirkan seorang anak enam bulan qamariah atau lebih dari tarikh perkahwinannya itu atau dalam masa empat tahun qamariah selepas perkahwinannya itu dibubarkan sama ada oleh sebab kematian lelaki itu atau oleh sebab perceraian, dan perempuan itu pula tidak berkahwin semula, maka lelaki itu hendaklah disifatkan sebagai bapa anak itu, tetapi lelaki itu boleh, dengan cara li'an atau kutukan, menafikan anak itu sebagai anaknya di hadapan Mahkamah.

Siapa sah yang dikati-kan sebagai bapa

111. Jika anak itu dilahirkan lebih daripada empat tahun qamariah selepas perkahwinan itu dibubarkan sama ada oleh sebab kematian lelaki itu atau oleh sebab perceraian, lelaki itu tidak boleh disifatkan sebagai bapa anak itu melainkan jika lelaki itu atau mana-mana warisnya menegaskan bahawa anak itu adalah anak lelaki itu.

Kelahiran lebih empat tahun selepas pembubaran perkahwinan.

112. Jika seorang perempuan, yang tidak berkahwin semula, membuat satu pengakuan bahawa tempoh 'iddahnya telah tamat sama ada 'iddah itu adalah oleh sebab kematian atau perceraian dan perempuan itu kemudiannya melahirkan seorang anak, maka suami perempuan itu tidak boleh disifatkan sebagai bapa anak itu melainkan jika anak itu telah dilahirkan kurang daripada empat tahun qamariah dari tarikh perkahwinan itu dibubarkan oleh sebab kematian suaminya itu atau oleh sebab perceraian.

Kelahiran selepas pengakuan bahawa 'iddah telah tamat.

113. Jika seorang lelaki melakukan persetubuhan syubhah dengan seorang perempuan dan kemudiannya perempuan itu melahirkan seorang anak dalam tempoh antara enam bulan qamariah hingga empat tahun qamariah selepas persetubuhan itu, maka lelaki itu hendaklah disifatkan sebagai bapa anak itu.

Persetubuhan syubhah.

Syarat-syarat
bagi
pengakuan
yang sah

114. Jika seseorang lelaki mengaku seorang lain, sama ada dengan nyata atau dengan cara yang difahamkan, sebagai anaknya yang sah, lelaki itu hendaklah disifatkan sebagai bapa anak itu jika syarat-syarat yang berikut dipenuhi, iaitu—

- (a) tiada seseorang lain disifatkan sebagai bapa anak itu;
- (b) perbezaan antara umur lelaki itu dengan umur anak itu memunasabahkan pertalian antara mereka sebagai bapa dan anak;
- (c) jika anak itu telah akil baligh, di mana ia boleh membuat keputusan, anak itu telah mempersetujui tentang lanya diakui sebagai anak;
- (d) lelaki dan ibu anak itu mungkin boleh disatukan dengan sah dalam perkahwinan pada masa pembenihan;
- (e) pengakuan itu bukannya cuma mengakui anak itu sebagai anaknya, bahkan mengakui anak itu sebagai anak sahtarafnya;
- (f) lelaki itu adalah berkeupayaan membuat kontrak;
- (g) pengakuan itu dibuat dengan tujuan semata-mata untuk memberi taraf kesahtarafan;
- (h) pengakuan itu adalah jelas maksudnya dan anak itu adalah diakui sebagai anak kandungnya.

Anggapan
dari
pengakuan
tidak di-
sangkal.

115. Anggapan yang herbangkit dari pengakuan yang dibuat oleh seseorang bahawa ia adalah bapa kepada seseorang yang diakuiinya sebagai anak boleh dipatahkan hanya dengan—

- (a) penolakan di pihak orang yang telah diakui sebagai anak itu;
- (b) bukti bahawa perbezaan umur antara pihak yang mengaku dan pihak yang diakui adalah sebegitu kecil atau bahawa umur pihak yang diakui adalah sebegitu tinggi, hingga menyebarkan pertalian yang dikatakan itu muatnhil dari segi fizikal;

- (c) bukti bahawa pihak yang diaku itu adalah sebenarnya anak seorang lain; atau
- (d) bukti bahawa ibu anak itu tidak mungkin menjadi isteri yang sah kepada yang mengaku pada masa percantuman benih anak itu.

116. Jika orang yang membuat pengakuan itu adalah seorang perempuan yang berkahwin atau yang sedang dalam 'iddah, suami perempuan itu tidak boleh disifatkan sebagai bapa kepada orang yang diaku itu melainkan jika pengakuan perempuan itu disahkan oleh suaminya itu atau disahkan dengan keterangan.

Pengakuan oleh perempuan yang sedang dalam 'iddah

117. Jika seseorang mengakui seorang lain sebagai bapa atau ibunya, maka pengakuan itu, jika disetujui atau disahkan oleh orang yang diaku itu, sama ada dalam masa hayat atau selepas kematian orang yang mengakui itu, adalah menjadi suatu perkeluargaan yang sah, setakat mana perhubungan di antara bapa atau ibu dengan anak itu sahaja, dengan syarat bahawa memandangkan kepada umur orang yang membuat pengakuan dan umur orang yang diaku itu maka adalah munasabah orang yang diaku itu menjadi ibu atau bapa kepada orang yang mengakui sedemikian.

Mengakui seorang lain sebagai ibu atau bapa.

118. Jika seseorang mengakui seorang lain sebagai seorang keluarga, selain daripada sebagai seorang anak, ibu, atau bapa, pengakuan itu tidak boleh menyentuh mana-mana orang lain melainkan orang lain itu mengesahkan pengakuan itu.

Pengakuan lain daripada sebagai anak, ibu, atau bapa.

119. Sesudah sahaja pengakuan atau pengesahan dibuat tentang pertalian sebagai bapa dan anak atau tentang perkeluargaan atau persaudaraan, maka pengakuan atau pengesahan itu tidak boleh dibatalkan.

Pengakuan tidak boleh dibatalkan.

Perintah Supaya Hidup Bersama Semula

120. Jika seseorang telah tidak lagi hidup bersama dengan isterinya, mengikut cara yang dikehendaki oleh Hukum Syara', isteri itu boleh memohon kepada Mahkamah untuk mendapatkan perintah supaya orang itu hidup bersama semula dengan isterinya.

Permohonan oleh isteri yang di-tinggal langsung.

Rayuan

Rayuan.

121. Mana-mana orang yang terkilan dengan apa-apa keputusan mana-mana Mahkamah Hakim Syar'iah, atau mana-mana Pendaftar di bawah Enakmen ini boleh merayu kepada Jawatankuasa Rayuan mengikut prosedur yang ditetapkan dalam Enakmen Pentadbiran atau dalam mana-mana undang-undang lain berkenaan dengan prosedur sivil dan jenayah di Mahkamah Syar'iah.

***Perkahwinan yang Tertakluk kepada
Undang-undang Negara Asing***

Perkahwinan yang tertakluk kepada undang-undang negara asing atau yang diakadnikahkan di luar negeri di bawah Enakmen ini.

122. Jika, selain daripada Enakmen ini, apa-apa perkara yang menyoentuh sahnyanya sesuatu perkahwinan kena diputuskan, mengikut kaedah-kaedah Undang-undang Antarabangsa Persendirian, dengan merujuk kepada undang-undang sesuatu negara asing, maka Mahkamah hendaklah merujukkan perkara itu kepada Mahkamah Tinggi.

BAHAGIAN IX

PENALTI

Poligami tanpa kebenaran Mahkamah.

123. Jika seseorang lelaki berkahwin lagi di mana-mana juapun dalam masa perkahwinannya yang sedia ada masih berterusan tanpa mendapat kebenaran secara bertulis terlebih dahulu dari Mahkamah maka ia adalah melakukan suatu kesalahan dan hendaklah dihukum dengan denda tidak lebih daripada satu ribu ringgit atau dengan penjara tidak lebih daripada enam bulan atau dengan kedua-duanya denda dan penjara itu.

Perceraian di luar Mahkamah dan tanpa kebenaran Mahkamah.

124. Jika seseorang lelaki menceraikan isterinya dengan melafazkan talaq dengan apa-apa bentuk di luar Mahkamah dan tanpa kebenaran Mahkamah itu maka ia adalah melakukan suatu kesalahan dan hendaklah dihukum dengan denda tidak lebih daripada satu ribu ringgit atau dengan penjara tidak lebih daripada enam bulan atau dengan kedua-duanya denda dan penjara itu.

125. (1) Jika seseorang berkewajipan membuat sesuatu laporan di bawah Enakmen ini dan ianya bersengaja cuni atau tidak berbuat demikian maka ia adalah melakukan suatu kesalahan dan hendaklah dihukum dengan denda tidak lebih daripada satu ribu ringgit atau dengan penjara tidak lebih daripada enam bulan atau dengan kedua-duanya denda dan penjara itu.

Tidak membuat laporan.

(2) Jika seseorang berkewajipan membuat sesuatu laporan atau dikehendaki mengemukakan sesuatu permohonan di bawah Enakmen ini atau dikehendaki memberi sesuatu maklumat atau menyempurnakan atau menandatangani apa-apa dokumen yang perlu di sisi undang-undang bagi maksud melaksanakan pendaftaran dokumen itu dan ianya bersengaja cuni atau tidak membuat laporan itu atau mematuhi kehendak itu maka ia adalah melakukan suatu kesalahan dan hendaklah dihukum dengan denda tidak lebih daripada satu ribu ringgit atau dengan penjara tidak lebih daripada enam bulan atau dengan kedua-duanya denda dan penjara itu.

126. Jika seseorang telah diperintahkan oleh Mahkamah supaya hidup bersama semula dengan isterinya dan ianya bersengaja cuni atau tidak mematuhi perintah itu maka ia adalah melakukan suatu kesalahan dan hendaklah dihukum dengan denda tidak lebih daripada lima ratus ringgit atau dengan penjara tidak lebih daripada enam bulan atau dengan kedua-duanya denda dan penjara itu.

Meninggal langsur isteri.

127. Seseorang yang menganiaya isterinya atau menipu harta isterinya adalah melakukan suatu kesalahan dan hendaklah dihukum dengan denda tidak lebih daripada satu ribu ringgit atau dengan penjara tidak lebih daripada enam bulan atau dengan kedua-duanya denda dan penjara itu.

Menganiaya isteri.

128. Seseorang yang tidak memberi kendilan sewajarnya kepada isterinya mengikut Hukum 'Syara' adalah melakukan suatu kesalahan dan hendaklah dihukum dengan denda tidak lebih daripada satu ribu ringgit atau dengan penjara tidak lebih daripada enam bulan atau dengan kedua-duanya denda dan penjara itu.

Tidak memberi kendilan yang sewajarnya kepada isteri.

Isteri tidak menurut perintah.

129. Seseorang perempuan yang bersengaja tidak menurut sesuatu perintah yang diberi oleh suaminya yang sah mengikut Hukum Syara' adalah melakukan suatu kesalahan dan hendaklah dihukum dengan denda tidak lebih daripada satu ratus ringgit atau, bagi kesalahan kali kedua atau kali kemudiannya, dengan denda tidak lebih daripada lima ratus ringgit.

Jadi murtad untuk membatalkan perkahwinan.

130. Seseorang yang tidak suka akan suami atau isterinya dan dengan perdayaan menjadikan dirinya murtad untuk membatalkan perkahwinannya adalah melakukan suatu kesalahan dan hendaklah dihukum dengan penjara tidak lebih daripada enam bulan.

Perseketuhan haramkah antara orang-orang bercerai.

131. (1) Seseorang lelaki yang, setelah menceraikan dengan sah isterinya, bersekedudukan semula dengannya tanpa terlebih dahulu melafazkan ruju' yang sah adalah melakukan suatu kesalahan dan hendaklah dihukum dengan denda tidak lebih daripada lima ratus ringgit atau dengan penjara tidak lebih daripada tiga bulan atau dengan kedua-duanya denda dan penjara itu.

(2) Jika isterinya itu tidak tahu pada masa persekedudukan semula itu tentang telah berlakunya perceraian itu, maka suami itu adalah melakukan suatu kesalahan dan hendaklah dihukum dengan denda tidak lebih daripada satu ribu ringgit atau dengan penjara tidak lebih daripada enam bulan atau dengan kedua-duanya.

(3) Seseorang perempuan yang bersyubhat melakukan suatu kesalahan di bawah seksyen-kecil (1) adalah melakukan suatu kesalahan dan hendaklah dihukum dengan denda tidak lebih daripada satu ribu ringgit atau dengan penjara tidak lebih daripada tiga bulan atau dengan kedua-duanya denda dan penjara itu.

Dengan sengaja cuni mematuhi perintah naskah.

132. Tanpa menyentuh hak seseorang yang ada mempunyai kepentingan di bawah sesuatu perintah naskah yang dibuat di bawah Enakmen ini untuk menguatkannya di bawah Enakmen ini atau di bawah mana-mana undang-undang lain, Mahkamah yang membuat perintah itu boleh, jika perintah naskah

itu dengan sengaja tidak dipatuhi, mengarahkan supaya jumlah yang kena dibayar itu dilevi mengikut cara yang diperuntukkan oleh undang-undang bagi meningkatkan denda-denda yang dikenakan oleh Mahkamah itu, atau boleh menjatuhkan hukuman penjara ke atas orang yang sengaja cuni mematuhi perintah nafkah itu selama tempoh tidak lebih daripada satu bulan bagi tiap-tiap tiga bulan nafkah masih belum dibayar.

133. Barangsiapa cuba melakukan, atau hersyubahat melakukan sesuatu kesalahan di bawah Enakmen ini adalah melakukan suatu kesalahan yang boleh dikenakan hukuman sama seperti yang diperuntukkan bagi kesalahan itu.

Percubaan
dan
syubahat.

BAHAGIAN X

AM

134. (1) Duli Yang Maha Mulia Sultan atas nasihat Majlis, boleh, melalui pemberitahu dalam *Warta*, membuat kaedah-kaedah untuk mengawal amalan dan acara dalam semua perbicaraan hal ehwal suami-isteri di bawah Enakmen ini mengikut sebagaimana yang difikirkannya hermanfaat dan kaedah-kaedah untuk menetap dan mengawal bayaran dan kos yang kena dihayar dalam semua perbicaraan itu; tertakluk kepadanya itu, semua perbicaraan di bawah Enakmen ini hendaklah dikawal oleh amalan dan acara Mahkamah yang ditetapkan oleh Enakmen Pentadbiran setakat mana amalan dan acara itu tidak berlawanan dengan Enakmen ini.

Kuasa bagi
membuat
kaedah-
kaedah.

(2) Mengenai perkara amalan dan acara dalam perbicaraan hal ehwal suami-isteri yang tidak diperuntukkan dengan nyata dalam Enakmen ini atau dalam apa-apa kaedah yang dibuat di bawah Enakmen ini atau dalam Enakmen Pentadbiran, Mahkamah boleh memakai apa-apa amalan dan acara yang difikirkannya wajar bagi mengelakkan ketidakadilan dan bagi menyelesaikan perkara-perkara yang dipersoalkan antara pihak-pihak.

(3) Duli Yang Maha Mulia Sultan, atas nasihat Majlis boleh, melalui pemberitahu dalam Warta, membuat kaedah-kaedah bagi maksud Enakmen ini dan, tanpa menyentuh keluasan yang tersebut itu, kaedah-kaedah itu boleh mengadakan peruntukan-peruntukan bagi—

- (a) cara bagaimana Pendaftar-pendaftar Perkahwinan, Perceraian, dan Ruju' Orang Islam hendak menjalankan kuasa-kuasa yang diberi kepada mereka oleh Enakmen ini;
- (b) bentuk Daftar-daftar Perkahwinan, Perceraian, dan Ruju' dan surat-surat perakuan nikah, perceraian, dan ruju' dan cara bagaimana Daftar-daftar dan surat-surat perakuan dikehendaki disimpan;
- (c) membekal dan menyimpan dengan selamat Daftar-daftar Perkahwinan, Perceraian, dan Ruju', hukunota-bukunota Pendaftar, dan segala akuan yang dibuat bagi maksud-maksud Enakmen ini;
- (d) menyedia dan mengemukakan penyata-penyata perkahwinan, perceraian dan ruju' yang didaftarkan di bawah Enakmen ini;
- (e) bentuk apa-apa perakuan, notis, atau lain-lain dokumen yang dikehendaki bagi maksud melaksanakan Enakmen ini;
- (f) membuat pencarian-pencarian dan memberi salinan-salinan yang diperakui;
- (g) bayaran-bayaran yang boleh dikenakan bagi maksud-maksud Enakmen ini;
- (h) hukuman-hukuman kerana melanggar atau tidak mematuhi mana-mana kaedah yang dibuat di bawah Enakmen ini; dan
- (i) lain-lain perkara bagi maksud melaksanakan Enakmen ini.

amukan. 135. Bahagian VI, VII, seksyen 155, 156, 158, 159, 160 dan perenggan (n) seksyen 178 Enakmen Pentadbiran Undang-undang Islam 1952 hendaklah dengan ini dimansuhkan.

JADUAL
(Seksyen 2 (3))

BENTUK SKRIP BAHASA ARAB BACI PERKATAAN DAN
UNGKAPAN TERTENTU

darar syarie	..	فرد شری
fasakh	..	فسخ
mastaufin	..	مستوفین
hakim syariah	..	حاکم شری
hukum syara'	..	حکم شرع
Kitabiyah	..	کتابیه
Kariah	..	قریه
mut'ah	..	معه
nasab	..	نسب
ruju'	..	رجوع
ta'liq	..	تعلیق
persetubuhan syubhah	..	فرستوبهون (وطر) شبهه
khul'	..	خلع
Shiqaq	..	شقال
hikam	..	حکم
thayyib	..	نسب
ba-in kubra	..	بان کبری
wali	..	ولی
bain aughra	..	بان صغری
talaq raj'i	..	طلاق رجعی
Hadinah	..	حدیثه
Hadanah	..	حضانه
mumniyiz	..	ممنییز

Wan	..	امان
nafkah	..	نكاح
nusyuz	..	نكاح
kadi	..	قاضي
Dani Ya'qub	..	داني يعقوب
qamariah	..	قمرية

Diluluskan pada 23hb Julai 1984.
[JAIS. Sel. 0138 Sult; DUN. Sel. 30051/34.]

MOHAMAD HASHIM BIN MAT AZIZ,
*Setiausaha,
Dewan Undangan Negeri Selangor*

بهاگين بهگانم
كهوين دان جراي

119. ادا له بهاگين اين هندقله دجالنن دانس اورغ ۲ برکان
 بېراوگام اسلام.

120. دولي بهما مليا سلطان بوله ملتنيق مريک ۲ باکسي لتېلن کران
 منکاحکن اورغ ۲ اسلام دان لاکي ملتنيق سياف ۲ منجادي لگاوي معقدکن نکاح
 مندقرکن نکاح دان جراي ددالم سوات نمغه بهتله دتفکن ددالم نکاح دان جراي
 سورة کواسن.

121. (1) نکاح ۲ هندقله دتفکن مفيکوة اونديغ ۲ اسلام دان معقدکن دان
 عادة استعادة ملايو اوله مريک ۲ بهتله مندافه توليه درغل دولي بهما مندقرکن نکاح
 مليا سلطان.

چک ولي فرمفوان بهندق نکاح ايت اد حاضر مک برکواساله
 ولي ايت معقدکن نکاح ايت دهدافن دان دغن کبيران امام.

(2) چک نکاح ايت دتفکن اوله ولي مک هندقله اي برسام ۲
 دغن دوا اورغ سفي ددالم نيمفوه 7 هاري درغل تاريخ نکاح ايت مجري
 کبان کادان نکاح ايت کغل دندقر ددالم قريه ايت بهنکاح ايت تله
 دتفکن دان هندقله بمباير بلنجان دقران ايت. بيلاندقر تله منريم
 کبان حال ۲ نکاح ايت هندقله دماسوقکن کدالم بوکو دقر بهتله
 دسد ياکن دان هندقله مفلوارکن سانو سورة کنراغن نکاح.

(3) سياف ۲ بهتله دلتيق دباوه فصل 120 دالم اونديغ ۲ اين
 معقدکن نکاح دغن کهندق ولي فرمفوان بهندق دنکاحکن ايت
 بوله معقدکن فکر جان نکاح ايت. تتالي سيلوم معقدکن نکاح
 ايت هندقله اي نياسه دغن جرکف سفاي فواس هاتين يايت نياد
 سوات فرکارا بغ مهلاغي مفيکوة اونديغ ۲ اسلام دان عادة ملايو کران
 نکاح ايت دان نيادله بوله اي بيمفرناکن فکر جان نکاح ايت سهک
 دي تله فواس هاني. باکي مياسه حال بهنرسوة مک بوله اي مپوره
 سياف ۲ جوگ اورغ بېراوگام اسلام حاضر دهدافن سرت مجري
 کنراغن اتو منجوقکن سورة ۲ بهاد فدان.

(4) جک فرمولوان بیع هندی نکاح ایت نیاد برولی اتو جک اد ولی تالی ای نیاد مجبرکن نکاح ایت دهن نیاد سبب بهمناسبه. مک نکاح ایت بولله دهنکن اوله دهنر دفریه فرمولوان بهرنکاحکن ایت دیم تالی سلوم معقدکن نکاح ایت مک دهنر دهنله منجالتکن سیاسة سبکیمان بهترسبوه ددالم فچاهن (3) دالم فصل این دان جک ولی نیاد ماهو مجبرکن فرکهوین ایت مک بولله جوگ دهنله کبران درلد دولی بهما ملیا سلطان. کران میاسة دباهو فصل این دهنر بولله مفکوناکن سموا کواس فچاهن (3) دالم فصل این.

(5) لد ماس معقدکن نکاح سلاین درلد نکاح بهنله دهنرکن اوله ولی انبر س-ورغ فکاوای دهنر مربک بیع معقدکن نکاح ایت دهنله منولیسکن حال ۲ نکاح ایت کدالم بوکو دهنر بهنله سدیا ایت دان دهنله ددالم نیسوه ۲ هاری درلد. تاریخ نکاح ایت بهتر حال ۲ نکاح ایت کلد دهنر ددالم قریه نکاح ایت دهنرکن. دهنر بیلا مزیم بایران دهنرکن ایت دهنرکن منولیسکن حال ۲ ایت کدالم بوکو دهنر بهدسدباکن اولهن دان دهنله مفلوارکن سورة کترالهن نکاح ایت. ساتو کلد سوامی دان ساتو کلد استری.

نکاح جندا. 122 جک فرمولوان بیع هندی نکاح ایت جندا:

(۱) نیدله بوله ای نکاح کلد لاکي ۲ بهلاین درلد سوامین بهنله منجراپکن دی دهولو لد بیلا ۲ ماس سلوم هابیس عده بهدکیرا مفیکوه اوندغ ۲ اسلام؛ اتو

(ب) نیدله بوله ای نکاح ملینکن ترله دهولو دهنله ای متجوقکن

(۱) سوات سورة کترالهن مانی سوامین بهدهولو؛ اتو

(۲) سوات سورة کترالهن جرای بهنله دکلوارکن دباهو اوندغ ۲ بهرجالن قوانکواسن؛ اتو

(۳) ساتو سالینن بهنله دصحن درلد بوکو دهنر جرای؛ اتو

(4) ساتو سوره کنراهن جک دفتان لیس درلد
سیاستن بهمالوس اوله قاضي بهرکواس
دنفه فرمطوان ایت نیگل. متاکن اهان
سنورخ چندا.

(ب) جکلو فرمطوان ایت نله دجرا بکن سلوم دخول مک
مک یاداله بوله ای برکھوین لاین درلد سوامی
بهمولا ۲ ددالم ماس سامطام جرای بهرعه ملینکن
دغن کینران قاضي دنفه فرمطوان ایت نیگل.
(ت) جکلو جرای ایت طلاق بیک نیدقه بوله فرمطوان ایت
برالبیق (نکاح) دغن سوامین بهاصل ملینکن
فرمطوان ایت هندقه نکاح دغن لاکي ۲ بهلاین
ترله دهولو دان برستوبه دغن سوامین ایت دان صح
برجراي قول دغن سوامین ایت.

123 (1) نیف ۲ نکاح هندقه دغدنکن ددالم قره مسجد نله نکاح /
دمان نله فرمطوان ایت بیاس دیم.

جکلو ددفتر قره ایت نله لواس هانی بولهله ای مجرکن نکاح
ایت دمان ۲ جوا.

(2) نیف ۲ نکاح هندقه ددفترکن دان بایران هندقه دبایر
دمان نکاح ایت برلاکو.

124. جک سنورخ بمبوا فرجنجین نومائن دغن فرچکالنی اتو فرنومائن
نولیسن اتو دغن سندیرین اتو ملالوهی سنورخ واکیل مھیکو: اوندخ ۲
اسلام دان نله ایهر درلد فرجنجین دغن نیاد سبب بهمناسبه درلد
برکھوین دغن فرمطوان ایت لد حال لیق فرمطوان سوک بمبیرناکن.
لیق یغ بمبوا کسلاهن ایت هندقه بمبار کلد لیق فرمطوان واغ
سبایق مان بهدتلکن ددالم فرجنجین دهولو کران ایهر درلد
فرجنجین دان جک لاکي ۲ هندقه بمبار کروکینن سبایق مس کهوین
سرت دغن واغ بهتله دبلیجاکن انتوه کسایق فرکھوینن ایت اتو جکلو
لیق فرمطوان ایهر هندقه مبالیکن سگل لمبرین سلاکي ۲ جک
اد دان لاین ۲ کروکین بوله دتتوه ددالم محکمه.

125. (1) مس کهوین یاسن دبایر اوله سلاکی ۲ اتو واکیلن
کشد سمرملوان بهاکن منجادی استرین اتو لون کلد واکیل سمرملوان
ایت دعدالین قندفر دان سکورخ ۲۳ دوا اورخ مسقی

مس کهوین دان
لمبرین

(2) قندفر هندقله منویسکن یف ۲ نکاح ایت کدالم بوکو

دفترن:

(ا) باقی مس کهوین:

(ب) باقی لمبرین. چک اد:

(ت) باقی مس کهوین اتو لمبرین اتو کدوا ۲۳ یئله

دجنجیکن تتلی تبدی دبایر لد وقت طقد نکاح:

دان

(ث) جدالین یئله دیری کدان بایران مس کهوین اتو

لمبرین

126. ددالم نیملوه 7 هاری درلد تاریخ چرای ایت سوامی

مندفرکن چرای

هندقله مجریناهو حال چرای ایت کلد قندفر دمان نطه چرای ایت

برلاکو. قندفر بیلا منریم بایران ایت هندقله منویسکن حال ۲ چرای

کدالم بوکو دفترن یقاد سدیا دان هندقله مفلوارکن سورة کترالین

چرای یفترسبوه ساتو انتوه سوامی دان ساتو انتوه استری دغن تبدی

کنا بایران. حکلو چرای ایت بوله درجوعکن مک نیاداله لایه

دکلوارکن سورة چرای کلد لرمفلوان هکک سملی هاپس هله بایت

لد ماس چرای ایت بوله درجوعکن.

127. (1) ددالم ماس 7 هاری درلد درجوعکن چرای ایت

مبطلکن چرای

سلاکی ۲ هندقله مجریناهو رجوع ایت کلد قندفر یئله مندفرکن

چرای ایت دان جوک هندقله منجوقکن کلد فکاو ی قندفر سورة

نترالین چرای یئله دیریکن کلدان دهاوه فصل 126 دالم اوندخ ۲ این.

(2) قندفر هندقله میاسه سقای لواس هابین یچرای ایت نه

درجوعکن مهبکوه اوندخ ۲. دالم یف ۲ لرکارا بهمان رجوع ایت

برلاکو لاس درلد نیملوه سبولن درلد تاریخ چرای ایت. فیاسنن

هندقله دجالنکن کلد کدوا ۲ مرپک بایت سوامی دان استری

(3) جکلو دندفر نله لواس هائي بهجراي ايت نله درجوعکن
 مېکوة اوندغ ۲ بولهله اي مجبوة فرايخانن بېلا اي نله منريم باميران
 دفتر رجوع بهترسبوة ددالم دفتر جراي دان ددالم سورة کترانن جراي
 (4) ددالم فصل اين بمطلکن جراي معان ددالم اوندغ ۲
 اسلام رجوع

(5) ددالم فرکارا بمطلکن جراي اين دندفر هندقله مجبوة
 فرايخانن ددالم بوکو دفتر جراي دان هندقله منسوخکن سورة کترانن
 جراي ايت

128 (1) مان قاضي بهرکواس ددالم حال اين بولهله منريم جراي نسخ
 فرمتان درلد فرملوان بهنله برکھوين کران برجراي بهدکناکن دالم
 اوندغ ۲ اسلام نسخ "انو" جراي تطبيق

(2) القيل منريم فرمتان بهدمکين مک قاضي ايتلون هندقله
 مپوره مهتر نويس لکد سوامي فرملوان ايت

(3) جکلو دپوة دهياښن قاضي دغن سوطه مشاکن سوامي
 ايت نيدق اد دالم نگري اين اوله کران ايت نيدق دالقه دسپيکن سورة
 ميرنهامو ايت کلدان نوان قاضي بولهله مجري فرته سورة لکيلن
 ايت دبريکن کلد سواران بع اقرب انو جک سکيران دکتهوي نيدق
 اد سواران دالم نگري اين بپوله دبريکن سورة لکيلن ايت نياد
 لابهله دهتر نويس

(1) جکلو لا ماس دجبارکن سوامي فرملوان ايت نيدق اد
 حاضر مک کترانن مهتر سورة لکيلن هندقله دپوة دغن برسوطه
 ملينکن قاضي ايت ميرنهکن نياد لابه دکلوارکن سورة لکيلن

(5) مک قاضي هندقله لفس درلد ايت ماسوکن فرکارا ايت
 ددالم بوکو بهنله دسپيکن انوه کگونان بهدمکين کترانن دغن
 برسوطه درلد فرملوان ايت سرت دغن سکورغ ۲ دوا اورغ سفي مجبوة
 دمکين جوک دان کمدين ايت بولهله جک اي نله لواس هائي
 بابت لولس ددالم اوندغ ۲ اسلام قاضي ايت مجبوة فرمتان انو حکومين
 بخص لا اوندغ ۲

(6) قاضي يع مهلواركن فریتاهن انو حکومن دباوه فصل این
الیل منریم بایران هندقله محاسوقکن حال ۲ دان جنیس جرای ددالم
بوکو دفتر یهدسیمفن باکی لراکارا این دان هندقله مهلوارکن سانو
سورة کترانن جرای سانو اننو سوامی دان سانو لاکي اننو استری
دغن نیاد ال ۲ بایران: تنالی جک جرای ایت بوله دبطلکن نیاداله
فایه سورة کترانن جرای دبریکن کلا ساستری ایت هک هابیس
عهه ددالم ماس مان جرای ایت بوله درجوعکن منورة اوندغ ۲.

(7) بوکو دفتر ایت هندقله دتدا ناغنی اوله قاضي دان
مفرملوان یغله منریم فریتاهن انو حکومن دان سموا سقسی ۲ یغله
مبری کترانن کلا قاضي.

اولهجارا درلد حکومن قاضي 129. (1) سیال ۲ نیاد لواس هانی دانس فریتاهن دباوه فصل
128 (6) دالم اوندغ ۲ این بولهله مختا اولهجارا کلا یهدفرنوا.

(2) الیل منریم فرمتان اولهجارا یهدمکین مک یهدفرنوا
هندقله مبرهکن کلا سوات جواتنکواس اولهجارا یهدلتیقن منورة
کهندق فصل 46 دالم اوندغ ۲ این.

(3) مک جواتنکواس اولهجارا ایت هندقله میاسة فریتاهن
قاضي ایت میکوة فرانوران بهسوی کلاان دان هندقله اد شورغ
متلکن انو منسوخکن فریتاهن قاضي ایت.

لمبرین کلا استری یغله دجرا یکن 130. شورغ فرملوان یغله دجرا یکن اوله سوامین بولهله مختا
کلا قاضي کران لمبرین ساکو هانی انو منعه دان قاضي ایت لاس
درلد مندغر کدوا ۲ لیهق بولهله مبریتهکن لمبایران بهرلانونن میکوة
اوندغ ۲ اسلام.

مربسا بوکو دفتر دان چابونن درلد دفتر ایت 131. دفتر ۲ کههین دان جرای دباوه اوندغ ۲ این هندقله لد
۲ ماس نربوک کلا سیال ۲ یغ مختا کبران هندق ملهتن کلا
لدفتر انو لکاوی یغ میملن بوکو دفتر ایت دان هندقله لدفتر انو
لکاوی یغ میملن بوکو دفتر ایت بهرکهندق سالینن یهسینر انو مبری
چابونن درلد دفتر ۲ ایت ال ۲ سورة کترانن انو قوتن سورة انو لاین ۲
سورة الیل دباير بایران یهدتلکن.

باب اوله یجارا

132. دفتر ۲ دان نیف ۲ سالیس اتو جابونن بهادصحکن دان کنراهن

داکوی اوله لندفتر اتو لگاوی بع منجکان بایت سالیس بهنر درلد
دفتر ۲ ایتا اتو فون سورة ۲ کنراهن بهدکلوارکن اوله سنورغ لندفتر
منوره فصل 121 (5). 126 دان 128 (6) دالم اوندغ ۲ این هندقله دنریم
منجادی کنراهن ددالم سموا محکمه ۲ دان لربجاران ۲ دالم نگری
این بایت هاری ۲ بولن دان الف ۲ بترکناروغ اتو بهدسبونکن ددالم
دفتر ۲ سالیس ۲ جابونن اتو سورة ۲ کنراهن

133. (1) نیف ۲ لندفتر هندقله میسین دغن سلامن سانو بوکو میسین بوکو
دفتر ۲ دان بوکو لرابهاتن
دفتر بهادسرهن ددالم جکانن دان جکلو دی منیگلکن قریهن اتو
برهنتی درلد جواتن هندقله ای میرهن سموا بوکو لرابهاتن بع
دیسین کلد بهادرنوا.

(2) بیلا لندفتر مانی مک بوکو ۲ دفتر دان بوکو ۲ لرابهاتن
هندقله دغن سرت مرت دسرهن کلد بهادرنوا.

(3) الیل سهاج ساتو ۲ دفتر سوده فنو، لندفتر هندقله میرهن
کلد بهادرنوا سهای دیسین دغن سلامة.

134. (1) جکلو سوامی سبارغ لرمفوان تله منیگل (مانی) اتو سفک مانی
تله دفرجیای دی تله مانی اتو بریتان فون تیاق کدگران براف لام
اوله سبب کادان بهادمین بایت لانونله دی دندغ میکوۃ اوندغ ۲
اسلام سمرت مانی باکی مجولهکن استرین برکهوین لاکي تتالی سورة
کنراهن مانی دباوه اوندغ ۲ لندفتران برانق دان مانی ایف. ایم ایس
کیف 190 تیاق بوله ددالقی مک سنورغ قاضی بولهله داتس لرمستان
سفرمفوان دان لفس درلد لیاستن بهنول مفلوارکن میکوۃ اوندغ ۲
اسلام ساتو سورة کنراهن بع میفتکن کماتین سوامین ایت لفس درلد
ایت سی استری ایت برهله برکهوین لاکي میکوۃ اوندغ ۲ این دان
سورة کنراهن کماتین سی سوامی هندقله دندغ سمرت سورة کنراهن
کوماتین سی سوامی ایت ددالم مان فصل 122 (ب) (1) دالم اوندغ ۲ این
(2) میکوۃ سبکیمن بهتله نرسبوه سنورغ لرمفوان نیاد بوله
دبرکن برکهوین لاکي دغن نیاد سورة کنراهن بهدکلوارکن دباوه

لجھان (۱) ددالم فصل این دغن نیای مھیراوکن بابت محکمہ نیہکی
نلہ مجری کبیران فیاستن کمانین سی سوامین.

(۲) سورہ کتران بھنلہ دکلوارکن دباوہ لجھان (۱) دالم فصل

این ہندقلہ ددقترکن سمرت جرای

135. نیف ۲ ددقتر بھدلتیق دباوہ اوندغ ۲ این ہندقلہ ددقتر

منجادی کاکیتانن کراجان ددالم مضی اوندغ ۲ جنابہ (پینل کود)

دان بولہلہ منریم سبارغ سوملہ لھاکوان باکی دلاکی ددالم اوندغ ۲

این

لکاوی ہدقتر بع

دانتق دباوہ

اوندغ ۲ این

جادی کاکي

تالین اورھراسی

136. (۱) جک نمفغن سبارغ نویسن ددالم بوکو دقتر

بھاسیلن انو سبارغ سورہ ۲ کتران بھدکلوارکن دباوہ اوندغ ۲ این

نلہ دباوہ انو دکلوارکن مھیکوہ مان بھدالائی دغن سیلف انو مھندولھی

کسیلان بھانوہ دھولکن مک برکواسالہ بھدقترنوا سلفس درقد منریم

کتران درقا جوانکواس بھنلہ دلتیقن میاسہ لراکرا ایت مھرپتھکن

لا بمطلکن انو بمطلکن سبارغ نویسن انو سورہ کتران ایت.

مبتولکن انو

مبتولکن دقتر انو

سورہ ۲ کتران

(۲) الفیل منریم سبارغ لریتہ ددقتر بع مجبواہ نویسن انو

مفلوارکن سورہ کتران بھرسبواہ انو اورغیج منجانکن لکرجان

دجانبین ایت ہندقلہ دغن سمرت مورت مونتق نویسن انو سورہ کتران

ایت مھیکوہ شرط ۲ لریتھان ایت.

(۳) سیلف ۲ بھنلہ منریم سورہ کتران بھرسبواہ دانس ایت

ہندقلہ دغن سمرت مورت میرھکن سورہ کتران ایت کلہد ددقتر

بع مفلوارکن انو کلا. اورغیج منجانکن لکرجان دجانبہ ایت الفیل

منریم لریتھان بھرنویسن مپورہ ایان مجبواہ دمکین.

(۴) نیای بولہ دکلوارکن لریتھان دباوہ فصل این بع مراکوکن

سبارغ اورغ ملینکن ای نلہ دبری فلواغ مھیلا دیرین سعاد دغن سندیرین

انو دغن فکوامن دھالان جوانکواس فیاسہ بھدلتیقن منورہ دباوہ

لجھان (۱) دالم فصل این.

(۵) کواس ۲ بمبتولکن انو بمبتولکن بھدکواساکن اولہ فصل این

نرماسوقلہ لا سکل نویسن ۲ بھدباوہ انو سورہ ۲ کتران بھدکلوارکن

سلوم برجالن قوانکواس اوندغ ۲ این.

(۶) بهادرخواهانو مان ۲ دفتري ساله ساتو درك. ان هندقله
مېرېكن كفلد جوانكواس بهادرتيق دباوه لېجانه (۱) دالم فصل اين
مان ۲ بوكو دفتر بهدكهنه قكي اوله جوانكواس ايت بهاد ددالم
سيمه ننه.

۱۳۷. (۱) مجلس هندقله منتلكن بوراغ ۲ دفتر بهندقي مجلس منتوكي
دسيمن دان سوړه ۲ كتران بهادكلواركن دان بايران ۲ بهندقي دباير
مېكوه فصل ۱۲۱، ۱۲۶ دان ۱۲۸ دالم اونديغ ۲ اين
(۲) سكل بايران بهدترېم مېكوه كهنه ق ۲ ددالم بهاكين اين
دالم اونديغ ۲ اين هندقله دكوناكن مېكوه لريته بهادرخواه.

بهاكين بهكتوجه

نفقه نهكولن

۱۳۸. (۱) اونديغ ۲ (نفقه) لرمفوان بهتله بركهړين دان كانق ۲ اونديغ ۲ نسر ۲۶
ناهون ۱۹۵۰ نېاد دكوناكن ددالم نكري سلاهور دانس سبارغ قنتون ناهون ۱۹۵۰ نېاد
مناهي
نفقه دانتارا سنورغ اسلام دغن سنورغ اسلام.

(۲) بهاكين اين ددالم اونديغ ۲ اين هندقله دكوناكن دانس
قنتون سنورغ اسلام دغن سنورغ اسلام.

۱۳۹. (۱) سنورغ لرمفوان بوله دغن لرمتهان ددالم محكمه اسري ۲
قاضي منداغه ساتو لريتهان دانس سوامين كران بايران درك ساتو
ماس كساتو ماس سباقي مان واغ بركان دغن نفقه بهشانونه مېكوه
اونديغ ۲ اسلام.

(۲) سنورغ لرمفوان بهتله دجرايكن اوله سوامين بوله دغن
لرمتهان دمحمكه قاضي منداغه لريتهان دانس سوامين بهدهولو كران
بايران ددالم عدهن. جكلو جراي ايت دغن طلاق ساتو. اتو دوا اتو
لون ددالم نيمفوه لرمفوان ايت مېدوخ دغن سوامين بهدهولو. سباقي
مان نفقه بهشانونه دنريمان مېكوه اونديغ ۲ اسلام.

۱۴۰. (۱) سنورغ انق كچيل دباوه عمور ليم بلس ناهون بوليله كانق ۲ كچيل
دغن لرمتهان ددالم محكمه قاضي دباوه دغن سنديري اتو ملالويي بغ حلال

واکيل سبکيمان بهدسيونکن ددالم فصل 77 (2) دالم اونديغ 2 اين مندا
فريناهن دانس بلان بهنر انو لون سياف 2 اورغ لايين بهفانووه منگوغ
انق ايت ميکوه اونديغ 2 اسلام مجاير دري سانو ماس کسانو ماس
بلنجا بهفانووه ميکوه اونديغ 2 اسلام.

(2) مک هندله ممداي باکي منولق سبارغ فرمتان بايت سي
لمتا ايت اد مخلوباي هرت بهجوکف باکي منگوغ ديرين.

اورغ بهنور دان برلهاکيه. 141. (1) سياف 20 بع نداد داله کران کهذورانن انو برلهاکيه.
منگوغ ديرين مک بولله دغن فرمتان دمحه قاضي مندا فريناهن
دانس سبارغ اورغ ميکوه اونديغ 2 اسلام بهواجب منگوغن مجاير درلد
سانو ماس کسانو ماس سبارغ مان نفقهن بع - همانون.

(2) نياد اولاي کران کمسکين هندله ممداي جادي کنراهن
باکي ليهق لنجواب کلد سبارغ فرمتان.

انق لوار نکاح 142. (1) سياف 2 نيدق مقيمیل برة انو اهن درلد منگوغ
انق بهلوار نکاح (انق کلمع) يفتياد بوله منگوغ ديرين سنا-يري.
مک محکه قاضي بيلا مندا کنراهن بهجوکف بولله بمرستهکن اورغ
ايت مجاير بلنجا انق ايت تيف 2 بولن سبارغ مان بهفانووه دفيکرکن
اوله محکه جکلو ننتون ايت دانس فا - مگوف (الزاني) هندله
دباوا کمحه مجيسترية.

(2) مک بلنجا بهنرسبوه هندله دباير درلد ناربخ انق ايت
دنيکلکن انو درلد ناربخ بع کمدين سبکيمان بهنرسبوه ددالم
فريناهن ايت.

دهوه دان مطلق فريناهن 143. سبارغ فريناهن بهنله دبووه دبواه فصل اونديغ 2 اين
بولله دبطلکن انو داوبه دغن فرمتان سياف 2 جوت بهنرسبوه لاهوه
اليل ددالتي کنراهن بع مهبهکن کادان.

منطق حکوم 144. دغن نياد ممدغ کلد حق 2 سياف 2 دانس سبارغ فريناهن
بهنله دلربووه دبواه فصل اين ددالم اونديغ 2 اين بايت حکوم درلد
محکه مجيسترية انو محکه جيف قاضي ميکوه فصل 86 دالم اونديغ 2
اين محکه بهنله مجري فريناهن ايت بولله دغن نياد مهبهراوکن

SELANGOR

ENAKMEN No. 6 tahun 1988

BETA PERKENANKAN,

SALAHUDDIN ABDUL AZIZ SHAH AL-HAJ,
Sultan Selangor

(MOHOR KERAJAAN)

25hb Januari 1989

Suatu Enakmen bagi meminda Enakmen Undang-Undang Keluarga Islam, 1984.

[]

MAKA INILAH DIPERBUAT UNDANG-UNDANG oleh Badan Perundangan Negeri Selangor seperti berikut:

1. Enakmen ini bolehlah dinamakan Enakmen Undang-Undang Keluarga Islam (Pindaan) 1988. Tajuk ringkas.
2. Seksyen 2 Enakmen Undang-Undang Keluarga Islam 1984 yang disebut "Enakmen ibu" dalam Enakmen ini adalah dipinda— Pindaan seksyen 2. En. 4/84.

(a) dengan menggantikan tafsiran "Hukum Syara'" dengan yang berikut:

"Hukum Syara'" ertinya Undang-undang Islam dalam mana-mana mazhab yang sah";

(b) dengan menggantikan tafsiran "harta sepencarian" dengan yang berikut:

' "harta sepencarian" ertinya harta yang diperolehi bersama oleh suami isteri, sama ada secara langsung atau tidak langsung, semasa perkahwinan berkuatkuasa mengikut syarat-syarat yang ditentukan oleh Hukum Syara';;

(c) dengan memasukkan, selepas sahaja tafsiran "bermastautin" tafsiran baharu yang berikut:

' "bulan *qamariah* atau tahun *qamariah*" ertinya bulan atau tahun Hijrah';;

(d) dengan memotong angka "(2)" yang terdapat pada tafsiran "tarikh yang ditetapkan"; dan

(e) dengan menggantikan perkataan-perkataan "Enakmen ini" yang terdapat di baris akhir seksyen kecil (2) dengan "Akta itu setakat mana ianya tidak bertentangan dengan Hukum Syara'".

Pindaan
seksyen 12.

3. Seksyen 12 Enakmen ibu adalah dipinda dengan memasukkan proviso berikut:

"Dengan syarat bahawa tertakluk kepada Seksyen 40 (2) perkahwinan yang diadakan secara berlawanan dengan Bahagian ini, tetapi sah mengikut syarat-syarat Hukum Syara' boleh didaftarkan di bawah Enakmen ini dengan perintah Mahkamah."

Pindaan
seksyen 13

4. Seksyen 13 Enakmen ibu adalah dipinda dengan menambah selepas sahaja perkataan-perkataan "Hukum Syara'" yang terdapat pada baris akhir perenggan (b) perkataan-perkataan "atau jika wali telah enggan memberi persetujuannya dengan tiada sebab yang munasabah".

5. Seksyen 23 Enakmen ibu adalah dipinda—

Pindaan
seksyen 23.

- (a) dengan menggantikan seksyen kecil (1) dengan yang berikut:

“23. (1) Tiada seseorang lelaki boleh berkahwin dengan seorang lain dalam masa ia masih beristerikan isterinya yang sedia ada kecuali dengan terlebih dahulu mendapatkan kebenaran secara bertulis daripada Hakim Syar'iah, akan tetapi dan tertakluk kepada Seksyen 123, jika ia berkahwin sedemikian tanpa kebenaran tersebut maka perkahwinan itu boleh didaftarkan di bawah Enakmen ini dengan perintah Mahkamah.”;

- (b) dengan memotong perkataan “berkanun” yang terdapat pada baris 4 seksyen kecil (3);

- (c) dengan memotong perenggan (e) kepada seksyen kecil (4); dan

- (d) dengan menggantikan koma bertitek dan perkataan “dan” yang terdapat pada baris akhir perenggan (d) seksyen kecil (4) dengan noktah.

6. Seksyen 31 Enakmen ibu adalah dipinda dengan menggantikan perkataan “negeri” yang terdapat pada baris 2 seksyen kecil (1) dengan perkataan “Malaysia”.

Pindaan
seksyen 31.

7. Seksyen 41 Enakmen ibu adalah dipinda dengan menggantikan perkataan “Mufti” dengan perkataan “Ketua Pendaftar”.

Pindaan
seksyen 41.

8. Seksyen 47 Enakmen ibu adalah dipinda dengan memotong perkataan “berkanun” yang terdapat pada baris 5 seksyen kecil (1).

Pindaan
seksyen 47.

9. Seksyen 53 Enakmen ibu adalah dipinda—

Pindaan
seksyen 53.

- (a) dengan menggantikan perkataan “tujuh” yang terdapat pada baris 3 seksyen kecil (1) dengan perkataan “empat”; dan

- (b) dengan menambahkan selepas sahaja seksyen kecil (4) seksyen kecil baru (5) yang berikut:

"(5) Walau bagaimanapun perempuan adalah berhak menuntut fasakh di bawah Seksyen 52."

Pindaan
seksyen 55.

10. Seksyen 55 Enakmen itu adalah dimansuhkan.

Pindaan
seksyen 58.

11. Seksyen 58 Enakmen itu adalah dipinda—

- (a) dengan menambahkan selepas sahaja seksyen kecil (5) seksyen baru 58A yang berikut:

"58A. Jika seseorang, bagi maksud mendapatkan suatu pembubaran perkahwinan, sengaja membuat suatuakuan pernyataan yang palsu, maka orang itu adalah melakukan suatu kesalahan dan hendaklah dihukum dengan denda tidak lebih daripada satu ribu ringgit atau dengan penjara tidak lebih daripada enam bulan atau dengan kedua-duanya denda dan penjara itu."; dan

- (b) dengan menambah di birai, nota birai yang berikut:

"Akuan atau pernyataan palsu untuk mendapatkan pembubaran perkahwinan."

Pindaan
seksyen 69.

12. Seksyen 69 Enakmen itu adalah dipinda dengan memotong perkataan-perkataan "sama ada kena dibayar menurut perjanjian atau di bawah sesuatu perintah Mahkamah," yang terdapat pada baris 1, 2 dan 3 seksyen kecil (1).

Pindaan
seksyen 71.

13. Seksyen 71 Enakmen itu adalah dipinda dengan memasukkan selepas sahaja perenggan (c) seksyen-kecil (2) perenggan baru (d) yang berikut:

"(d) jika perempuan itu telah melakukan perbuatan keji yang nyata;"

14. Seksyen 77 Enakmen itu adalah dipinda dengan memasukkan selepas sahaja perkataan "sesuai" yang terdapat pada baris 2 perkataan-perkataan "mengikut Hukum Syara' ". Pindaan seksyen 77.

15. Seksyen 80 Enakmen itu adalah dipinda dengan menggantikan seksyen-kecil (2) dengan yang berikut— Pindaan seksyen 80

"(2) Jika sekiranya ibunya tidak mampu, kewajipan itu hendaklah ditanggung oleh Baitul Mal."

16. Seksyen 81 Enakmen itu adalah dipinda— Pindaan seksyen 81

(a) dengan memasukkan selepas sahaja angka "82" yang terdapat pada baris pertama seksyen-kecil (1) perkataan-perkataan "dan 84"; dan

(b) dengan memasukkan selepas sahaja perenggan (1) seksyen-kecil (2) proviso berikut:

"Dengan syarat bahawa penjagaan oleh orang lain itu tidak menjejaskan kebajikan kanak-kanak itu."

17. Seksyen 103 Enakmen itu adalah dimansuhkan. Pindaan seksyen 103.

18. Seksyen 108 Enakmen itu adalah dipinda— Pindaan seksyen 108.

(a) dengan memansuhkan seksyen-kecil (2); dan

(b) dengan memotong angka "(1)" yang terdapat pada baris pertama seksyen-kecil (1).

19. Seksyen 109 Enakmen itu adalah dipinda dengan memansuhkan seksyen-kecil (2). Pindaan seksyen 109.

20. Seksyen 110 Enakmen itu adalah dipinda dengan menggantikan perkataan-perkataan "enam bulan qamariah atau lebih" yang terdapat pada baris 2 dan 3 Pindaan seksyen 110.

dengan perkataan-perkataan "lebih daripada enam bulan qamariah".

Pindaan
seksyen 122.

21. Seksyen 122 Enakmen ibu adalah dimansuhkan.

Pindaan
seksyen 126.

22. Seksyen 126 Enakmen ibu adalah dipinda dengan menggantikan perkataan-perkataan "lima ratus" yang terdapat pada baris 6 dengan perkataan-perkataan "satu ribu".

Pindaan
seksyen 130.

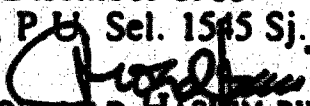
23. Seksyen 130 Enakmen ibu adalah dipinda dengan menggantikan perkataan-perkataan "enam bulan" yang terdapat pada baris akhir dengan perkataan-perkataan "satu tahun".

Pindaan
seksyen 131.

24. Seksyen 131 Enakmen ibu adalah dipinda dengan menggantikan perkataan "tiga" yang terdapat pada baris 5 seksyen-kecil (3) dengan perkataan "enam".

Diluluskan pada 1hb Disember 1988.

[DUN. Sel. 30051/47; P. B. Sel. 1545 Sj. 18.]

MOHAMAD HASHIM BIN MAT AZIZ,
Setidusaha,
Dewan Negeri,
Selangor

INI IALAH SALINAN MIKROFIS
BAHAN DALAM PEGANGAN
BAHAGIAN KOLEKSI KEBANG-
SAAN, PERPUSTAKAAN UNI-
VERSITI MALAYA

THIS IS THE MICROFICHE
COPY OF ITEM HELD IN
THE NATIONAL COLLECTION
DIVISION, UNIVERSITY OF
MALAYA LIBRARY

